CIRU OECONOMU

RiSBllHl till ASÍSTASE

ROMAN ISTORIC,

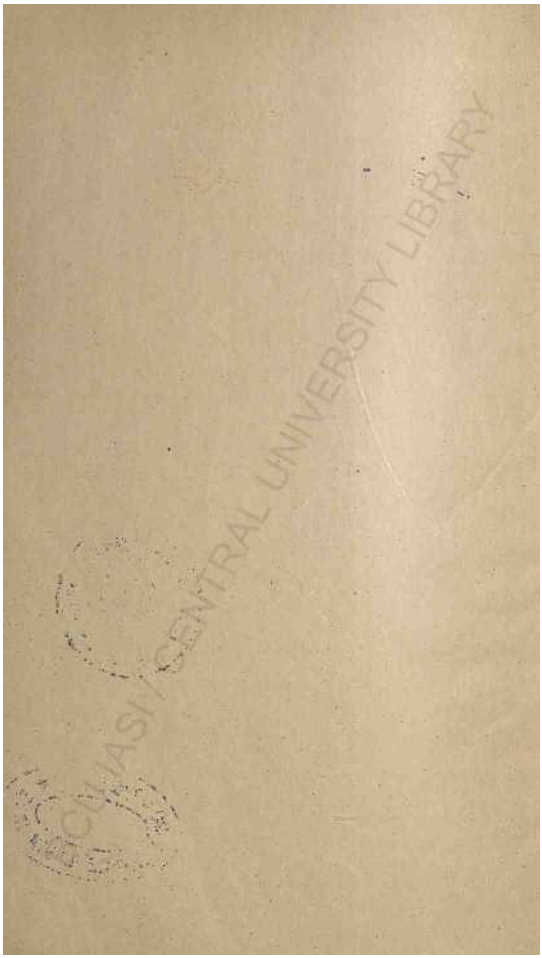
L I N D A

NUVELĂ

UN JUBILEO LITERAR

BUCUREȘTI
Editura Tipografiei GUTENBERG, Joseph Gobi
23, Strada D(5mneî, 23 189G
Preţul 2 leî

KNUST KUMASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CIRU OECONOMU ‹ t

RASBUNAREA Lui

ROMAN ISTORIC

L I N D A

NUVELĂ

UN JUBILEO LITERAR-

/** *A
ſS: t|
|Ł -R;|«!
H ífe p

'v. '-y.

BUCUREŞTI
Editura Tipografiei GUTENBERG, Jose;
23, **Strada Dómneí**, **23**

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

'[Naraţiunea ce urmează e mar puţin o creaţiune romantică decît o espunere de fapte istoric esacte.

Sedus de tragicele frămîntări ale acelui secol al V-lea în ca're luptele şi rivalităţile bisericeşti, intrigile şi crimele unei curţi fără ' scrupule, vecinătatea barbarilor, din ce în ce mai pretenţioşi şi mai ameninţători, stropiră aşa de des cu sînge şi cu noroiu un tron şovăitor, Autorul a căutat să dea o idee despre ce a fost viaţa bizantină în acele timpuri.

El a stăruit, mai cu seamă, asupra părţeî curat artistice şi pitoresci a veacului.

Cearta celor două naturi, cu diferitele erezii şi scandaluri ce provocă, va arăta cu. ce subtilităţi se trudeau pe atunci spiritile şi ce patimă puneau în speculaţiunile lor.

Descrierea localităţilor, a costumelor, a tem- – plelor, a monumentelor, a edificiilor publice, făcută cu esactitate şi după izvoarele cele mai

autorizate, va da asemenea o idee lămurită, de luxul şi de rafinamentele unei civilizaţiuni ajunse la apogeul ei.

Chiar intriga şi drama povestei,. sprijinite pe evenimente riguros adevărate, vor zugrăvi cu vii culori moravurile timpului şi vor dovedi că Autorul n'a cerut închipuirei decît ceea ce'î era absolut trebuincios pentru a ajunge la desnodă-mîntul întîmplat.

Râsbunarea lin Anastase e, într'un cuvînt, un adevărat román istoric, – poate singurul de acest fel care s'a scris pînă acum în limba ro- mînă, – lucrat cu îngrijirea şi cu respectul de adevăr ce şcoala modernă reclamă de la asemenea lucrări.

Retipărindu-l, după o primă publicare în revista *Ateneul romiir,* voim să răspundem la numeroasele cereri ce ni s'aü adresat în această privinţă, plini încă de speranţă că el va fi primit fie publicul cititor cu aceeaşi favoare cu care apariţiunea lui a fost întîmpinată fie cunoscători.

■oofoo-

RĂSBUNAREA LUÍ ANASTASE

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cînd Anastase afla de răspunsul lui Trascaliseu către Patriarh, p'erderea împăratului fu în mintea lui hotărîtă.,

Şi atît de grozavă izbucni turbarea în inima acelui om, pînă atunci aşa de blînd şi de supus, încît i se păru că simpla moarte nu era de ajuns ca să spele insulta ce primise.

El voia să aibă pe stăpînul său în mînă, să '1 vază tîrîndu-se ia picioarele sale, cerîndu-i ertare, recunos- cînd că a greşit, umilindu-se pînă la înjosire; iar el, rece şi neînduplecat, să asculte vaetele lui cu nepăsare, şi, re'mprospătîndu-şl ura prin amintirea necinstei ce credea că i se făcuse, să '1 silească a înghiţi, picătură cu picătură, paharul durerilor în cari trebuea să 'şi sfîrşească zilele.

Anastase se născuse, din părinţi săraci, la Dira- chium, vechiul Epidamne, în Iliria, pe coastele Adria- ticei.

Copilăria-i se petrecuse pe stîncile ce domină oraşul, despre lagune, unde se ducea să pasca caprele cu băeţii de seama lui.

Seara, -tatăl-său, scrib în arhivele censului, îl învăţa să citească, cînd avea vreme sau cînd nu era prea obosit; iar maică-sa, maniheistă, arunca în sufletul lui seminţele acestei doctrine, care trebuia să 'i turbure conştiinţa pînă la sfîrşitul vieţeî.

Natura 'l înzestrase cu o figură simpatică şi cu o constituţie robustă, pe care şi-o învîrtoşase încă prin traiul ce ducea în aer liber şi prin luptele şi eserciţiile la cari se dedea cu tovarăşii săi.

Nalt, bine făcut, cu părul galben, înfăţişarea lui era plăcută, mai cu seamă din cauza veseliei pururea răspîndită pe obrazul lui.

El avea ochii desperecheaţi, imul negru şi altul albastru, ceea ce da fizionomiei lui ceva deosebiţ, care. de la 'nceput, atrăgea atenţia.

Aceste avantage fizice, unite cu o fire blinda şi cu o minte plină de vioiciune, îl făcuseră să cîştige o netăgăduită superioritate asupra acelora în mijlocul cărora trăia.

Pe lîngă admiraţiunea ce le inspira calităţile lui alese, un fel de cult se întemciase împrejuru-i din cauza unei împrejurări ce multora păruse providenţială.

El găsise, într'o zi, jucîndu-se, ascuns într'o scorbură de stîncă, bine păstrat, deşi părînd foarte vechiu, un trofeu de arme, cum nu se mai obicinuiau pe atunci, – căsci, paveze, arcuri, lănci, săbii, şi, printre ele, băţul de comandament, acel *eburneus scipio*. cu acvila romană în vîrf, semn caracteristic al puterei, *imperii*.

Lucrul nu ar fi fost de mirare pentru cine ştia ca, cu patru secole înainte,. Dirachium fusese teatrul unor lung! operaţiuni militare între Iuliu Cesar şi Pompeîi, cari se certau pentru stăpînirea lumei.

Totuşi, atît timp se scursese de atunci, atîtea evenimente şi schimbări trecuseră peste oraşul acela, îlicit nimeni nu se 'ghidi să dea lucrului esplicarea lui firească, ci toţi preferiră a vedea, în acea descoperire, un semn dumnezeesc că descoperitorul era să aibă un mare şi strălucit viitor.

Muncit de aceste preziceri, tatăl lui Anastase începu să crează serios că fi'ul-său era chemat să joace un rol însemnat în împărăţie.

'Şi argumentele nui lipsiau pentru a se 'ntări din ce în ce în această credinţă.

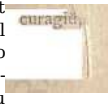
Oare Maximin, devenit împărat cu două sute de ani mai nainte, nu păzise, în tinereţe, turmele pe munţii Tracieî, întocmai după cum fiul-său le păzea, acum, pe coastele rîpoase ale mărei ?

Oare Aurelian, învingătorul Zenobiei, nu eşise din-■tr'o familie obscură, din ţărani cultivatori ai pămîntu- lui, sclavi înainte de a fi liberaţi de Aurelius, fostul ■lor stăpîn, al cărui nume îl adoptaseră ?

Chiar Diocleţian, organizatorul monarhiei, nu avusese oare drept tată pe un desrobit, grefier municipal ■mai în urmă, după cum el însu-şi era, astă-zî, scrib ■în serviciul censului ?

Şi, dacă aceia se înălţaseră aşa de. sus, pentru ce fiul său n'ar încerca să le calce în urmă, cînd el prin .nimic nu se putea socoti mai prejos decît dînşii. nici

prin naştere, nici' prin deşteptăciune, nici prin nici prin frumuseţe, şi cînd, mai cu seamă, soarta se declarase aşa de vădit în partea lui, arătîndu-i ţinta unde trebueâ să ajungă?.../

Aceste raţionamente, şi altele tot atît de îndrăsneţe,. împinseră pe micul slujbaş fiscal din Dirachium să caute o scenă mai avantagioasă pe care. fiul-seu să'şi poată desvolta darurile cu cari natura '1 înzestrase,, şi, fiind-că, pe vremea aceea, Bizanţiul era centrul spre care se 'ndreptau cu rîvnă toate privirile, focarul unde se făureau toate marile destine, el hotărî săT trimeaţă spre a'şî găsi norocul în această capitală.

Anastase avea vîrsta de şai-spre-zece ani cînd părăsi, într'o dimineaţă, oraşul seu natal, pe jos, cu traista 'n băţ, cu punga mai mult goală, însă cu inima plină de nădejde.

El apucâ pe *Via Egnatia,* acea frumoasă şosea militară care străbătea întreaga peninsulă şi care '1 scoase laTe- salonica, pe ţărmurile mării Egee, de unde o corabie ÎL luă pentru a'l depune în capitala Imperiului de Răsărit.

Era în anul 447, subt domnia lui Teodosie II, fiul lui: Arcadie, în focul luptelor şi al certelor bisericeşti, la cari însu-şi împăratul, cu pretenţiile-i de teolog învăţat, lua o parte aşa de activă şi cari preocupau spiritele mai mult decît atacurile barbarilor ce ameninţau din toate părţile.

Anastase se găsi singur, perdut, pentru a zice astfel, în acea imensă cetate, de un lux. desfrînat, plină

de

minuni, unde nimeni nu ’1 băga în seamă şi de unde, după ce primele mirări trecură, viitorul i se arăta subt feţele cele mai puţin atrăgătoare.

După ce mîncâ puţinii bani ce adusese cu dînsul, încercînd zadarnic să ’şi găsească un căpătîiu; el fu nevoit să trăiască din distribuţiunile ce, printr’un vechiu obiceiu, se făceau încă zilnic populaţiunei leneşe sau nevoiaşe a oraşului.

El cătase, ce e drept, mai întîiu, să intre în oştire, carieră pe care, odinioară, atîţia se sprijiniseră pentru a ajunge la strălucite înălţări ; însă, de cînd puterea; căzuse pe mîinile eunucilor şi aceştia stăpîneaîi spiritul împăraţilor, meseria armelor era aproape închisă pentru tinerii cu bună voinţă.

Armata, cea din Constantinopole, mal cu seamă, bine plătită şi frumos echipată, ajunsese o dependinţă a dorbesticităţeî imperiale, în care nu se putea pătrunde decît cu protecţiuni puternice.

Ea nu mai slujea, ca alta dată, pentru răsboaie, ci pentru paradele ce imaginaţiunea unui Eutropie sau unui Hrisafie organiza, de cîte-va ori pe an, pentru a da molaticilor reprezintanţi ai tronului iluziunea triumfului asupra unor protivnicî închipuiţi.

Cît despre adevăraţii vrăjmaşi ai Imperiului, barbarii, cari se îmbulzeau din'ce în ce mai îndrăsneţi împrejurul lui, politica acelor miniştri era de a ’Î ţine, de o oam dată, la o oare-care depărtare prin puterea aurului, ast-fel că înrolările militare nu mai înfăţişau interes.

Anastase dobîndi în scurt timp, convingerea că nu va putea să ’şi atingă scopul.

Descuragiat, cuprins de dorul de ţară, de trebuinţa de a revedea locurile ce 'î erau scumpe şi în cari petrecuse zile aşa de fericite, el începuse să se gîndească j serios la întoarcere, cînd întîmplarea îi scoase înainte pe un călugăr, care hotărî de viitorul lui.

Era părintele Narses, singhelul, adică soţul nedespărţit al stariţului mănăstire! Sfintei-Treimi, după obiceiul ce exista în acele timpuri ale Bisericei creştine ca tot arhiereul să aibă un martor nedeslipit al vieţei şi al faptelor sale.

Narses fu isbit. de buna înfăţişare, de chipul blînd şi voios al tînăruluî Anastase, pe care 'l întîlni, într'o dimineaţă, rătăcind fără-rost împrejurul mănăstire! şi cu care intra în vorbă.

El aflâ, în cîte-va cuvinte, păsurile luT, încercările lui, rămase fără rezultat, de a intra în miliţie, hotă- rîrea ce luase de a se înapoia în patria sa, dar pe care nu o putea pune,- de o-cam-dată, în ezecuţiune, din cauza lipse! de mijloace.

Limbagiul lui, simplu, dar plin de farmec, impresiona pe călugăr.

— «Fiind-că laici! nu voesc să-l primească ca luptător în rîndurile lor, să-l facem soldat al lu! Dumnezeu!» îş! zise el.

Şi, fără mult înconjur, îi propuse să-l ia în mănăstire, unde, de va simţi plăcere, va putea rămîne pentru tot-d'a-una şi unde, cu răbdare, cu pietate şi.cu bune purtări, îi va fi lesne să se ridice pînă la cele. mai înalte trepte.

Anastase, strîns de nevoe, primi numai, decît, şi, ast-fel, luară de o cam-dată sfîrşit visurile de glorie

şi de mărire cu car! plecase din ţara sa şi căror deja realitatea apucase să le taie din aripi.

Mînăstirea Sfînta-Treime era una din cele mai frumoase şi mai renumite din cîte se aflau în împrejurimile capitalei.

Aşezată în mijlocul unor grădini minunate, ea se înălţa în vecinătatea sub-urbiei Hebdomon, la o mică depărtare de Poarta Miriandrului, şi adăpostea mai bine de trei sute de călugări între zidurile sale.

Stariţul ei, om cuvios şi venerabil,iubit pînă la adoraţiune decălugării săi, pe cari îi administrade mai bine de treî-zecî de ani, era acel arhimandrit Eftihie, aşa de cunoscut în istoria luptelor bisericeşti dintr'al V-lea secol, şi care, tocmai atunci, la vîrsta de şapte-zeci de ani, cîştigase celebritatea prin noua • sa doctrină asupra Intrupărel *).

Natura părea căT crease pentru o viaţă. retrasă şi puţin sgomotoasă, căci, încăde copil, el făgăduise lui Dumnezeu să nu treacă nici o dată de pragul mînăs-tirei sale.

Cu toate acestea, nevoile lumei şi serviciul religiuneî îl siliseră deja o primă dată să nu se ţie de cuvînt.

- Chemat, în adevăr, prin ordin împărătesc, să ia parte la Sinodul din Efez, care avea să judece pe Patriarhul Nestorie, el părăsise, cu cîţi-va ani înainte, retragerea sa şi se amestecase în luptele pătimaşe al căror dureros esemplu îl înfăţişa, pe

vremile acelea, aşa de des, Biserica ortodoxă.

i) Vezi, pentru amănunte, Amedee Thierry. *Ncstorîus ei Rutyches.*

La întoarcere, în loc ca liniştea ce domnea împre- juru-i, şi în care era fericit de a se regăsi, să'l potolească, el se simţise cuprins de neînfrînate dorinţe de a dă o fiinţă ideilor ce discuţiunile la cari asistase .făcuseră să se nască într'însul.

Sinodul osîndise,. fără îndoială, pe Nestorie pentru rătăcirile lui : dar aceasta nu i se părea de ajuns.

El ar fi voit să vază pe această înaltă Adunare întinzîndu-se mal pe larg asupra misterului întrupare!, care formase obiectul deliberaţiunilor eî, şi lămurind, printr'o espunere de 'doctrină neatacabilă, din cauza autorităţeî ce'I da izvoarele ' de unde emana, ceea ce sfinţii Părinţi n'avuseseră timpul sau curagiul să hotărască în anul 325.

El îşi propuse deci să împlinească, prin proprieie sale puteri, lipsa lăsată de mal marii săi în explicarea acestei grele şi primejdioase probleme.

Soborul ecumenic din Niceea, adunat de Constantin- cel-Mare pentru a face să se respecte unitatea Sfintei- Treiml atacată de Arie, Patriarhul Alesandriei, nu zisese decît puţine cuvinte asupra Intrupărei.

El afirmase numai, în Crezul care formează simbolul adevăratei credinţe, că Isus Hristos *se întrupase de la Duhul sfînt şi din Fecioara Maria şi se făcuse om,* fără a hotărî în ce măsură se săvîrşise acea întrupare.

De aci, deosebite sisteme eţşiseră la iveală, fiecare cătînd a determina proporţia în care divinul şi umanul coexistaseră în persoana fiului Născătoarei, alcătuit din amestecul acestor două elemente.

Unii, ca. Fotinie din Sirmium, susţinuseră că Isus fusese o m c a toţi oamenii, luminat însă¸jnai mult decît cei lajţî muritori prin puterea Duhului sfint, care revărsase razele sale asupră-î.

Alţii, ca Apolinarie din Laodiceea, ¡prelinseseră că el fusese Dumnezeu desăvîrşit, compus j din alte elemente decît cele omeneşti, prin întruparea Duhului sfînt în sînul Fecioarei Marii.

Ambele aceste sisteme însă fuseseră osîndite, fiindcă şi unul şi altul conducea la consecinţe neadmisibile din puntul de vedere al dogmelor creştine.

Dacă, în adevăr, Isus fuseee *numai om*, cum rămînea cu afirmările Apostolilor şi ale celor lalţi Părinţi ai Bisericei *că Dumnezeii* se jertfise pentru răscumpărarea păcatelor omeneşti ? căci, în această ipoteză, *omul sijigur*, iar nu Dumnezeu, primise sîngerosul sacrificiu al. Crucei !

Dacă, din contra, el fusese *numai Dumnezeii*, nu se sfârîmase oare, prin faptul Răstignirel, unul din atributele de căpetenie ale divinităţei, nemurirea ? fiindcă, în cazul acesta, supuindu-se morţei, Dumnezeu se sinucisese, şi fiinţa lui nu mai era eternă şi nemărginită, după cum şi-o închipuiau toţi acei cari credeau într'însul I

Cu cîţî-va ani înainte, fostul Patriarh al Constantinopolei, Nestorie, reluînd sistemul lui Fotinie, voise să'l împace cu Sfintele Scripturi, întrunind cele două naturi, divinul şi umanul, în persoana lui Isus Hristos.

Ca să fie însă logic, el învăţa că fie-care din aceste naturi păstrase individualitatea sa deosebită, astfel că Mîntuitorul fusese, în acelaş timp, şi om şi

Dumnezeu,

om prin naştere şi prin conformaţiune, Dumnezeu prin întruparea cuvîntului sfînt în fiinţa lui cea pămînteasca ,

Doctrina aceasta, mărginită la aceste propuneri, nu cuprindea nimic grav împotriva dreptei, credinţe şi n'ar fi întîmpinat, poate, objecţiuni serioase, căci Soborul ecumenic din Halcedonia formula, cu cîţi-va ani în urmă, una aproape identică pentru a pune cap controverselor ce esistaü asupra acestui punt.

Ceea ce perdu însă pe autorul ei fură deducţiunile ce trase dintr'însa în privinţa Maiceî Domnului.

Fecioara Maria fusese tot d'a-una desemnată de creştini cu epitetul onorific de Născătoare de Dumnezeu, *teotocos.*

Nestorie, ca să accentueze şi mai bine ideea sa că Isus se născuse om şi că divinitatea la dînsul éra rezultatul unei uniri pur morale dintre el şi Dumnezeu, propuse ca femeea care 'Í dase naştere să nu se mai numească *teotocos*, cum, după dînsul, impropriu se numise pînă atunci, ei *antropotocos*, Născătoare de om, cum pretindea că raţiunea povăţuia să i se zică.

«În adevăr, adăoga el, pentru a'şi explica cugetarea, carnea nu produce decît carne: cum dar Dumnezeu, care e numai spirit, a putut să fie plămădit din materie ?

«Creatura e oare în stare să procreeze pe creator ?...»

Aceste teorii scorniră furtuni în minţile drept credincioase, şi Nestorie, cu toată trecerea de care se bucura pe lîngă împăratul, fu dat în judecată,

anate- matizat şi izgonit din scaunul seu, ca eretic.
Eftihie, care asistase la acele scene şi se speriase

de consecinţele unde condusese pe Nestorie doctrina, lui, crezu că, puindu-se într'un punct de vedere cu totul opus, va linişti spiritele şi, în acelaş ţimp, va da adeverata esplicare a misterului întrupare!.

El nu putea tăgădui, subt pedeapsă de a cădea în rătăcirile predecesorilor să! pur zeiştî, ca Sabelie şi Apolinarie din Laodiceea, că fiinţa lui Isus Hristos fusese formată din două elemente.

Susţinea totuşi că deosebirea acestor elemente esis- tase numai *înainte de întrupare.*

După acest eveniment însă, [împreunarea divinului cu umanul se săvîrşise în mod aşa de perfect, în cît formase un tot unic şi indivizibil, care era persoana Mîntuitorului.

'

Ori-cît de stranie ni s'ar părea această doctrină a celor două naturi, despărţite înainte de întrupare, pentru a/se contopi în una singură în urmă, ea dobândi un mare succes.

Mînăstirile dimprejurul Constantinopoleî, vrăjmaşe- lui Nestorie, nu numai din pricina ideilor, ci. mai ales, din cauza mînei de fer subt care le ţinuse, contribuiră foarte mult la aceasta.

Primind cu entuziasm nuoile teorii, ele găseau o ocazie mai mult pentru a'şî manifesta ura contra fostului Patriarh.

Multă lume, afară de aceasta, inimile mai cu seamă simple şi pioase, însetate de credinţă, pline de misticism, despreţuitoare de lucrurile pămînteşti, se simţeau fericite de o esplicare care corespundea ideei ce 'şi formau despre divinitate.

Mintea lor nu putea să admiţă că 'Domnul, coborîndu-se din cer pentru mîntuirea noastră, a primit să locuească, fie chiar provizoriu, în corpul unui om slab; şi supus neputinţilor, ca toţi oamenii.

Pe cîtă-vreme, dacă elementul divin se confundase cu cel uman, după cum . susţinea Eftihie, din acest amestec eşise o natură perfectă şi superioară, demnă de a servi drept adăpost Dumnezeireî,

Renumele stariţului sfintei-Treimi creştea deci cu repeziciune, fie-care zi ad.ucmdu-i cîrduri de nuoî auditori, atraşi de cuvîntul lui plin de căldură şi de adevărurile ce li se părea că desvelueşte.

Vasta biserică a mînăstirel ajunsese să nu mai poată cuprinde mulţimea ce se grămădea într'insa.

Dar ceea ce puse vîrf reputaţiuneî bătrînuluî arh'-mândrit fu venirea împăratului, cu toată curtea sa, ca . să asiste la una din predicele lu!.

La drept vorbind, această cinste neaşteptată fu opera esclusivă a eunucului Hrisafie, pe care Eftihie îl botezase în religia creştină şi care pusese ochii pe dînsul pentru a 'l sui pe scaunul Patriarhatului, în locul lui Flavian, cu care era în vrajbă.

Ca. să atragă buna-voinţă a lui Teodosie II şi să dobîndească, eu mai multă uşurinţă, ceea ce hotărîse să săvîrşească, vicleanul ministru nu înceta de a vorbi stăpînului seu de marile daruri, de *admirabilele* învăţături ale protegiatului seu.

Cuprins de curiozitate, fiul lui Arcadie voi să audă cu propriele sale urechi pe. acel călugăr care spunea , lucruri aşa de frumoase.

El remase încîntat de dînsul, şi, cu înlesnirea cu care ‘şi 'schimba convingerile, din' nestorian hotărît, deveni numai de cît eftihian înfocat.

Anastase intra un mînăstire pe vremea aceea, cînd, prin toate colţurile ei, nu răsunau decît cînturt de' slavă pentre Cel-de-Sus şi laude şi cădelriiţărî pentru prea smeritul lui rob, Eftihie.

Cu toate că el făcea parte dintre tinerii rînduiţi la serviciul arhondăriei, scutiţi, prin urmare, de rigoarea practicelor monahale, pînă la admiterea lor. definitivă ca fraţi, viia lui inteligînţa îl împingea să se. intereseze de ,tot ce se petrecea împrejuru-î.

El învăţase să esplice tot aşa de bine ca cel mai ştiutor; din călugări ce se ’nţelegea prin consubstanţialitatea sau *omiusia* Tatăluî cu Fiul; pentru ce Duhul sfînt, care face parte din triada divină, purcede numai de la Tatăl; în ce consistă şi pînă unde se întinde emanualitatea Fiului; cari sînt ipostazele prin cari a trecut dumnezeirea înainte de a ajunge la.Trei- mea perfectă şi nedespărţită subt care creştinătatea o adoră, şi alte cestiunî de'naltă subtilitate teologică de felul acesta.

Spiritul lui limpede şi deschis tutulbr manifestaţiunilor gîndirei, frumuseţea lui deosebită, preschimbată în ceva îngeresc, decînd i se dase poeticul pervaz al mînăştireî drept cadru, şi, mai presus de toate, blîndeţea şi veselia lui comunicativă, fermecînd de la prima vedere,- făcuseră dintr’însul copilul răsfăţat al comunităţei.

Eftihie îl luase în mare dragoste, şi, sedus de

agerimea judecăţei lui, adesea împingea bunătatea pînă

a sta ceasuri de vorbă cu dînsul, învăţîndu-l Sfintele Scripturi, esplicîndu-i . doctrina, sa, întărindu-l într'însa

El ar fi voit să '1 vază, înzestrat cum era, ajungînd, într'o zi, unul din Părinţii autorizaţi aî Bisericeî, luîndu-i locul şi întemeind opera de credinţă ce începuse.

' Anastase, din parte-i, recunoscător, îşi da toate silinţele ca să merite buna voinţă ce i se arăta, căci nimeni în mînăstire nu era mai supus, mai ascultător, mai scrupulos păzitor al datorielor decît dînsul.

De alt-mintrelea, el se deprinsese repede cu traiul ce ducea, ba chiar îi plăcea acea atmosferă de linişte şi de singurătate, în care regăsea libertatea zilelor de copilărie,

Grădinele. SfinteÎ-TreimI, înconjurate de nalte ziduri, cari le izolau cu totul, ocupau mari întinderi, prelun- gindu-se, în amfiteatru, pînă dincolo de creasta i dealurilor, de unde vederea îmbrăţişa tot orizontul.

Mai multe generaţiuni de călugări sădiseră într'în- sele, cu rîvna oamenilor cari lucrează pentru ei înşi-şi, tot ce omul poate să dorească mai desăvîrşit, ca fru- moseţe, pentru desfătarea ochilor, şi ca folos, pentru ; trebuinţele mesei.

Acolo creşteau, ajutaţi de un pămînt bogat şi de o •climă Pum nu mai există alta, pomii roditori cei mai feluriţi, merii, perii, prunii, cireşii, caişii, nucii, din •ţările temperate, alături cu migdalii, lămîîî, portocalii, smochinii, măslinii, din cele calde, printre cari viţa îşi desfăcea braţele sale graţioase.

0 earbă scurtă şi deasă, pururea fragedă, din

cauza pîraelor ce o udau, aşternea, la picioarele lor,
un vecinie covor de verdeaţă.

Mai , departe, în fund, suind povîrnişul dealului pînă pe muche, se 'ntindea o pădure seculară, în care toate esenţele, de la stejarul cel maiestos, pînă la cedrul cel venerabil, îşi daseră întîlnire.

Aci, mintea putea să medite în linişte, căci nici un sgomot nu turbura odihna acelui templu al singurătăţeî.

Abia lumina zilei, ' cernîiidu-se printre copacii bătrînî, izbutea să formeze, ici şi colo, cîte un cerc auriu subt întunerecul verde al frunzelor.

Bănci rustice aşezate prin colţurile cele mai ascunse, cruci întocmite din crăci împreunate printr'o simplă legătură, icoane ţintuite în scorbura vre unui arbore centenar, arătau îndestul;' afară de aceasta, trebuinţele şi preocupările ce împingeau în acel- loc pe pioşii locuitori ai mînăstireî.

■* *!• H

Anastase venea adesea-orî, în acea retragere, să treacă timpul ce 'I lăsa liber serviciul la care era rînduit.

Îi plăcea să se afunde în adîncimele pădurei, să stea ceasuri culcat în earbă, cu gîndul prin alte lumi, făcînd planuri pentru viitor, ascultînd glasurile naturei, pline de 'nţeles pentru dînsul.

Une-orî, se urca pînă 'n vîrful dealului, pe creastă, şi, de acolo, se uita lung la admirabila panoramă ce avea împrejuru-i, încercînd parcă, prin închipuire, un fel de luare în stăpînire a acelei frumoase împărăţii ce întrevăzuse în visurile-î îndrăsneţe de copil.

La răsărit, dincolo de Hrisocheras,— Cornul-de-Aur, .interpus, ca un braţ gigantic, între oraş şi suburbiele

Smochinilor, Sike, azi Pera şi Galata, pe atunci neînsemnate şi sărac locuite, servind drept cimitre Bizaiţ- ţiului – ochiul lui urma linia Bosforului, însemnînd coastele Asiei şi perzîndu-se, din ce în ce mai confuză, colo, departe, spre furtunosul Pont-Euxine, ce se simţea fără să se deosibească încă.

' La mează-noapte şi la apus, mănoasele cîmpii ale Tracieî meridionale veneau sfîrşindu-se, pînă subt zidurile cetăţei, ca ultimele valuri ale unui ocean nemărginit Nimic nu poate să dea o idee de pitoreasca varie-' tate a acelor împrejurimi, pe cari arta, ajutată de natură, le preschimbase în necomparate grădini; de pădurile lor, tăind orizontul ca nişte feerice cortine; de mînăstirile lor, întrevăzute, printre buchetele de verdeaţă, ca nişte senine locaşuri de fericire; de vilele şi de palatele lor, unde, subt stţraşinele cu olane de bronz, pe teraţele cu stîlpi de porfiră, în dumbrăvile aromatice, la murmurul şi la răcoarea apelor vii, ţîş-nind din basinele de marmoră albă, societatea avută se ducea să petreacă zilele călduroase ale vereî!

Anastase admira acea privelişte fără pereche, însă nu putea să 'şi stăpînească înduioşarea cînd se gîndea că atîtea minunate bogăţii,aşezate într'un locdeschis, afară de ori-ce apărare, erau lăsate,pentru a zice ast-fel, în voea întîmpTărei şi la discreţia barbarilor, cari, în deosebite rînduri, sosiseră pînă la porţile cetăţei,

El ar fi voit să le vazăasigurate, ferite de pericolul unei năvăliri. , •-

Cine ştie ? poate că, în mintea lui, chiar de atunci lua naştere planul acelui zid uriaş de peatră, care, plecînd de lingă Selimbria, pe

Propontide, pentru a

se opri mai sus de Dercon *), pe Pontul-Euxine, unea cele / două mări pe o lungime de opt-zecî de milurî. romane şi izola, printr'un şir de întăriri şi; de turnuri; comunicînd între ele prin galerii ascunse, întreaga peninsulă la estremitatea căreia Bizanţiul se afla zidit !

La mează-zi, pe fundul albastru, şi neted al mărei> se desfăşurau,. într'o uimitoare magie de turle, de cruci, de învelişuri scînteetoare, de cupole de aur şi de argint, fermecătoarele splendori ale capitalei, casele, plimbările, pieţele, porturile, nimfeele, bisericele, palatele, monumentele ei; care mái de care.

. El nu se putea sătura d'a le privi ; ba simţea o nespusă plăcere d'a'şi aminti pe cele mai însemnate din elé, pe cari le cunoştea, .fiindcă le văzuse de aproape în timpul cînd rătăcea prinstrade, căutîndu-şi un rost.

Tată frumoasa biserică a Vlaherneloiy închinată Prea Sfintei Născătoare, alături de izvorul miraculos,', a cărui apă, compusă, zice-se, din aiasmă, vindeca, de boale pe cei ce se spălau într'însa cu credinţă !

Iată locul de reviste militare, Hebdomon, închis între sfîrcul Gornulúí-de-Aur şi înălţimile oraşuliii,: cu tribuna lui monolită, înconjurată de victorii şi de drapele, de pe care/se făcea proclamaţia : Cesarilor asociaţi la imperiü; cu elegantul lui palat de marmora galbenă-deschisă, unde, în zilele de ceremonie, alaiul împărătesc, venind de pe Calea Triumfală, se oprea ca să se odihnească ; cu casele şi cu edificiile lui

i) Azi, *Déteos.*

multicolore,—verzi, cenuşii, albastre ca cerul sau tran- dafiriî, – cari, prin numărul lor din ce în ce mai în- j semnat, făcuseră din acel cîmp o adevărată suburbie, plină de sgomot şi de mişcare !

Iată, scoborîndu-se spre mare în formă de arc, zidurile cetăţei, rezemate pe turnuri rotunde sau pătrate, străpunse de porţi, – cele şapte porţi cari asigurau comunicaţiile despre uscat: —Poarta Cinegum, la estremitatea nordică, dînd pe Cornul-de-Aur, Poarta Miriandrului, Poarta Carsiăs, Poarta Sfîntului Roman, Poarta Pătrată, Poarta Eîntinei şi Poarta Aurită, înaltă şi masivă, cu pervazul ei de columne corintiene, susţinînd o victorie antică!

Iată, tăind oraşul în două, rîul Levcos, sau Cel-Alb, ale cărui maluri, sădite cu pleopi şi cu paltini, trăgea, de la nord la sud, o linie neîntx-eruptă de verdeaţă !

Iată superbul mauzoleu, Sfinţii Apostoli, ridicat .de Constantin-cel-Mare, pentru a'î servi drept vecinică locuinţă, aruncînd în aer domul lui cel măreţ, învelit cu plăci de metal aurit, împrejurul căruia, pe rotonda ce'l încingea, cei Doui-spre-zece Ucenici stau cu braţele întinse, ca spre a binecuvînta capitala !

Iată Augusteonul, sau forul lui August, splendidă piaţă, aşternută cu lespezi de marmoră, şi împodobită cu statui, în mijlocul căreia se 'nălţa Miliarul-de-Aur, monument grandios în formă de arc de triumf, de unde se socoteau distanţele şi d'asupra căruia tronau, între doui îngeri, Constantin şi maică-sa, Elena !

Iată Columna Constandiniană, întocmită din nouă bucăţi cilindrice de porfir roşu, susţinînd, la înălţimea de o sută două-zeci de picioare, o statue a lui Apo- lone, luată dintr'un templu păgîn şi aşezată

acolo

pentru ^ înfăţişa pe întemeetorul oraşului, în atitudinea dominaţiunei, cu fruntea încinsă de o coroană de raze, compusă din piroanele adevăratei cruci !

Iată Palatul Senatului, cu porticu-i de marmoră albă, încadrat între şase, columne ionice !

Iată Capela Sfîntului Constantin, aşternută cu mosaice, unde împăraţii, primeau supunerea învinşilor, puindu-le piciorul în cap !

Iată Obeliscul lui Teodosie, enorm monolit de granit roşu, cu feţele acoperite cu ieroglife de aur, adus din Siena de prefectul pretoriului, Proculus !

Iată Pritaneul ! iată Tribunalul! iată Strategiul !

Iată, mai departe, Băile lui Onorie, Porticele lui Fanio şi lui Troas, Bisericele Sfintei Irinei, Sfintei Minei şi Sfintei Anastasii f
[1] Iată Termele lui Arcadie.! iată Palatele Pulheriei, Marinei şi Flacilei! iată Nimfeul cel mare!

Iată înfine, profilînd pe orizont cei patru-zeci de stîlpî cu arcuri boltite ce'l compuneaü, Apeductul lui Valen- ţie ce 'semăna, de departe, a un miriapod gigantic, în- dreptîndu-se, în goana mare, spre Bizanţm!

Dar, ceea ce'i atrăgea mai cu deosebire privirile şi i le reţinea mai cu stăruinţă, era Marele Palat împărătesc, în care o neînvinsă presimţire îi spunea că, în- tr'o zi, era să intre triumfător.

El avea aşa de bine întipărite în mintea sa toate amănunţimile splendidului edificiu, încît i se părea că le vede de aproape şi reconstituía prin gînd ceea ce depărtarea îl împiedica să deosibească.

Colo, se aflau cele trei corpuri principale din cari

se compunea locuinţa Autocratorilor bizantini : – Halke, Dafne şi Teofilacte, legate între ele prin galerii şi prin curţi interioare sau fiale, – scînteetoare din cauza decoraţiunilor şi poleiturilor cu cari pereţii lor de marmoră erau acoperiţi.

Dincolo, dependinţele, ele înşi-le palate însemnate, ca Magnaurul, în care împăraţii, aşezaţi pe un tron de aur masiv, împodobit cu pietre scumpe, acordau audienţe ambasadorilor, şi Porfirul, în care împărătesele veneau să dea naştere auguştilor lor prunci.

Mai departe, închise prin grătare de .fier poleite, grădinile, unde, la răcoarea avuzurilor, subt umbra te- rebinţilor, sicomorilor, ciprilor, tamarişilor, şiruri variate de trandafiri, ronturi de eliotropi şi de asfodele, stufişuri de leandri albi şi roşii formau perspective în- , cîntătoare pe luciul azuriu al apelor.

Insfîrşit, cu totul lîngă mare, micul palat Biicoleone, cuprins .tot în ocolul celui mare, cu porticul lui . de granit roşu, dominat de un cadran solar, unde, la scara, de marmoră ce se scobora în apă, trăgeau vasele, cînd împăraţii voeau să se îmbarce, şi dinaintea căruia uni grup de bronz colosal, reprezintînd un leu luptîndu-se c'un taur, se impunea tutulor vederilor.

În partea cea laltă, despărţit de Dafne printr'un spaţiu mărginit prin ziduri înalte şi prin porţi de fer solide, Ipodromul apărea, ca un moşoroiu gigantic, pe fundul străveziu al mareî.

Anastase deosibea foarte bine teraţa lui ovală, populată cu statui de bronz şi de marmoră, de pe

care, în zilele de reprezintaţie, împăraţii se scoborau în

catisma sau tribuna cu draperii roşii şi liliachii, cusute cu flori de aur, ce le era rezervată, pentru a asista la jocuri şi a primi aplausele mulţimei.

Mai încoaci, tot în vecinătatea Palatului împărătesc, nu departe de Halke, vederea lui întîlnea biserica catedrală, închinată Sfintei înţelepciuni, minune a artei bizantine, de curînd reconstruită de Teodosie II, după incendiul ce o distrusese, nespus de solemnă între cele nouă cupole, dintre cari cea din mijloc/ cu mult mai largă şi mai înaltă, purta crucea de aur cu braţele strălucitoare.

Apoi venea portul, gura'Cornului-de-Aur, adevărată pădure, unde, într'un amestec . nedescriptibil de funii, de vîsle, de lopeţi şi de catarte, se 'nghesuiaîi şi furnicau mii de vase de tot felul, monoxiloane, palandriî, trireme, galere, dromoane, grele corăbii de răsboiu sau de transport, unele în mişcare, altele aşteptînd, legate de ţărm, ora plecărei.

Iar colo, şi mai departe, cu totul la sud, Propontida lucea albastră, cu pete de pînze albe pe faţa-i. netedă ca o oglindă.

Anastase petrecu trei ani în mînăstire şi văzu de aproape marile evenimente ce se urmară, în timpul acesta, din cauza bătrînuluî. arhimandrit, Eftihie.

Reputaţiunea acestuia crescuse cu repeziciune, şi numele lui, dus de faimă,. se respîndise în toate colţurile lumeî creştine.

Cu toată favoarea însă de care se bucurau/învăţăturile lui în capitală,- ele nu fură pretutindeni primite cu aceiaşi binevoinţă.

Mulţi văzură, dimpotrivă, în strînsa legătură ce ele stabileau între cele două naturi, . după întrupare, o întoarcere spre doctrinele osîndite ale lui Apolinarie din Laodiceea.

Dintre aceştia era şi Evsevie, episcopul Dorileei. om învăţat, însă plin de un zel religios esagerat, fost retor înainte de a se călugări, şi care, la Soborul de la Efez, legase amiciţie cu stariţul Sfiintei-Treimi pentru a lupta împotriva Patriarhului Nestorie.

Profitînd de un Sinod ce se întrunise la Constanti- nopole pentru nişte afaceri de mîna a doua, Evsevie formulâ o acuzaţiune de erezie în regulă în contra vechiului său prietin, reclamind de la Patriarhul Fia- vian, preşedintele Adunăreî, să'l citeze pentru a se justifica.

Flavian era un arhiepiscop de o fire blîndă şi pacinică, vrăjmaş al sgomotului, însufleţit de cele mâi largi simţimente de îngăduire creştinească.

El nu respinse, ce e drept, cererea ce i se adresase, însă, dîndu-i curs, era încredinţat că nu face rău nimănui şi că Eftihie va spulbera cu înlesnire toate învinuirile ce i se aduceau.

Din nenorocire, trufia şi îndărătnicia acestuia stricară lucrurile şi deteră naştere unui nou şi ne mai pomenit scandal bisericesc.

îndemnat, în adevăr, de povăţuitoriî săi, bizuindu-se, poate, prea mult pe protecţiunea celor de sus, Eftihie refuză, mai întâiu, de a ţine seamă de chemările ce i se adresau, şi cînd, mai în urmă, fu nevoit să li se. supue, se înfăţişa dinaintea Sinodului însoţit de o .escortă de soldaţi, dată de Hrisafie, şi precedat de o ceată de călugări, veniţi cu dînsul ca spre a'l apăra.

Apoi, aceasta. nefiindu-I de ajuns, pentru a indispune şi mai mult pe judecătorii săi, el făcu încă greşeala de a răspunde evasi.v la întrebările lor, . dispreţuind astfel autoritatea tribunalului dinaintea căruia se afla.

Indignat de atîta îndrăsneală, Sinodul îl lovi.

Doctrinele lui fură anatematízate, ca pătate de Apo- linarism, iar el fu osîndit să 'şi pearză rangul şi să fie izgonit din mînăstirea pe care o administra.

Această hotărîre produse o adîncă mişcare în Sfînta Treime. ,

Călugării, deprinşi cu stariţul lor din copilărie, închinaţi lui'pînăla fanatism, nevoind să admită că, afără de ,moarte, ar esista putere care să 'Í desparţă de dînsul, îşi manifestară îndată nemulţumirea prin acte de împotrivire.

Eftihie fu înconjurat, adorat ca un sfînt.

Să fi voit, în acele momente, el n'ar fi putut să se supue sentinţei care '1 condemna, de oare-ce nu mai era stăpîn pe dînsul, ci căzuse prinsul monahilor săi.

Şi aceştia se arătau aşa de decişi- de a nu. '1 lăsa să plece, încît, cu toate straşnicele măsuri luate de Flavian. pentru a face să se respecte autoritatea Sinodului, – afurisaniî, oprire pentru răsvrătiţi de a se împărtăşi şi de a primi îngropăciunea creştinească, se- cuestru pus pe bunurile lor,—[1] ei nu voiră să ştie de nimic, preferind orî-ce răii aceluia de a perde pe stariţul lor.

Lucrurile nu puteau să rămîe în această stare fără pericol pentru prestigiul disciplinei bisericeşti.

Teodosie II, lucrat de ministrul şăti'Hrisafie, cire. găsise ocazia favorabilă de a ’şi răsbuna de Flavikn, spălînd în acelaş timp, pe protegiatul săii, primi, după multe şovăelî, să convoace un nou Sinod spre a cerceta apelul ce Eftihie făcuse contra hotărîrei primilor săi judecători.

Prin îngrijirea lui Hrisafie, nimic nu se omise, din ceea ce trebuea să conducă la rezultatul urmărit.

Locul întrunire! fu ales tot în oraşul Efez, pentru ca, prin amintirea esemplului lui Nestorie, să se poată esercita o presiune şi mai mare asupra episcopilor slabi de îngeri; iar preşedinte al Âdunărei se. numi Patriarhul Alesandriei, , omul cel mai crud, cel mai -violent şi cel mai hrăpitor din cîţi s’au strecurat pe scaunul arhiepiscopatului ortodox, biciul provinciilor căzute în eparhia lui, acel faimos Dioscorie, pe care Hrisafie îl ajutase să ajungă la înalta demnitate ce ocupa şi care, din această pricină, îi era cu totul devotat.

Misiunea ce i se încredinţâ în secret era,, nu atît de a face să se proclame ortodoxia învăţăturilor , lui Eftihie, cît de a isbi în Flavian, provocînd şi obţ-nînd destituirea lui.

Pentru a se pregăti şi mai bine succesul acestei cauze^ ce vrea să triumfe, a-tot-puternicul eunuc înduplecă pe împărat să limiteze, prin ordinul de convocare, numărul votanţilor la zece glasuri pentru fiecare eparhie, măsură care asigura majoritatea lui Dioscorie, căci patriarhatul acestuia, mai puţin însemnat prin câtimea părinţilor cu drept de vot, era mai considerabil prin aceea a eparhiilor.

Apoi se dete. preşedintelui facultatea de a opri să

vorbească şi să voteze pe ori-cine va găsi el de cuviinţă, se interzise lui Evsevie de a se înfăţişa ca să'şi susţie. acuzaţiu'nea, se impuse lui Flavian rolul de . simplă parte, ceea ce'î ridica orî-ce autoritate şi'î sfă- rîma mai dinainte influinţa ce ar fi putut să aibă în Sinod.

Insfîrşit, pentru orî-ce împrejurare, şi ca suprem mijloc de izbîndă, se trimise la Efez un oare-care , Varsumas, monah bandit, însoţit de o ceată de para- volani sau infirmieri, călugări bătăuşi, pururea înarmaţi cu ciomege, cu însărcinarea să sprijine pe Dioscorie,. spăimîntînd şi maltratînd pe prelaţii cari ar fi cutezat să se împotrivească voinţei lui.

Este lesne de prevăzut ce roade trebuiau să dea toate aceste pregătiri.

Sinodul, predispus în favoarea lui Eftihie, se grăbi, fără multă discuţiune, a declara doctrinele lui conforme cu adevărata credinţă şi a-l restatornici în toate drepturile lui. .

El ascultă cu aceiaşi bună-voinţă pe delegaţiunea trimisă de Sfînta-Treime , pentru a cere ridicarea pedepselor pronunţate contra comunităţeî, şi, luînd în băgare de seamă plîngerile monahilor, le restitui exerciţiul sfintelor taine de la cari, de nouă luni, erau împiedicaţi.

Cînd veni însă rîndul propunerei ce Dioscorie păstrase pentru la sfîrşit şi pe care, afară de cei iniţiaţi, nimeni nu prevedea că avea să o facă, destituirea adică a Patriarhului P'lavian, Adunarea, cu toată, vă- dita-i părtinire, păru că se revoltă.

—

Mulţi din ace! demnitari al Bisericeî, spăimîntaţî d.e urmările verdictului ce li se cerea, se crezură loviţi în propria lor siguranţă dacă ar fi admis, cu uşurinţă, că un arhiepiscop putea să fie lipsit de rangul săii sacerdotal fiindcă pedepsise pe unul din preoţii săi.

Cu toate acestea, ei voeau să evite conflictul ce ar fi rezultat dintr'un vot neconform, şi, deci, cătarâ să aducă cu binele pe preşedintele lor a nu mai stărui într'o propunere aşa de gravă.

Părăsindu-şi locurile, ei se grămădiră împrejurul lui, îngenuchiară dinainte-i, şi, cu mîinile întinse, începură să-l roage a se gîndi la ceea-ce voia să se facă.

Dioscorie însă, neclintit în notărîrea să, înfuriat de împotrivirea ce întîmpina, prefăcîndu-se că se simte, ameninţat prin suplicaţiunile ce i se adresau, strigă comisarilor împărăteşti să 'şi facă datoria.

Comiţii Elpidie şi Evloghie, cari erau acolo de faţă, ordonară atunci deschiderea uşilor, şi biserica, unde se ţinea Sinodul, fu numai decît ocupată de soldaţi înarmaţi, de paravolani şi de popor.

Episcopii, cari urmau a se ruga în genuchi, fură loviţi, înbrînciţi, daţi la o parte.

Mulţi dintr'înşii, în neorînduеala ce urma, nu 'şi mai nemeriră locurile şi se [aşezară unde apucară, unii chiar, de frică, vîrîndu-se subt bănci.

Şi groaza ce 'i coprinsese nu era fără temeiu, căci un pericol serios îi ameninţa.

Bătăuşii, în adevăr, învîrtindu-şi ciomegile, strigau din toate părţile că trebuea să se omoare ori-cine nu se va supune; iar Dioscorie, în picioare, pe presusvia sa, făcea apelul votanţilor, cerînd fie-căruia să se ros

teasca pe faţă şi amenin̦ţînd cu urgia împărătească pe- acei cari ar îndrăsni să zică nu.

În timpul acesta, se înoptase, şi, din cauza incidentelor,, procesul-verbal al desbaterilor nu era încă terminat.

Dioscorie şi pattizanii lui înţeleseră că, dacă vor amîna şedinţa pe a doua-zi şi vor lăsa pe membrii Sinodului să plece pe la casele lor, hotărîrea ce dobîn- diseră era ca şi cînd n'ar fi fost, căci mulţi din ei nu se vor mai întoarce, iar alţii, odată scăpaţi de acolo, vor tăgădui ceea ce încuviinţaseră de nevoe.

Ei găsiră deci că era absolută trebuinţă ca lucrurile să se termine chiar în acea seară.

Pentru a ajunge la acest sfîrşit, mijlocul ce li se păru mii nemerit fu de a pune pe fie-care să iscă- lească în alb foaia pe care era să se treacă judecata ce se pronunţase.

Atunci' începură nuoi protestaţiuni şi împotriviri din partea, acelor reprezintaţi aî ortodoxiei creştine, cari nu mai aveau încredere- în preşedintele lor, fiindcă '1 văzuseră cum procedează, şi cari, cu drept cuvînt, se temeau de uzul ce ar fi putut să facă cu semnăturile lor.

Spaima însă şi violinţa biruiră toate rezistenţele.

Cei mai îndărătnici fură insultaţi, bătuţi, amenin̦ţaţi cu destituirea, ca eretici.

Unii, de frică, iscăliră de duoă ori.

Nimeni însă nu avu tăria de a se opune pînă la sfîrşit.

Scîrbit de netrebniciile ce vedea şi îngrijat pentru propria sa viaţă, Flavian se strecurase

— 2 29
—
pînă în tindă,.

•şi, acolo, într'un colţ, aştepta, spre a se putea duce.acasă, deschiderea uşilor, păzite din ordinul lui Dioscorie. i

Acesta îl zări de departe, şi, cu . insulta pe buje, alergă către dînsul.

— «Cum ai îndrăznit să 'mi calci poruncile* nele- . giuitule, plecînd de la locu-ţi fără de voea meab îi . •strigă în gura mare.

Şi, înainte ca Patriarhul Constantinopolei să fi avut timpul a 'î răspunde, îl izbi cu pumnul în obraz, umplîndu-l de sînge.

La glasul lui Dioscorie, Varsumas şi paravolaniî lui alergară din toate părţile.

Ei se năpustiră asupra lui Flavian,' îl trîntiră la pămînt, unde protivnicul lui îl călca cu picioarele, îl loviră cu ciomegile, îl lăsară mai mult mort.

Apoi, această ispravă săvîrşită, se respîndiră din nou prin biserică, scoţînd ţipete de moarte împotriva episcopilor cari'nu .semnaseră încă.

Flavian fu ridicat fără simţire şi condus de soldaţi •într'o temniţă,. de unde, a doua-zi, fu pornit, în esil.

El nu rezistă maltratărilor ce suferise, căci, trei zile după aceasta, îşi dete. sfîrşitul, pe drum, în • orăşelul tlipep, din Frigia, spre care fusese îndreptat.

Cît despre ucigaşul lui, după ce şî puse actele în regulă, se duse la Constantinopole ca să se bucure de succesul dobîndit, ordinînd Patriarh pe Anatolie, un călugăr al său, şi primind felicitările lui Hrisafie pentru chipul înţelept cum ştiuse să conducă trebile.

Ast-fel, spre a se. satisface dorinţa unui ministrul

pătimaş, şe săvîrşi, în anul 449, în sînul Bisericei

creştine, una , din crimele cele mai îngrozitoare din cîte au revoltat vre o dată conştiinţa omenească, acea fără-de-lege strigătoare, pe care istoria a semnalat-o dispreţului posterităţei, numind-o *Tîlhăria din Efez.*

Anastase, care însoţise pe delegaţii Sfintei-Treimi la Sinod, asistă la aceste scene întristătoare şi păstră,, în mintea sa, o adîncă întipărire despre ele.

Reîntors, dimpreună cu Eftihie, la mănăstire, el îşî reluă traiul de mai nainte, absorbit de ocupaţiunile, de studiele, de meditaţiunile sale zilnice, muncit fără de voe-i de dorinţe nehotărîte, adăstînd, cu nerăbdare, îndeplinirea unui mare eveniment ce, prin instinct, simţea că se apropie, •— de altmintrelea, mulţumit, pecît o fire frămîntată ca a lui putea să fie, în mijlocul linişte! aromitoare ce din nou se lăsase peste acel loc de odihnă.

Într'o zi, – cîte-va luni după aceasta, – el fu trimis de Eftihie să ducă o scrisoare stariţului mînăstirei Pantocrator, la cîte-va miluri de acolo, dincolo de rîul Levcos, în apropierea satului Maltepe.

Era în 28 Iulie 450, o dimineaţă de vară, de o limpezime şi de o veselie escepţională, cum nu tot-d'a-una se întîlnesc,- chiar în acele regiuni favorizate de natură..

Cu toate că drumul ce avea să facă conducea pe subt acoperişuri umbroase de copaci sădiţi d'a lungul lui, Anastase plecă de cu vreme, căci, trebuind să meargă pe jos, voea să evite căldura zilei.

El lăsă îndărătu-î, la o bună depărtare, zidurile ce-

tăţei, ale căror turnuri, rătunde sau pătrate, se per-

dură cu ’ncetul în zare; străbătu admirabila.luncă, lucrată ca o grădină, ce se desfăşura împrejurul oraşului, de la un capăt la cel lalt, şi atinse ţărmurile[1] Levcului, curgînd, în partea aceea, printr’o pădure seculară de paltini, şi de castani.

Aci, după ce trecu apa, el apuca la dreapta, pe prundul rîului, la început regulat şi neted, şi urmâ astfel, în susul lui, o bucată de loc destul de lungă.

Cu cît înainta însă, pămîntul se înălţa mereu şi ţărmul devenea din ce în ce mai rîpos.

De o dată, drumul părăsea matca gîrleî, se urca pe mal, continua să se ţie încă cîte-va sutimi de păşi de linia crestei, apoi făcea un cot . la stînga. şi se perdea în adîncimile pădurei, pe care o tăia în două.

În puntul unde această schimbare de -direcţie; se producea, valea-lua un aspect cu totul deosebit.

Pereţii dealului, înalţi şi drepţi, tăiaţi ca cu cuţitu . împodobiţi, de altmintrelea, cu toate seducţiunile vegetaţiunei celei mai bogate, formau o prăpastie. în fundul căreia, la o mare adîncime, Levcul .se zărea, printre ramuri, şerpuind ca o panglică.

, Admirator .entuziast al naturei, Anastase fu atras; de sălbatica frumuseţe a acelei poziţiuni.

El se abătu din cale, scoborî, agăţîndu-se de pietre şi de rădăcini, rîpa pînă lîngă apă, şi, acolo, aşezat pe un trunchiu, se . puse să cugete şi să admire.

Priveliştea era măreaţă, tăcerea şi singurătatea impuitoare.

D’asupra malului, îmbrăcat în plantele cele mai variate, arborii pădurei dominau la o mare înălţime, îm- preunîndu-şi crăcile, formînd boltă, melăsînd să se -vază decît o părticică din albastrul cerului.

Anastase citise de curînd viaţa Sfîntului Eustaţie şi, cu mintea încă cuprinsă de minunata poveste,-îşi zicea că, de. sigur, aşa trebue să fi fost locul unde Mîntui- torul se arătase piosului general roman.

Şi, în adevăr, imaginaţiunea cea mai vie cu greu ar fi găsit un decor mai nemerit pentru o scenă ca aceea ce el evocase în acel moment.

Acea rarişte de copaci bătrîni, stufoşi, cu rădăcinile noduroase, acoperite de un strat de frunze, peste, cari piciorul călca fără să producă cel mai mic sgomot. părea că fusese aşezată acolo înadins pentru a reprezintă închipuirel .pădurea sălbatică în care, după spusa . legendei, apăru cerbul uriaş, purtînd, între coarne, crucea cu străluciri fulgerătoare.

Apoi, malurile acelea repezi şi abrupte, formate din enormi bqlovanî de piatră peste cari plantele singurătăţii aruncaseră broderiile şi festoanele lor fără număr, nu erau'oare o reproducere destul de esactă a'înălţimilor stîncoase pe cari cîinii lui Eustaţie încremeniseră, fără glas, la vederea cerbului, fantastic, gonit de dînşii cu puţin mai nainte, a cărui urmă o perduseră şi care se ivea, pe neaşteptate, pentru a'i umplea de groază ?

Chiar acel rîu Levcos, cu apele lui limpezi, curgînd a lene printre nuferii de pe margine, nu da oare cît se poate de bine iluziunea pîrîului din pădure unde viitorul martir creştin, după ce 'şi legase calul de o cracă, se coborîse' pentru a bea cînd auzi vocea me-. lodioasă ce '1 chiema pe nume şi văzu semnul diviiî care '1 făcu să crează în Domnul ?

Pecînd Anastase privea cu mintea afundată în aceste

cugetări, un sgomot neaşteptat, ca răpăiala unui cal în goana mare, veni să 'Î atragă de o dată atenţiaj Abia apucase să se scoale de unde sta pentru a căta să 'şi dea seamă de ce este, cînd, d'asupra luî, pe creasta malului, apăru un călăreţ, silindu-se din puteri să 'şi stăpînească calul, speriat sau întărîtat, şi care nu mai voea să ştie de friu.

Anastase văzu numai decît grozavul pericol la care acel om era espus; dar, înainte de a fi putut să facă o mişcare pentru a'i veni în ajutor, el sosise deja pe marginea prăpăstieT.

Aci, împins de avîntul ce dobîndise şi simţind că pămîntul îi scapă de subt picioare, calul, ne mai pu- tîndu-se opri, făcu o opintire desperată ca spre a sări de pe un mal pe cel lalt.

Distanţa era însă peste măsură de mare, şi el căzu , în gol, pe prundul rîuluî, unde rămase sdrobit şi nemişcat. -y

Anastase se repezi la călăreţ, care. fusese asvîrlit la cîţî-va paşi mai încolo şi care zăcea fără simţiri lîngă trunchiul unde el însu-şi şezuse cu cîte-va minute mai nainte.

După toate semnele, acel om trebuea să fie de un rang foarte înalt, căci atît trăsurile feţei, cît şi portul îi erau din cele mai deosebite.

El putea să aibă ≠ cinci-zeci de ani şi era îmbrăcat într'o haină albă peste, care se 'ncheia un mintean stacojiu, cu galoane de fir prin prejur.

O largă mantă, ţesută cu aur pe fund verde şi li- liachiu, prinsă de gîtu-i printr'o cataramă de pietre scumpe, şi încălţăminte roşii, cu vulturi de aur drept.

încuetori, complectau costumul lui, nu se poate mai ales şi mai bogat.

Anastase luă apă în mîini şi, îngenuchind lîngă dînsul, îi stropi figura şi cătă să ’1 însufleţească.

încercările lui rămaseră însă zadarnice, căci, deşi necunoscutul nu părea încă mort, sdruncinarea ce primise, căzînd, fusese aşa de grozavă, încît nu putea să ’şi mai vie în fire.

În timpul acesta, o trupă numeroasă se aratâ d’asupra rîpei, uitîndu-se în toate părţile, dînd semnele celei mai vădite îngrijiri. . -

Era un detaşament de ostaşi din garda împărătească, lesne de cunoscut de pe căscile lor conice, fără cozoroace, de pe tunicele lor de oţel, cu solzi poleiţi, de pe pavezele rătunde ce ţineau în braţul stîng şi de pe topoarele cu două tăişuri cu cari mîna lor cea dreaptă era înarmată. . \ .

Ei zăriră pe Anastase, în fundul văei, trudindu-se să deştepte pe omul ce. căutau, descălicară în grabă, îşi lăsară caii în paza unora dintr’înşii, iar cei lalţi se coborîră, cum putură, spre a’î aduce şi ajutorul lor.

Cu toate silinţele ce ’şi deteră, ei nu izbutiră însă să '1 facă a ’şi lua cunoştinţă.

Atunci, formînd un pat din crăci şi din ramuri împletite, îl aşezară pe dînsul, şi, apucînd pe cursul apei în jos, eşiră la liman şi se ’ndreptară spre oraş.

Anastase aflâ, cu mirare, de la acei oameni, că necunoscutul,. la a cărui grozavă cădere asistase, era în- su-şi împăratul. Teodosie II, eşit dis-de-dimineaţă la vînătoare, scos din drum de un cal prea iute şi spe-

rios, şi asvîrlit în acea prăpastie înainte ca cei cari ¹1 însoţeau şă fi putut a împiedica această nenorocire.

Nenorocirea avea o însemnătate considerabilă în împărăţie.

Sora mai mare a. împăratului şi singura lui moştenitoare, Pulheria, care, de mic copil, îl îngrijise şi, în toate ocaziele, îi dase cele mai bune sfaturi, acum dis- ’ graţiată,-.tot .din cauza intrigilor lui Hrisafie, şi trăind într’un fel de asii voluntar în palatul din , Hebdomon, fu înştiinţată în grabă şi alergă lîngă patul bolnavului.

Ea nu putu totuşi decît să asiste la ultimele lui momente, căci lovitura ce primise era mortală.

, Medicii constataseră, în ‘adevăr, ruperea şirei . spi- nărei, astfel că nefericitul împărat nu se mai scula, şi, după o zăcere de o zi şi o noapte, trecu d’a dreptul din. letargie la moarte.

Isbită de acest sfîrşit neaşteptat, frămîntată cine ştie de ce banueli, Pulheria voi să cerceteze prin ea însă-şi împrejurările fatalei întîmplări.

Anastase, care era martorul de căpetenie al accidentului, fu adus dinaintea ei şi întrebat '• cu deamănuntul.

Ca tot-d’a-una, el produse, prin modestia, prin inteligenţa, prin frumuseţea şi prin . veselia sa, impresia cea mai favorabilă asupra împărătesei.

Ea fu mulţumită de răspunsurile ce primi de la dînsul, se informă de cauză care’l făcuse să intre în .mînăs- tire, păru că se. interesează de soarta lui şi, ca răsplată pentru primele îngrijiri ce dase împăratului răposat, porunci să’l admiţă printre tinerii întrebuinţaţi în serviciul curţei.

Anastase, după ce'şî luâ rămas bun de la Eftihie, binefăcătorul său, a cărui amintire o păstrâ tot-d'a-una cu recunoştinţă în adîncul inimei sale, primi cu bucurie noua condiţiune ce împrejurările îi creaseră.

El făcuse un pas gigantic spre ţinta care'i atrăgea vederile şi, de aci înainte, viitorul i se părea asigurat.

La 'nceput, în primii ani, noua viaţă a lui Anastase nu înfăţişează nimic de deosebit. ' ;

Atent la datoriile sale, în mijlocul acelei lumi, pe care nu o cunoştea încă, doritor de a se menţine unde apucase să pătrunză, – dîndu-şi toate silinţele, nu numai de a nu greşi, dar încă de a se distinge, el străbătu domniele lui Marcian şi lui Leon I,' – timp de mai bine de două-zecî de ani, – în obscuritatea slujbei ce căpătase, cu singurul profit de a fi la curte, de a vedea de* aproape diferitele personage ce ocupau scena lumei şi de a studia prin el însu-şî evenimentele ce se succedau. ' _ ; ••

Pulheria, cu duoî ani mai mare decît fratele ei avea vîrsta de cinci-zeci-şi. douî de ani cînd se sui pe tron. •

În timpul minorităţeî lui Teodösie II, ajutată de înţeleptul Antemie, care îi fusese dat-drept consiliu de regenţă, ea mai ţinuse încă, aproape zece ani, frînele imperiului şi ştiuse să ducă trebile cu cinste şi cu, pricepere.

Chiar după majoritatea împăratului, graţie mareî autorităţi morale ce dobîndise asupră-i, ea continua a-î

servi drept povăţuitoare, îndemnîndu-l la tot ce se făcu mai însemnat sub domnia acestui principe.

Tocmai la sfîrşit de tot, cu şapte saîi opt ani lînainte de moartea lui, atunci cînd el căzuse cu desăvîrşire pe mîna lui Hrisafie şi a eunucilor, în mijlocul cărora îşi petrecea timpul, compuind simboluri teologice sau urzind intrigi bisericeşti, trecerea de care se bucurase scăzu aşa demult, încît se schimbă într'a adevărată răceală. -

Ea înţelese numai decît că vremea el trecuse şi că prezinţa-î devenise supărătoare.

Chemînd atunci pe cele două surori ale sale, de cari era nedespărţită, ea se retrăsese, de voe bună, în palatul din Hebdomon, unde trăia liniştită, venerată şi maî populară decît ori-cînd, din cauza faptelor milostive căror îşi consfinţise viaţa.

Moartea neaşteptată a fratelui el o scoase din acel loc de odihnă pentru a o narunca pe culmea mărirei.

Chiar din primele zile, împărăteasa simţi grozavele greutăţi ale. moştenire! şi marea răspundere ce căzuse asupră-i.

Ea nu mai era tînără, ca altă'dată, şi situaţiunea se. schimbase .cu'-totul.

Imperiul era acum înconjurat din toate părţile de vrăjmaşi, din ce în ce mai ameninţători.

Afară de Vandalii, cari stăpîneau Africa şi' consti-. tueaîi, prin flotele lor, un vecinie pericol pe mare, Atila, regele Hunilor, aduna, în acelaşi timp, pe Dunăre, una din ostile cele mai formidabile din cîte cu-

treeraseră pînă atunci lumea, gata să atace şi să nimicească pe ori-cine îl va sta împotrivă. .

Pulheria nu-şi simţea nici curagîul, nici puterea de a sta singură în faţa atîtor primejdii.

Ce sa facă ?

Unde să găsească sprijinul de care avea trebuinţă ?

Ea ar fi avut, poate, un mijloc să-şi procure un ajutor, —- căsătoria; însă acest act îi era cu totu], oprit, căci, încă din fragеda-i tinereţe, se dase Domnului, promiţîndu-i de a nu cunoaşte alt' soţ pe pă- mîntul acesta!

Atunci sta, şi se gîndea, şi-şi amintea . toate amănuntele imensului sacrificiu ce îndeplinise.

[Era încă copilă: abia atinsese şai-spre-zece ani.

Soră-sa, Flacila, murise de curînd, şi, ca cea mai în vîrstă, ea se găsea în capul familiei sale, compusă dintr'un băeat de pai-spre-zece ani, Teodosie II, şi din două fete mai mici, Arcadia şi Marina.

După legile imperiului, tutela i se cuvenea de drept şi i se încredinţa cu atît mai multă înlesnire, cu cît dase dovezi de o rară maturitate de minte.

Sedusă de 'ncrederea ce i se arăta, ameţită de laudele ce se ridicau în urmă-i, cuprinsă de'dorinţa de. a merita şi mai bine iubirea poporului, jertfindu-se pentru fericirea lui, înţelegînd că măritişul nu o va face să ocupe decît un loc secundar în împărăţie, pecînd ambiţiona pe cel d'întîiu după împăratul, ea se hotărî să rămîe fecioară!

Acest plan, comunicat celor în cari avea încredere, în loc de a fi combătut, fu, dimpotrivă, încuragiat de dînşii.

Ea ajunse, astfel, a se convinge că nimic nu ţa fi mai plăcut lui Dumnezéü decît renunţarea ei la promisiunile acestei lumi pentru a se uni, mai tîrziu, cu dînsul în ceruri.

Ca orí-ce natură entuziastă, pătrunsă de binele ce crede că face, ea împărtăşi aceiaşi hotărîre surorilor salé, cari se deciseră a'î imita esemplul.

Făgăduinţa lor de virginitate fu scrisă pe tăblii de aur, împodobite cu pietre nestimate, şi oferită Domnului în catedrala Constantinopolei, în faţa clerului şi , a unei mulţimi imense, cu o solemnitate cum nu se mai văzuse încă. .

Apoi, această jertfă pioasă îndeplinită, ea începuse acea viaţă austeră şi consfinţită bine-facerilor, de la care nu se abătuse un singur moment şi care'i atrăsese, dimpreună cu titlul de Augusta, admiraţiunea întregei lumi creştine.

Cît de mult o costase,, mai în urmă, pasul ce făcuse cu atîta uşurinţă, numai dînsa o ştia şi ar fi pu~ tut-o spune !

Dar se mîngîea, zicîndu-şi că sacrificiul n'ar fi fost deplin din parte-i dacă n'ar fi trebuit să'î pricinuească şi suferinţe.

Pe la două-zecî şi opt de ani, ea fusese, în adevăr, prinsă de o dragoste nebună pentru tînărul Paulinus, tovarăşul de studii al fratelui ei, devenit amicul lui nedespărţit şi comeseanul familiei împărăteşti, ceea ce , constituea cea mai mare cinste ce se putea acorda, pe vremea aceea, unui particular.

Paulinus fusese însărcinat de ¿însă, în calitate de

intim, să aţîţe dorinţele împăratului pentru frumoasa Âtenaide, fata retoreluî grec Leonţie, de curînd trecută la religia creştină, subt numele deyEvdochia, şi pe care pusese ochii pentru a o da lui Teodosie II drept soţie. .

El izbuti în misiunea ce i se încredinţase, însă a – tinse, în acelaş timp, un rezultat la care nu se aşteptase şi care trebuea să 'i cauzeze cele mai mari nenorociri.

Prin darurile sale, el furâ inima ambelor femei cu; cari avusese a face, cu singura, deosebire că Pulheria îl adora în taină, fără a lăsa nimic să şe vază, pecînd Evdochia, mai puţin reservată, da semne făţişe de aplecarea ce simţea pentru dînsul.

Această situaţiune aruncâ-zizania între cele două cumnate, făcute să trăească în bună. înţelegere, însă înduşmănite prin slăbiciunea ce aveau pentru acelaş om.

Rivalitatea lor ţinu mult'timp, pînă în momentul cînd împăratul, înştiinţat pe subt ascuns, dar nevoind să dea crezămînt unor şoapte ce i se păreau absurde, se convinse de adevăr şi trimise pe necredinciosul său amic la supliciu şi pe uşuratica-î soţie în esil, la. Ierusalim. ' .

Pulheria eşi singură necompromisă din această aventură.

E adevărat că se vorbise multe şi despre dînsa, dar cine se uita la'ce spuneau gurile rele !

Ele cataseră să'i terfelească reputaţiunea, aruncîndu-i, în taină, acuzaţiunî cu mult mai grave, că întreţinea relaţiunî incestuoase cu propriul el frate, asupra căruia avea un ascedent- aşa de mare.

Nimeni însă nu luase în serios acele bîrfelî, născo

cite mal cu seamă de partizanii lui Nestorie ale. căror doctrine găsiseră într'însa protivnicul cel mal hotărît.

Ea rămase deci nesdruncinată, apărată contra calomniilor prin marele respect ce inspira întregei suflări ortodoxe.

închisă în cucernicia.i ca într'o fortăreţe ce nu se putea dărîma, ea îşi strivi inima şi petrecu anii tinereţe! sale, după cum.se legase,. fără bucurii. pentru dînsa, înconjurată de fecioarele ce adunase împrejura-^ rugîndu-se, postind, chinuindu-şi trupul, lucrînd zi şi noapte pentru cei săraci sau citind cărţile sfinte, zidind biserici şi mînăstiri, înzestrîndu-le cu venituri însemnate-

Pulheria retrecea în mintea sa aceste pagini ale vieţei sale trecute, muncindu-se a găsi un mijloc care ,să 'i permiţă, fără a călca juramîntul. ce făcuse, a 'şl da un tovarăşiu în marile.pericole ce ameninţau imperiul din toate părţile.

În mijlocul dibuirilor sale, o idee, ce i se păru o adevărată inspiraţie divină, i se înfăţişă de o dată.

Ea se legase să nu cunoască soţ trupesc pe lumea aceasta: jurăm'ntul ei însă nu escludea un măritişiti pur spiritual cu omul pe care-l va crede mal destoinic de a o ajuta în greutăţile ce o înconjurau.

Mulţumită de această deslegare ce găsise, încredinţată ,că ea era plăcută lui Dumnezeu, de oare-ce el i-o insuflase, de sigur, bătrîna împărătească se puse atunci să. caute bărbatul cel mai în stare a corespunde, nevoilor cari o împingeau către dînsul.

După ce cîntări, în chibzuinţă sa, calităţile tutulor senatorilor şi oamenilor de frunte cu cari'se onorau

servicíele publice, alegerea ei căzu asupra lui Marcian vechiü general, care, fără altă protecţiune decît meritele sale, se suise, de la treptele cele mai dé jos ale oştirel, pînă la cele mai înalte, şi care, prin dezinteresarea, prin severitatea moravurilor, prin caracterul şi prin bravura sa, impunea stima tutulor.

Marcian avea cinci-zeci şi opt de ani cînd fata lui Ar- cadie îl chemâ pentru a'i oferi mîna ei, sub singura con- diţiune de a respecta făgăduinţa de virginitate ce făcuse.

El primi tot ce i se ceru, şi, astfel, la 24 August 450, mai puţin de o lună după moartea lui Teodosie II, imperiul de răsărit avea un nou împărat.

Í

Pulheria nu avu să se căească de alegerea ce făcuse, căci, mai în aceiaşi vreme, sosiră la Constantinopole trimişi de ai lui Atila, cu cuvinte ameninţătoare.

Ei veneaü să reclame tributul promis de fostul împărat, sau, mai .bine zis, de eunucul Hrisafie, nedemnul lui ministru^ şi care nu fusese plătit de aproape duoi ani'

Solii huni sprijineau cererea lor pe amintirea puternicei armate în capul căreia se afla regele lor şi a nenorocirilor ce ar putea atrage cea mai mică zăbavă a bizantinilor de a se ţine de îndatorirea ce luaseră.

După ce 'Í lăsa să termine îndrăsneţele lor propuneri, Marcian se scula'de pe tronu-i, şi, în faţa curţel sale înmărmurite, aruncă barbarilor acest mîndru răspuns, demn de vechii împăraţi romani, a căror tărie de inimă părea că reînviase într'insul:

— <Duceţi-vă de spuneţi stăpînului vostru că am aur numai pentru prietenii mei: pentru vrăjmaşi, am

fer şi oştiri tot aşa de bune ca ale lori...»

Apoi, pentru a da mai multă greutate vorbelor sale, porunci întregei armate de care dispunea să se 4 ue în mişcare şi să înainteze în Mesia, pe Dunăre.:

Atila turba de mînie cînd află de .această întîmpinare, însă espediţia ce pregătise fiind destinată pentru a atacă Gal ia, nu putu. să 'şl răsbune, căci fu bătut de : galo-romani şi muri înainte de a fi avut vreme să re- constitueascâ puterile sale sdruncinate..

Pulheria mai.trăi doui ani după aceste evenimente,, . şi, în 452, îşl.dete sfîrşitul,. lăsînd împărăţia energicului soţ ce 'şi alesese.

Regretată şi plînsă de toţi fără deosebire, ea fu îngropată în mausoleul Sfinţii Apostoli, alături de părinţii şi de iluştrii ei strămoşi.

Biserica proclamă curăţenia vieţel ei de fecioară, onorîndu-I memoria şi scriindu-I numele printre sfinţii cu cari se glorifică religia creştină.

Qt despre Marcian, el nu • avu zile cu mult mai lungi, căci, cinci ani după aceasta, în 457, muri şi dînsul dupăfo fericită domnie de pace şi dreptate, în timpul căreia izbuti să înfrîneze abuzurile şi venalitatea funcţionarilor, să aducă liniştea în. Biserică şi să facă a se respecta adevăratele principii ale credinţei ortodoxe.

Cam pe la epoca. aceea, Anastase, care atingea vîrsta de două-zeci şi şase de ani şi devenise un tîriăr frumos şi distins, cel măi bine înzestrat din cîţi se . aflau cu dînsul la curte, avu o mare mîhnire.

El afla de moartea părintelui Eftihie, răposat, nu în locul unde trăise şi unde lăsase aşa de adîncî amintirî, nu înconjurat de cinstea şi de dragostea ce ar fi fost în drept să aştepte, după aproape opt-zeci de ani consfinţiţi serviciului mînăstirei sale, ci în esil, în mizerie, în urgia soartei celei mai nemilostive.

Păcatele protectorilor lui îl ajunseseră şi pe dînsul, şi nelegiuirile ultimului Sinod, unde ortodoxia doctrinelor lui fusese proclamată, nu putea să nu se res- frîngă şi asupră-i.

încă de la ’nceputul nouei domnii, după uciderea lui TIrisafie, dat pe mîna lui Iordan, care avea să răs- bune asupră-i moartea generalului loan Vandalul, ta- tălui-şăă, şi care ’1 chinui ca pe un cîine, plîngeri şi protestări se adresară împărătesei din toate părţile contra crimelor săvîrşite la Efez.

Pulheria; ca primă satisfacţiune dată puternicului curent de simpatie ce se declarase în favorul nefericitului Patriarh Flavian, porunci. să se aducă rămăşiţele lui,. din Hipep la Constantinopole, unde se ’nmor- mîntară cu mare pompă în aceiaşi biserică cu ale sfîntului loan Hrisostomul, . victimă şi el a ureî călugăreşti.

După aceasta, ascultînd de rugăciunile lui Leon-cel-Mare, papa de la Roma, pe care Dioscorie îl 'esco- municase cu aceiaşi ocazie şi care cerea spălarea ruşine! ce i se făcuse, ea stărui pe lîngă Marcian să convoace un nou Sinod spre a revizui lucrările , celui precedent.

Locul întrunire! se hotărîse, mai întîiu, la Niceea,

însă fu schimbat, mai în urmă, la Halcedoniâ, în Constântinopoleî, pentru ca noua Adunare faţa să se afle mai aproape de centru şi să nu mai fie espusă la scene ca acelea , cari răsculaseră, rîndul trecut, indignarea generală.

Apoi, pentru a se da şi'mai multă autoritate deriziunilor acelei Adunări, se admise a se chema, spre • a lua parte la dînşa, cel mai mare număr posibil din părinţii cari aveau drept de vot, astfel că se strîn- seră 520 de membri, cu .371 mai mulţi decît la Efez, unde nu se primiseră decît 149.

Dioscorie se înfăţişa dinaintea Sinodului ca acuzat

• şi încerca, prin cinismul şi prin îndrăsneala sa, să susţie regularitatea actelor ce săvîrşise.

Însă, faţă cu atitudinea hotărîtă a episcopilor, cînd auzi pe aceia cari avuseseră să sufere de brutalităţile ciul arătînd cum fuseseră maltrataţi , şi cum, prin vio- linţă, li se impusese să iscălească în alb; cînd văzu pe chiar partizanii săi, spăimîntaţi de lumina ce se făcea, părăsindu-l şi mărturisindu-şi păcatele; izbit, pe ■ lîngă aceasta, şi de alte acuzaţiuni tot atît de grave ce jeluitori veniţi din Alesandria, sediul eparhiei,— printre cari şi rude ale lui de aproape, – aduseră împotrivă-! în privinţa desfrînărilor, jafurilor şi crimelor în mijlocul căror trăea, el se simţi perdut şi renunţâ de a se mai apăra.

Sinodul, convins atunci de fără-de-legile lui, îl osîndi

• a'şi perde demnitatea episcopală şi orl-ce dar preoţesc.

Cu aceiaşi ocaziune, şi ca o consecinţă a execraţiunei ce înveluea tot ce se hotărîse la Efez, Aduna

rea condemnâ şi doctrinele lui Eftihie, ca izbite de erezie ; si, pentru a nu mai cuteza nimeni, pe viitor, să atingă asemenea cestiuni, într'o şedinţă memora-• bilă, ţinută în biserica Martirului Sfintei Eufemii,. protectoarei Halcedonieî, după o noapte de rugi petrecută pe mormîntul mucenicei spre a'î-cere inspi- raţiuni, ea formulâ definiţiunea adevăratei credinţe ce trebue să aibă ori-ce bun creştin asupra Intrupărei.

Marcian se grăbi a întări, printr'un decret, acele deriziuni, şi, în ezecutarea lor, esilâ pe Dioscorie la Gangra, în Paflagonia, unde mai trăi duoi ani, iar pe Eftihie îl dete afară din mînăstirea lui, lăsîndu-ł pe drumuri, lipsit de toate, rătăcitor şi nevoiaş, pînă în ora cînd moartea, îndurîndu-se cu. dînsul, veni să 'f curme şirul suferinţelor.

■ [1] ' ■

Anastase plînse pe binefăcătorul său- în ascuns,. căci-era un adevărat pericol de a se înduioşa făţiş pentru un om lovit dă disgraţia împărătească; apoi, îşi întoarse privirile într'altă parte, căci ceea ce se petrecea împrejuru-î merita sa 'Î atragă toată atenţiunea. .

Marcian murise fără a desemna pe cine să '1 înlocuească. .

El avea, ce e drept, dintr'o primă căsătorie, o fată numită Eufemia, măritată cu patriciul Antemie, de familie ilustră, care ar fi putut să ambiţioneze tronul şi să '1 obţie.

Însă acesta întîlni, în cale-i, pe un alt . compeţitor,

pe León Tracicul, cu care: nu voea să , se strice şi care, mai tîrziu, drept recunoştinţă pentru acţest serviciu, îl recomandă ca împărat al Occidentului, |în locul – lui Sever, de curînd încetat din viaţă.

Leon, necombătut de nimeni, îmbrăcă deci purpura imperială.

Cine era însă acel Leon şi cum reuşi el să pue mîna .pe demnitatea supremă?

Iată,..în puţine cuvinte:

La^ moartea; lui' Marcian, după obiceiul ce esista pe atunci de a se încredinţa comandamentul armatelor barbarilor, consideraţi ca mai destoinici pentru serviciul militar, se găsea, în capul oştirilor bizantine, un general, got de origină, numit Aspar.

Dispuind de toate forţele împărăţiei, el ar fi putut cu înlesnire să ia coroana pentru el. însu-şi, şi avu ciliar un minut intenţia de a o face.

Dar, gîndindu-se că, prin credinţele sale religioase, era arian şi că aceasta ar, provoca, de sigur, un imens scandal la un popor a cărui preocupare de căpetenie era ortodoxia, el îşi schimbă ideea şi hotărî să ajungă la acelaş rezultat, puind pe tron pe un om care să 'Í fie cu totul devotat. .

El îşi aruncă atunci ochii asupra lui Leon. intendent la oştire -şi omul lui de încredere.

Leon promise tot ce i se ceru.

El se legă chiar prin jurămînt. ca, o dată – ajuns. împărat, să facă Cesare, adică asociat al său la putere, pe unul din băeţii luí Aspar.

Cu aceste condiţiuni, generalisimul bizantin îi dete

sprijinul său, şi, fiind-că nu era nimeni alt care . să‹î dispute domnia în chip serios, Leon se aşeza fără .greutate pe tronul lui Constantin-cel-Mare.

Nu trecu însă mult, şi noul împărat începu să simţă toată greutatea poziţiunei ce singur, prin ambiţia-i nesocotită, îşi crease.

Pretenţiunile lui Aspar deveneau din zi în zi mai mari, căci. el se amesteca, acum, în toate afacerile Statului, pe cari voia să le conducă după bunul său plac.

Dar ceea ce nemulţumea şi mai mult pe Leon, era legămîntul ce făcuse faţă cu dînsul de a asocia . pe unul din fiii lui la împărăţie.

Aceştia, în adevăr, de şi buni ostaşi,, erau de o violinţă fără asemănare, şi, ca arianî, arătau, în toate apucăturile lor, dispreţul cel, mai desăvîrşit pentru Biserica creştină.

înălţarea unuia din ei la al douilea rang după cel de împărat trebuia, prin urmare, să întîmpine o straşnică împotrivire din partea'; Gonsţ'aritinopolitaiiilor.

. Leon cătâ. să amîe îndeplinirea făgăduinţei ce dase, opuind tot felul de pretexte protectorelui său, care /] strîngea cu uşa. '

În cele din urmă, ne mai avîndîn cotro, dupăce încercă ultima sa objecţiune, cu .speranţa că- va fi respinsă, dar care, dimpotrivă, fu primită, numai de cît,' adică, abjurarea „arianismului de către viitorul Cesare, el fu nevoit să-logodească pe fiică-sa cea mai mică, Leoncia, încă copilă, cu Patricie, băiatul al doilea al lui Âspar, născut dintr'o romană şi părînd a poseda calităţi mai bune decît fraţii, lui.

Singura scăpare ce'î mai rămînea împăratului, în- I deplinind acest act, era timpul ce avea dinainte-i, căci, pînă la epoca cînd fiică-sa er<i să fie în etate de a deveni femee, el trăgea nădejde|să se poată scăpa j într'un chip oare-care de viitorul său ginere şi de supărătorul lui tată.

Ocazia nu întîrziâ de a se înfăţişa.
. Inca de pe.timpul lui Teodosie II, unul din. peri- } colele de căpetenie ce ameninţau imperiul era prezinţa Vandalului Genseric la Cartaginea, unde reuşise i ' să fundeze un regat puternic.

Profitînd de slăbiciunea şi[1] de încurcăturile vecinilor săî, el devenise stăpînul Mediteranei.

Balearele, Corsica, Sardinia, chiar Sicilia, căzuseră I în mîinile lui, şi flote pornite din aceste diferite punte] cutreerau mările, atacînd şi prinzînd orî-ce vas le eşea 1 înainte, aruncnd spaima pe coaste, jefuind oraşele, I făcînd navigaţia şi ori-ce comerţ cu neputinţă. j

Imperiul de Occident avusese maî cu seamă să su- | fere de îndrăsneala şi de nesaţiul acestui al duoilea biciu al luî Dumnezeu. ,

, Gînd, în 455, subt domnia slabului Petronie Maxim, j urmaşul lui Valentinian III, el .intrâ în Roma, nu se mul- | ţumi de a o fi cucerit şi de a o jefui, clvoi să o şi dis- I trugă, pentru a nu mai rămîne nimic din vechea ei mărire. I

El încărca, pe corăbiile sale, lucrurile de artă cele 1 mal preţioase ce găsi într'însa, p'nă chiar

învelişurile de bronz ale palatelor şi uşile scumpe ale templelor, apoi dărîmă ce mai rămăsese şi puse focul peste acest morman pe ruine.

Rapacitatea lui era deci fără asemuire, cruzimea şi îndrăsneala lui spăimîntătoare.

învingerea .unui asemenea vrăjmaş, sfărîmarea cuiburilor ce 'şi clădise sau, cel puţin, reducerea lui la neputinţă, era, prin urmare, o cestiune de o însemnătate capitală pentru ambele împărăţii.

Profitînd de împrejurarea favorabilă că, pe tronul Occidentului, se suise, după recomandaţia sa, prietenul său Antemie, Leon hotărî să facă. împotriva lui Gen- seric o espediţiune decisivă, la care să participe şi Italia.

El aduna, în consecinţă, în portul Constantinopolei, flota cea mai numeroasă ce, după spusa istoricului bizantin Procopie, se văzuse pînă atunci: o mie trei- spre-zece [x]) vase mari de răsboiu, pe cari se aflau, de o cam dată, şapte mii de marinari, şi cari, în drum, trebueau să mai îmbarce, din diferitele schele, şi alte trupe pînă la cifra de o sută de mii de oameni, destinaţi espediţiunei.

Sume însemnate, adunate din contribuţiuni, saii vărsate din tesaurul particular al împăratului, erau destinate să asigure cheltuelile.

Pregătirile se făcură în linişte şi 'n delete, astfel că, la ziua hotărîtă, flota se găsi gata să pornească pe mare.

Singurul punt ce mai rămăsese de regulat era .de a se şti cui se va încredinţa comanda, căci, de la ale-

*i) **Vezi Am6dee Thierry** Les derhiers tcmps de, l'Emptre d' Occident,*

gerea capului, átírna în mare parte succesul-întreprindere!.

Aspar văzuse cu ochi răi resbelul ce se pregătea, căci,' în caz de reuşită, el era menit să dea o prea mare glorie lui Leon, să 'Í întărească poziţiunea şi să '1 scape de subt jugul subt care îl ţinea plecat.

Hotărî deci să: facă tot ce 'Í va sta prin putinţă pentru ă 'i paraliza izbînda.

Spre acest sfîrşit,. uzînd de trecerea de care încă se bucura, el stărui să se pue în . capul espediţiunei Vasiliscu, fratelé împărătesei, om nul şi vanitos, pe care orbul noroc singur îl ridicase pe treapta unde se afla.

. Leon cunoştea incapacitatea cumnatului său; de aceea, cătâ mai. întîiu . să reziste acestor îndemnuri.

Însă, înduplecat de soţia sa, împărăteasa Verina, care se unise cu Aspar, prin pură ambiţie femeească, fără a 'şî da seamă de adevăratele scopuri ale acestuia, el cedâ în cele din urmă şi încuviinţă ceea ce instinctul îl sfătuise la 'nceput să refuze.

Pe de altă parte, Vasiliscu, informat de tot ce se petrecea, ştiind împotrivirea împăratului şi stăruinţele lui Aspar de.a i se acorda cinstea la care aspira, cînd în fine ea i se dete, atribui generalului barbar meritul de a o fi dobîndit pentru dînsul, şi, , deci, recunoscător, se puse la ordinele lui, cerîndu-i instrucţiuni în.privinţa purtăreî ce,trebuea să✓ aibă. , Aspar se prefăcu, că se interesează de Genseric prin pur simţimînt religios, căci şi unul şi altul erau ariani, şi 'Í recomandă să menageze cît va putea mai mult pe regele vrăjmaş. ■

Vasiliscu făgădui că va urma cu sfinţenie după dorinţele lui, şi, ast-fel, subt aceste auspicii, începu faimosul războiu împotriva Vandalilor.

Evenimentele nu desminţiră speranţele lui Aspar în dibăcia lui Genseric şi 'n nedestoinicia cumnatului împăratului.

Acesta, la 'nceput, dobîndi cîte-va succese pe mare.

Regele Vandalilor, surprins, fără pregătiri, de o flotă aşa de puternică, fu înfrînt în primele întîlnirî, şi, desperat, se refugiâ în Cartaginea, unde se aştepta să fie atacat şi sdrobit cu desăvîrşire.

Vasiliscu însă, care'l urmărise pînă în faţa capitalei lui, în loc să'l împresoare din toate părţile şi să nu'î lase timp să răsufle, ascultâ de cererea ce vicleanul barbar îi făcu de a'î acorda cinci zile pentru a delibera, după cari, zicea el, avea de gînd să se supue şi să primească condiţiunile ce i se vor dicta

Aceste cinci zile însă Genseric le intrebuinţâ pentru a strînge vase din toate părţile.

Pe cele mai mari le înarmâ pentru luptă, pe cele lalte le încărcâ cu materii arzătoare.

Apoi, în a cincea noapte, servindu-se de un vînt ce bătea despre uscat, dete drumul celor aprinse, îndrep- tîndu-le spre corăbiile lui Vasiliscu, căror comunicară focul ce purtau eu ele.

În acelaş timp, el însu-şî, suit pe cele lalte cu toate forţele sale, profitînd de spaima vrăjmaşilor, ale căror grele năvi nu puteau, din cauza înghesuelei, să manevreze, nici să se apere, arunca dezordinea în, rîn- *durile lor şi le pricinui mari perderi.

Abia jumătate din frumoasa flotă, plină de atîtea nădejdi cu puţin mai înainte, putu să scape cui fuga de- peire. I

Dorinţele lui Aspar se împliniseră.

Nesuccesul expediţiunei osîndea, după cum credea el, pe Leon, să rămîe vecinie subt influinţa şi subt dependinţa sa.

Lucrurile totuşi nu merseră astfel.

împăratul, înştiinţat de sfaturile date lui Vasiliscu înainte de plecare, începu să priceapă scopurile lui Aspar.

Acesta 'Î devenise, afară de aceasta, odios, mai cu seamă din cauza mareî nemulţumiri ce domnea pretutindeni, în cler şi în popor, decînd îl silise să logodească pe fiicâ-sa cu un barbar şi să asocieze pe viitorul său ginere la imperiu.

Pentru a pune vîrf simţimentelor de duşmănie ce ferbeaii în ascuns în inima lui Leon, Aspar, care . observase răceala ce începuse să i se arate şi voea să o risipească prin fricâ, mai făcu greşeală de a se arunca într'o aventură periculoasă, de o izbîndă nesigură, dar cu urmări foarte rele pentru dînsul.

Şi iată cum :

încă de pe cînd trăea Teodosie-cel-Mare, garda-personală a împăraţilor se recruta, în Orient, dintre oamenii din Izauria, provincie asiatică, aşezată la poalele Taurului, între Pisidia, Cilicia şi Licaonia, ai cărei locuitori, curagioşi şi răsboinicî, aveau reputaţiunea de

a fi incoruptibili şi treceau drept singurii în stare să rivalizeze cu barbarii în calităţi militare.

La acea epocă, comandantul acelei garde, compusă din trei corpuri : Şcolarii, Excubitorii şi Candidaţii, era un tînăr izaurian, de viţă nobilă, numit Trasca- liseu, forte popular în patria sa, deşi nu se deosibea prin nici o calitate aparentă, nici prin frumuseţe, nici prin curagiu, nici prin inteligiţă, şi care datora numai influinţei familiei sale postul de ’naltă încredere ce ocupa la palat. [8]

Aspar spera că, atrăgînd pe acesta în partea sa, va pune mîna pe garda împărătească şi va putea, astfel, fără împotrivire, sau să reducă pe stăpînul său la supunerea oarbă ce dorea să aibă, sau să-l înlocuească cu altul, care să’I ofere mai multe garanţii de ascultare.

El făcu, în consecinţă, propuneri lui Trascaliseu, dîndu-i chiar să înţeleagă că n’ar fi lucru imposibil ca el însu-şî să ajungă împărăt, dacă ya fi cuminte şi va şti să tragă folos din împrejurări.

Trascaliseu însă,. fără a .’i promite, iiici a ’i refuza concursul său, desvelui în ascuns complotul împăratului.

Scos din răbdări şi, [5]n acelaşi timp, spăimîntat prin acele destăinuiri, Leon, care nu aştepta decît un pretext destul de grav pentru a justifica în propriii săi ochi actul violent ce medita împotriva nesuferitului tutore ce ’şi dase, hotărî perderea acestuia şi însărcinâ pe Trascaliseu cu ezecutarea proiectului.

Pentru a nu deştepta însă bănuelile lui Aspar, încă de temut din cauza forţelor militare de cari dispunea, el recomandă complicelui său discreţia cea mai absolută, fâgăduindu-i, în caz de succes, mîna fiicei sale celei mari, Ariana, şi titlul de

Patriciu, foarte rîvnit, fiind-că

era mal însemnat decît al tutulor celor lalte demnităţi ale imperiului. I

Planul lor era să atragă pe generalul barbar într'o cursă mai din nainte pregătita, şi, acolo, avîndu-l în mînă, despărţit de al lui, să se scape de dînsul, închi- zîndu-l, scoţîndu-i ochii sau ridicîndu-i viaţa.

Ocazia tocmai; se înfăţişa favorabilă cu prilegiul marei ceremonii religioase ce era tocmai să aibă loc peste cîte-va zile.

Eî îşi propuseră să profite de această împrejurare şi luară măsurile necesare pentru a ajunge cu bine la rezultatul ce doreau.

Dincolo de Bosfor, subt cerul albastru ca peruzeaua al Bitiniel, Halcedonia se ridica, în faţa Bizanţiului, albă şi strălucitoare, pe un fund de munţi pe cari depărtarea îi făcea să pară liliachii.

La marginea oraşului, cu totul lîngă ţărm, pe o înălţime ce domina strimtoarea şi de unde se desfă- şura o admirabilă priveliştе asupra capitalei şi asupra Propontidei, vederea navigatorilor, ce veneau din spre largul mării, întîlnea o vastă clădire, de un lux şi de o frumuseţe necomparate, minune a secolului, după cum o numeşte poetul contimpuran Claudiu.

Era vila lui Rufin, zidită din jafurile acestui pu- ternic ministru al lui Teodosie-cel-Mare şi împodobită cu tot ce exista mai scump şi mai artistic pe vremea aceea.

înconjurată de grădini încîntătoare, unde vegetaţia fără pereche a ţărilor calde fusese transplantată pentru a forma un decor demn de splendorile locuinţei îm

părăteşti ce încadrau,, ea ocupa o întreagă suburbie, – a Stejarului, •— în mijlocul căreia fusese aşezată.

Din această, cauză i se zicea şi *Rufmopolis*,• şi, de sigur, prin întinderea ce poseda, prin mulţimea dependinţelor ce ţineau de dînsa, prin numărul populaţiunei de sclavi şi.de slujbaş! ce o locueau, ea putea, cu drept, cuvînt, să fie comparată cu un orăşel.

După moartea lui Rufin, asasinat din ordinul lui Arcadie, splendidul palat fusese confiscat în profitul statului şi; servea acum de reşedinţă împăraţilor, cînd voeau să schimbe aerul Bizanţiuluî, sau cînd drumul Ancirei, unde 'şi petreceau verile cu preferinţă, li se părea, prea lung sau prea anevoios.

În toţi anii însă, la sfîrşitul lui Iunie, obiceiul cerea ca întreagă curte să treacă strimtoarea pentru a asista la sărbătoarea Sfinţilor Petre şi Pavel, prăznuită cu mare pompă în biserica ce le fusese ridicată, subt- numele de Apostoleon, în ocolul chiar al vilei rufi- niane.

Era demnă de admirat acea biserică pentru construirea căreia Rufin pusese să se răscolească carierele de marmoră ale Tesăliei, ale Frigiei şi ale insulei Pro- conese, voind să aleagă tot ce se găsea mai deosebit . în ele.

întocmită după planul mauzoleului lui Constantin-cel-Mare, cu care rivaliza în bogăţie, ea avea forma unei cruci latine.

Un zid circular, sprijinit pe stîlpi cu arcuri şi pendetive, purta, d'asupra transeptului, la răscruci, un dom înalt, ale cărui ferestre ovale, dispuse de jur împi-

prejur, lăsau să cază, prin geamuri colorate, o lumină de apoteoză.

Pereţi-i eraii acoperiţi cu ornamente plurihrome, ale căror desemnurî variate, de cel mai frumos efect, încadrau scene luate din istoria sacră, sau figuraţiunî de sfinţi: Isuşi, aşezaţi sau în picioare, Născătoare, adorate de cîrdurî de păcătoşi, Arhangeli, cu mîinile pline'de dafini şi cu capetele prinse în lune de aur, enorme.

Afară de aceasta, columne de marmoră verde de Tesalia, dintr'o singură bucată, susţinînd arhitravele nartexului; capele în formă de firizi, luminate prin candele de preţ şi închise prin gratii de bronz, de o mare fineţă de lucru; policandre bogate, arzînd, ca ruguri de flăcări, în fumul de mirodenii ce eşea din căţiile de argint; un iconostas incomparabil, de lemn scump, sculptat în ajururi, ca o dantelă, şi împodobit cu pietre ce luau ochii; grele icoane îmbrăcate numai în aur; odăjdii de fir şi de mătase; un bilşug nepomenit de materiile cele mai rare şi mai preţioase, concurau la o laltă pentru a da o splendoare neobicinuită acelui templu dumnezeesc întocmit de un om fără de lege.

Era în 29 Iunie, 470.

Anastase, care avea acum patru-zezi de ani şi făcea parte din corpul Excubitorilor, era, în ziua aceea, de gardă, dimpreună cu alţi tovarăşi ai săi de arme, la intrarea vilei rufiniane, subt porticul ce preceda sălile interioare ale palatului.

Cu lăncile în mînă, îmbrăcaţi în costumul lor de gală,

acel clibanion cu solzi poleiţi, ce ’î făcea să semene a peşti de aur, ei stau nemişcaţi, într’o atitudine de statui, aşteptînd, subt cupola smălţuită cu verde pe fund de argint, întoarcerea împăratului de la biserică. ■ -

Era praznicul Sfîntului Petre, şi Leon, în înţelegere cu Trascaliseu, alesese acea ocazie pentru a atrage pe Aspar în cursă şi a se scăpa de dînsul.

încă din ajun, generalul barbar primise invitaţiune să asiste *negreşit* la serbare, însă, fiindcă, în toţi anii, la aceiaşi epocă, i se adresau asemenea chemări, el nu trase nici o bănuială din termenii stăruitori ai acesteia şi se duse, ca tot-d’a-una, fără temere . şi fără pază.

E adevărat că, înainte de a pleca, diferite semne părură a ’1 înştiinţa de pericolul ce ’1 ameninţa, dar, necrezător şi îndrăsneţ cum era, el nu le dete nici o însemnătate.

Astfel, pe cînd se îmbrăca, sabia i se încurca în fireturile încingătoarel şi, întorcîndu-se cu mînerul în jos, alunecă din teacă pe lespezile sălei, unde se frînse în două, parcă ar fi fost de sticlă.

Ardabur, fiul lui cel mai mare, care era de faţă, îi atrase, îngrijat, atenţiunea asupra acelei întîmplări extraordinare.

Aspar însă îl linişti, spuindu-I că, poate, Hermenaric, băeatul său cel mai tînăr,- se jucase cu acea armă în lipsă-i, o rupsese din greşeală şi o pusese la loc, ca să nu fie certat. -

Apoi, luînd o altă spadă, eşi ca. să încalece, căci

portul unde trebuia să se îmbarce, vecin cu 'Tjermele luî Arcadie, era desţul de depărtat de acolo. !

La scară, îl aştepta calul lui cel favorit, Acolutos, un armăsar persan de mare preţ, pe care, din cauza blîndeţeî şi a umbletului uşor ce avea, îi plăcea să meargă cu preferinţă.

Rîndul acesta însă, frumosul animal nu voi să asculte cu nici un chip de glasul stăpînului său.

Cu toate străruinţele şi îndemnurile acestuia, – limbă,

. pinteni, chiar loviri, – el nu se supunea să pornească. din loc, sau dacă, revoltat de durere, făcea cîţi-va paşi, înainta pînă la poarta ogradeî, de unde se 'ntorcea îndată în fuga mare.

Ardabur, care ştia. tainele tatălui său şi tremura în tot minutul pentru dînsul, fu din nou impresionat de această purtare neobicinuită a calului şi rugâ. încă o dată pe părintele său să renunţe la o plecare însemnată prin prevestiri aşa de îngrijitoare.

Aspar îi închise însă iarăşi gura, luînd în rîs temerile lui superstiţioase, nedemne, zicea el, de un ostaş curagios ca dînsul.

El adăogâ, întorcîndu-se spre sclavii ce'i aduseseră calul:

— «L'aţi învăţat' cu năravşi pe acesta!

; «De mîine să nu'l mai văz în grajdurile mele.

«Iar voi, veţi sta în fiare, în ergastulă, pînă voiu găsi altul ca dînsul, ca să'l înlocuiască!...»

Şi, încălecînd pe un alt-cal ce i se. găti îndată, se îndreptă repede spre port, însoţit de escorta la care'i da drept rangul înalt ce ocupa în armată.

Aci, un noii incident veni să'l nemulţumească.

Cînd vasul, aşternut cu covoare şi cu stofe bogate,

ce trebuea să'l treacă marea, sosi pe la jumătatea strîm- toarei, cîrma se rupse de o dată, aşa, din chiar senin, fără vre-o cauză aparentă care să dea loc la această întîmplare.

Pilotul, izbit de un accident, ce i se păru cu atît mai nenatural, cu cît era încredinţat că cîrma fusese în stare bună, nu putu să'şî stăpînească o esclamare.

Apoi, adresîridu-se către Aşpar:

— «Prea ilustre Doamne, îl zise, acesta e un semn reu: să nu mergem mai departe!

«Am visat astă noapte că pe cine voiu[1] trece, azi. * marea, nu'l voiu mai aduce înapoi, şi mî-e frică ca visul să nu se 'mplinească.

«Să ne'ntoarcem, căci prbsimţ o nenorocire !...»

Aspar, enervat de atîtea piedici, fie-care urmată de aceleaşi recomandaţiunî, de a nu se. duce la paradă, îi răspunse răstit:

— «Decît să'mi dai sfaturi, mai bine – aveai grijă, mizerabile, ca cîrma să nu fie stricată.

«Vei plăti scump îndrăsneala de a fi pornit cu mine pe un vas de care nu erai sigur.

«înainte! şi Să n'auz o vorbă mai mult!...»

Vîslaşul îşi plecâ capul, şi, luînd pentru a se îndrepta lopata unuia din ajutoarele sale, urmâ calea în tăcere.

Puţin după aceasta, el se oprea la scara de marmoră a palatului Hiria, de pe coasta Halcedonică, unde debarcau împăraţii şi curtea lor.

Aspar sosise la timp pentru a asista la serviciul divin-

De o dată, orgele de argint, aşezate la intrare, intonară imnul Acatistos, ce nu se auzea decît în oca-

ziunile solemne, şi, în acelaş timp, pe larga 'alee de sicomori, aşternută cu covoare roşii, ce conducea de la biserică, apăru cortegiul împărătesc, îndreptîndu-se spre palat.

În frunte, precedat de gărzi cu săbiile goale şi de . pagi, purtînd steaguri de' felurite feţe, pîşea împăratul, cu globul 'în mînă, în cap cu sarikionul, stemă nestimată, ce ardea ca un jăratic la focul pietrelor scumpe din cari era formată, îmbrăcat în costumu-î de ceremonie :—o tunică de mătase albă, un ţiţacion albastru, cu ciucuri de aur şi cu bumbi de safire, şi o hlamidă purpurie, prinsă de umărul drept printr'o cataramă de rubine şi căzînd, în largi cute, pînă la pămînt.

După dînsul înaintau, în ordinea ierarhică, marii demnitari ai Imperiului, tîrînd după dînşii grelele lor paragaudioane, vestminte de stofe de aur sau de argint, ale căror ţesături variate înfăţişau desemnuri fantastice, flori surprinzătoare sau animale imposibile.

, Erau, mai întîiu, Patriciii, cu rangul de principi, consideraţi ca membri ai familiei imperiale.

Veneau pe urmă miniştrii: – Marele Şambelan, *prae- positîis sacri cubiculi*, eunuc, purtînd în mînă un scurt baston de aur masiv ; Marele Cancelar, *magister offî- ciorum,* cu drept de jurisdicţiune asupra întregului personal al palatului ; Marele Logofăt, *quaestor*, ministru al justiţiei, a cărui sarcină era de a primi jurămîntul împăraţilor în .biserica Vlahernelor. şi de a contrasemna ceea ce *mîna lor divifiă* iscălise cu cerneală purpurie ; Cei doui Mari Comiţi, miniştri de finanţe, al tesaurului public, *sacrarum largitiommi*, şi al domeniului privat, *reruni privatamm;* înfine Marele Gu

vernator al casei împărăteşti, *comes domesticus*, funcţiune ocupată de Trascaliseu, care comanda şi garda.

După aceasta, urmau Senatorii, şi, la spatele lor, cei lalţî demnitari de un rang mai mic : — Marele Drungar, şeful miliţiilor din provincii; Marele Car- tular, capul arhivelor ; Protostatorul, care inspecta grajdurile şi hergheliile ; Protocinegul, care organiza vînătoarele ; Protovestiarul, care supraveghia mobiliarul şi îmbrăcămintele ; apoi alţii şi mai mărunţi, ca . Protoieracarul,' Protoproedrul, Dioicetul, Mirtaitul, Ce- tonitul, Curopalatul, urmaţi, la rîndul lor, de alţii şi mai inferiori, a căror mulţime -forma o lungă coadă ce nu se mai sfîrşea.

Cortegiul urcâ scara cu trepte de marmoră ce conducea la porticul de la intrare, . străbătu frumosul vestibul, pardosit cu sidefuri, împodobit, pe fund verde şi aur, cu medalioane încadrate în frunzişuri, ale căror ramuri încovrigate alcătueau rozase de. cel mai plăcut efect, şi se afundâ în galeriile din năuntru, unde cu începutul se făcu nevăzut.

în momentul cînd Aspar, care mergea imediat după împăratul, se pregătea să treacă pragul pentru a pătrunde, dimpreună, cu cei lalţî în interior, Leon se întoarse către dînsul şi'i şopti cîte-va cuvinte la ureche.

Numai decît, ca şi cînd i s'ar fi comunicat un lucru de o mare însemnătate, generalul barbar îşi părăsi rîndul şi rămase pe loc, aşteptînd sfîrşitul cortegiului pentru a putea pleca şi a se duce unde era trimes sau unde trebile '1 chemau.

În acelaş timp, Trascaliseu, care ’î pîndea toate

mişcările, se deslipi şi dînsul de grupul său, şi, retras într'un colţ, adăsta ca sala să se golească.

Ocazia dorită sosise, şi Aspar avda să plătească în curind greşeala ce făcuse de a veni'singur în mijlocul vrăjmaşilor săi neîmpăcaţi.

Abia cel din urmă demnitar dispăruse pe marea uşă cu canaturi de fildeş sculptat, ce conducea în interiorul palatului, cînd, la un semnal, alte uşi laterale se deschiseră,, şi o ceată de eunuci năvăliră în vestibul şi se grămădiră împrejurul lui Aspar.

Acesta, văzîndu-i fără arme şi nebănuind ce scop îi aducea, nu se 'ngriji de o cam-dată de prezintă lor, ba, dînd pe cei mai apropiaţi în lături, cătâ să'şi facă drum printr'înşiî şi a se 'ndrepta spre eşire.

Trascăliseu ti tăiâ însă de o-dată calea.

El se puse în faţa lui, şi, uitînd respectul ce pînă atunci îi arătase în toate ocaziele, c'un ton de o aroganţă silită, pentru a ascunde, poate, emoţia ce'i strîngea inima, îl înştiinţa că împăratul aflase de complotul ce urzea împotrivă-i şi dase ordin să'l aresteze.

îl învitâ deci să nu se împotrivească, asigurîndu-l că, dacă era, în adevăr, nevinovat, îi va fi cu mult mai lesne să scape prin supunere şi blîndeţe.

Aspar înţelese ce însemnau acele cuvinte şi nu stătu un minut la îndoială asupra ceea-ce trebuia să facă.

El ştia suferinţele şi oribilele mutilaţiunî ce'l ■ aşteptau de se va da prins, şi preferi să moară luptîndu-se bărbăteşte.

Afară de aceasta, el spera mult în curagiul său, mai cu seamă în faţa acelor sclavi fără arme, pe cari

îi despreţuia, socotindu-i incapabili de a'î ţine piept.

El îşi trase deci sabia şi începu să lovească într'înşii.

Un moment, îndrăsneala luí îi folosi, căci, turburaţi de un atac aşa de neprevăzut, eunucii se deteră în lături şi făcură gol împrejurul lui.

Aspar profită de spaima ce băgase în ei pentru a se depărta, şi, în cîte-va salturi, ajunse pînă la uşa de la eşire.

încă un pas, şi'el.era afară din palat, scăpat, poate, de ori-ce pericol.

Reaua lui soartă nu permise însă aceasta, căci, dinainte-î, se ivi, de-o-dată, un. obstacol la care nu se aşteptase. .

Anastase, care se afla la postul său. subt porticul de la intrare, asistase, cu tovarăşii săi, ' la defilarea cortegiului împărătesc.

După terminarea alaiului, el rămăsese tot acolo, în aceiaşi poziţiune, aşteptînd ora schimbului pentru a se putea retrage. ■'

De o dată, un sgomot, venind din sala vecină, îi izbi auzul, şi, aruncîndu-şi ochii în acea direcţiune, spre. vestibul, văzu pe un om, înconjurat de. o mulţime de alţii, atacîndu-i cu sabia scoasă şi căfînd să'şi. facă drum printre dînşii.

Anastase nu ştia nimic despre cele puse la cale, nici primise vre o instrucţie în privinţa purtărei ce trebuea să aibă.

Instinctul îl făcu însă să simţă că o gravă învinuire apăsa pe capul acelui om astfel hărţuit, – în care nu. recunoscu de o cam dată pe Aspar, – că se

punea o mare ’nsemnătate pe arestarea lui, că acei împotriva căror se lupta lucrau după ordine venite de sus şi că datoria sa era să’l împedice de a fugi.

În momentul deci cînd generalul barbar ajunse la uşa vestibulului şi se gătea să o treacă, Anastase se puse dinainte-I, încrucişînd lancea şi strigîndu-î să nu facă un pas mai mult.

Surprins şi[1] tot de o dată întărîtat, Aspar îşi întoarse atunci furia încontra noului său vrăjmaş, şi, pentru a’l înlătura, îi trase o straşnică lovitură de sabie.

Din norocire, clibanionul' Excubitorului era solid şi arma aluneca pe solzii lui de oţel poleit fără a pricinui vre un rău.

' Anastase parâ cu lancea o a doua lovitură, însă, înainte ca Aspar să fi avut vreme de a’l. lovi pentru a treia oară, eunucii, desmeticiţi şi îmbărbătaţi prin glasul lui Traşcaliseu, se repeziră asupră-i şi’l înconjurară din toate părţile.

Rîndul acesta, nenorocitul'general fu strîns aşa de aproape, încît îi fu cu neputinţă să mai se apere cu sabia sa.

În acelaş timp, eunucii, scoţînd cîte-un pumnal de subt largile lor mîneci, începură să’l lovească.

Aspar văzu că nu mai e speranţă pentru dînsul, îşi acoperi capul cu mîinile şi muri fără un vaet.

Corpul lui, ; scăldat în sînge, fu lăsat în acel loc pînă după terminarea ceremoniei, cînd Leon veni de se ’ncredinţâ, prin propriii săi ochi, că scăpase în adevăr de nesuferitul protector ce avusese.

Din acel minut, viaţa lui Anastase intrâ într’o fază

nouă, care, cu 'ncetul, printr'un şir de împrejurări fe-‘ ricite, trebuea să'l conducă, la îndeplinirea dorinţelor şi a aspiraţiunilor lui celor mai scumpe.

Trascaliseu- văzuse, marele ajutor ce el îi dase, îm- pedicînd pe Aspar de a fugi, şi inima lui simţise o simpatie amestecată de recunoştinţă pentru acel frumos şi îndrăşneţ Excubitor, fără concursul căruia planul său ar fi rămas, poate, nerealizat.

El îl luă deci subt protecţia sa, şi această favoare folosi foarte mult lui Anastase, căci Trascaliseu, în scurt timp, ajunsese personagiul cel mai. însemnat al : imperiului, după împăratul.,

Leon se ţinuse,. în . adever, de cuvînt. îndată după potolirea începutului de răscoală ce barbarii încercaseră, auzind. de moartea şefului lor, el stricase • logodna fetei sale cu băeatul luî Aspar, care, mai norocos decît tatăl şi fraţii săi, izbutise să scape de moarte prin fugă,

Apoi, -pentru a răsplăti" serviciele lui Trascaliseu, îl înălţase la rangul de Patriciu şi 'i, dase, dimpreună cu numele de Zenon, mîna Arianei, fiicei sale celei, mai mari, născută înainte de a se fi suit pe tron.

Ginerele împăratului manifestă buna sa voinţă pentru Anastase, scoţîndu-l, mai întîiu, din corpul Excu- bitorilor şi alăturîndu-l pe. lîngă persoana sa.

După aceasta, sedus din ce în ce mai mult de darurile protegiatuluî său, cu cît îl cunoştea mai de aproape, el făcu dintr'însul amicul, confidentul, soţul său nedespărţit. ,

;
Anastase, înzestrat cum, era, ghicise numai decît

slăbiciunile lui Trascaliseu şi 'şi întrebuinţase tot talentul ca să le cultive.

El pusese în ezecutarea calculelor sale dibace întreaga stăruinţă a temperamentului său seducător, aşa că, în scurt timp, Trascaliseu nu mai putea fără dînsul.

Comesean al puternicului Patriciu, intim al lui, el ajunse, cu ’ncetul, familiar şi al Arianei, frumoasei sale stăpîne, căci, încă subt impresia recentei sale căsătorii, ea arăta multă dragoste pentru soţul său şi se interesa de toate preferinţele lui.

O’ţi-va ani trecură.

Trascaliseu, înălţat aşa de sus şi ne mai avînd.a se teme de nimeni, începu să dea drumul aplecărilor sale pentru petreceri şi pentru desfrîu.

,La 'nceput, el se silise, ce e drept, să ascunză viţiile sale, însă reţinerea ce ’şi impusese cîtă-va vreme, apucînd să '1 obosească, crezu de prisos să mai disimuleze şi se aruncă , fără rezervă în escesele cele mai scandaloase.

Ariana, ambiţioasă şi mîndră, suferi dintr’aceasta fără să se plîngă'.

Dimpotrivă, ea tăgădui de cîte-orî împăratul, înştiinţat, o întreba asupra neorînduelilor soţului ei.

La ce i-ar fi folosit. în adevăr, să mărturisească ?

Recunoscînd că trăea rău şi că e părăsită pentru altele, cea d’întîiu şi cea mai crud lovită ar fi fost tot dînsa, – în orgoliul său.

Afară de aceasta, ea avea un scop : ■— voea să ajungă, într’o zi, împărătească. ,

Ori-ce nemulţumire esprimată contra lui Trascaliseu, atrăgînd disgraţia acestuia, ar fi trebuit inevitabil să se resfrîngă şi asupra speranţelor sale, prin îndepărtarea lui de la tron.

Ea socoti deci mai înţelept să se stăpînească, să rabde în tăcere, lăsînd soţului său libertatea de a se conduce după cum îi va plăcea, iar dînsa urmînd să arate tutulor o faţă veselă şi liniştită.

Cu toate acestea, orgiele lui Trascaliseu continuau fără întrerupere.

El se înconjurase acum de bufoni, de paraziţi şi de ■curtizane, cu cari petrecea nopţile în beţii şi 'n ospeţe omorî toare.

Frumosul Triclinion, decorat cu mozaice de aur, din patalul Dafne, unde locuea ginerele împăratului, asistâ la spectacole cum nu se mai produseseră pînă atunci subt cupola-f sprijinită pe columne de argint.

Imaginaţiunea istrionilor se 'ntrecea să născocească plăceri riuoi, scene surprinzătoare, rafinamente bizare.

Una din distracţiile lor favorite era de a se scula de la masă, în mijlocul' ospăţului, şi de a pleca cu toţii.

Pe jumătate ameţiţi de băutură, ei cutreerau părţile cele mai depărtate ale oraşului, precedaţi de facle, de chitări şi de flautişti.

Apoi cînd, obosiţi de plimbare, simţeau trebuinţa să se înapoieze, pentru a evita osteneala de a se întoarce cu piciorul, sileau pe trecători, adesea pe locuitorii sculaţi din somn şi eşiţi ca să vază ce este,

să 'I iea pe umerii lor şi să 'î transporte în cîrcă pînă' la palat, unde se puneau iarăşi la masă pentru a chefui pină la ziuă.

Şi, dimineaţa, sclavii îi ridicau fără cunoştinţă pentru a'Î duce prin camerile lor, ca să se trezească în linişte.

Aceste scene şi altele de felul lor, deosebindu-se numai prin detalii, se re'nnoeau mai în fie-care noapte *
şi serveau drept temă tutulor convorbirilor.

Fiindcă totuşi prin ele nu se , aducea vătămare Bisericei, nici religiunei, Constantinopolitanii le priveau cu nepăsare, obicinuiţi să nu se mire de capriciile celor puternici şi să le treacă totul cu vederea.

Anastase, ca intim al Patriciului, era nevoit să iea şi el parte la toate desfătările lui, însă, pentru a 'mpăca, în acelaş timp, pe Ariana şi a nu..'I, perde încrederea, el îi spunea, – şi avusese darul să o con- ' vingă, – că unicul ei interes îl îndemna la aceasta, * căci voeă, zicea el, să supravegheze pe soţul ei, să '1 reţie, la trebuinţă, să '1 apere, şi, în tot cazul, să '1 facă respectat în acele momente. de ameţeală şi de uitare de sine ce coprindea pe fie-care asistent.

Adevărul e că acele petreceri îl oboseaă şi 'l nemulţumeau peste măsură.

De cît-va timp, el simţea născîndu-se 'ntr'însul pentru stăpînă-sa una din acele patimi cari nenorocesc pe un om, dacă rămîn nesatisfăcute.

Spăimîntat de pericolul ce 'l ameninţa, el încercâ să o combată în toate chipurile, mai întîiu, prin raţionament, esplicîndu-şi _absurditatea unei asemenea aplecări; apoi, prin fapte, renunţînd de a

se mai înfâ-

ţişa dinaintea Arianeî, simulînd o grea boală pentru a; esplica mai natural absinţele sale prelungite.-

El rămase totuşi învins în această luptă cu sine însu-şi, şi, după un timp oare-care, privaţiunea ce ’şi impusese devenindu-i nesuferită, el apăru iarăşi la palat.

Deşi cu inima sîngerîndă, stăpînirea ce avea ăsupră-şi îl ajută să nu se arate schimbat.

El păstra, faţă cu lumea, aceiaşi fisionomie. veselă şi plăcută, acelaş spirit glumeţ ce 1 făceau simpatic de la prima vedere, rezervîndu-şi, pentru momentele cînd era singur cu el însu-şi, descătuşarea sufletului său îndurerat.

Atunci sta ceasuri, cu fruntea între mîinî, cu ochii pironiţi în gol, fără să vază, cu mintea frămîntată de aceiaşi gîndire: – Ea, şi earăşî Ea!

El o chema în somnu-i, o invoca la masă-i, o avea dinainte-i în toate actele vieţei sale, chiar în mijlocul orgielor la cari era nevoit să participe pentru a ’şi păstra trecerea pe lingă Trascaliseu.

După ce se trudi multă vreme să învingă obsesiunea tiranică ce esercita asupră-i, cînd văzu că toate silinţele sale de a o combate erau de prisos, el îşi propuse, cu hotărîrea despreţuitoare de pericole ce ’1 caracteriza, să schimbe tactica, şi să încerce ceea ce la ’nceput i se păruse o enormitate.

— «De unde ştii! îşi zicea el; inima femeeî are atîtea mistere!

«Ea, poate, mă va ’nţelege şi mă va agrea !

«Chiar dacă, ofensată, va avea cruzimea să mă denunţe, supliciul la care voiu fi trimis vă fi de o mie

de ori mai dulce decît caznele ce îndur, consumîn — du-mă astfel în întuneric !...».

Singura consideraţie ce'l mai reţinea, era ideea că, poate, nici una din aceste ipoteze nu se va'mplini, ci că va fi numai silit să plece dela curte.

— «Da! ce mă voiu face, urma el, dacă, spre pedeapsă, , voiu fi oprit de a mă mai înfăţişa dinaintea ei, dacă mi se va lua mîngîerea de a o mai vedea şi de a'i mai vorbi?...»

Însă găsea răspuns şi la aceste objecţiuni, adăogînd cu energie:

— «Atunci, îmi voiu curma singur zilele!

«•Mă voiu arunca în mare şi voiu scăpa, cu chipul acesta, de toate mizeriile ce'mi fac viaţa atît de nesuferită!...»

În vremea aceasta, Leon se îmbolnăvi, şi, simţind că sfirşitul i se apropie, se gîndi să'şi aleagă un moştenitor.

El n'avea alţi copii decît pe cele două fete, de cari am vorbit, pe Ariana şi pe Leoncia. .

Măritînd pe cea d'întîiu cu Trascaliseu, el se gîndise la 'nceput, să lase acestuia tronul, şi, pe această, în- tenţiune, surprinsă sau ghicită de Ariana, se 'ntemeiau, în mare parte, speranţele ei de a deveni împărătească şi. răbdarea îngerească ce opunea la toate neorînduelile soţului ei.

Însă bătrînul împărat, cu toată grija ce se pusese de a i se ascunde adevărul, fusese informat de purtările ginerelui său şi'şi schimbase ideea în privinţa lui.

El nu voea să'ncredinţeze puterea unui stricat: de aceea, crezu că împacă toate interesele, adoptînd, pentru a'i succede, pe nepotul său, în etate numai

de patru

ani, fiu al lui Trascaliseu şi al Arianei, şi botezat tot cu numele de Leon, ca şi dînsul. *

Această combinaţiune nu mulţumea însă nici pe părinţii nevîrstniculul, nici, mai cu seamă, pe împărăteasa Verina, soţia lui Leon, femee de o ambiţiune nemă-/ surată, acuzată pe subt ascuns că întreţinea relaţiuni amoroase cu propriul ei ginere, şi care, poate, din această cauză, dorea ca el să se sue pe tron, pentru ca, prin ascendentul ce avea asupră-i, să continue a conduce trebile după bunul ei plac.

îndată deci după moartea împăratului, ea puse totul la cale pentru ca coroana să treacă cît mal în grabă de pe capul micului Leon pe acela al lui Trascaliseu.

Spre acest sfirşit, şi pentru a . se deprinde lumea, de cu vreme, cu această idee, ea organiza o înscenare ai cărei principali actori trebueau să fie însuşi Trascaliseu şi fiul său, Leon. .

Micul principe fu deci- pus să înveţe un rol; apoi, cînd. fu socotit destul de pregătit pentru a'l juca fără greşeală, se dete marea reprezintaţie publică, în faţa Senatului, a curţei şi a poporului.

Era ziua învestiturei, cînd noul împărat urma să primească semnele sacre: coroana, sabia, şi globul de aur, atribuţiuni simbolice ale a-tot-puterniciei.

încă de dimineaţă, cele patru porţi monumentale ale Ipodromului, ce dau pe forul lui August, se deschiseră, şi poporul năvălise în interiorul vastului edificiu, ales înadins pentru ocazie, ca singurul în stare, prin proporţiunile lui colosale, să încapă mulţimea ce avea să asiste la serbare.

Acea mulţime era în adevăr imensă.

Nici o dată, pînă atunci,, ceremonia încoronărei nu se făcuse într'un' loc aşa de public, şi, de aceea, întreg Bizanţiul părea că alergase ca să vază spectacolul ce 'I oferea împărăteasa Verina.

În scurtă vreme, cele patru-zeci de rînduri de trepte ale amfiteatrului, dispuse împrejurul arene!, nu ma! fură de ajuns.

Spectatori! se respîndiră atunci pretutindeni, pe teraţe, printre statui, prin galeriile superioare, unde ocupară toate locurile şi unde, .fiindcă lumea continua să curgă, îmbulzeala deveni de nesuferit.

Nouii veniţi înghesueâü pe cei sosiţi înaintea lor şi dau loc la scandaluri îngrozitoare.

Din toate părţile, nu se auzeau decît ţipete, chemări , sau protestaţiuni.

Din cînd în cînd, se vedeau braţe gesticulînd sau pumni ridicîndu-se pentrii a respinge pe năvălitori.

Fie-care căta să se aşeze cît mai bine sau să păstreze' locul ce apucasè să cucerească, şi confuziunea creştea din ce în ce în acel amestec nedescriptibil de figuri, de condiţiimi şi de îmbrăcăminte.

De o dată, orgele de argint răsunară subt degetele sprintene ale meliştilor, şi, în aceiaşi vreme, pe galeria de sus a palatului Dafne, ce comunica direct cu Ca-. tisma lpodromului, rezervată împăraţilor, se ivi. micul Autocrator, într'o feerică apariţiune de apoteoză.

El înainta, dus pe un scaun de fildeş, precedat de gărzi cu săbiile gqale şi de steaguri multicolore,— roşii, galbene, verzi, albastre, unele vărgate cu aur,

altele cu alb .saii cu negru, cea mai mare parte înfa-' ţişînd bestii fantastice, dragonî, onocenţauri, toanţi, crocutaşî,. hidre şi altele, – şi urmat de gloata demnitarilor, a Senatorilor şi a slujbaşilor de frunte, cari formau un lung şi'splendid cortegiu în urmă-i.

Procesiunea, făcu ocolul marei *tex2fe, peripatos,* populată cu statui de bronz şi de marmoră, din susul căreia vederea îmbrăţişa, în „depărtare, Bosforul, Pro- pontida, toată coasta Asiei, într'o admirabilă desfăşurare de ape albastre; se afundâ în adîncimile Catisniei, ce se 'nălţa în partea de nord a circului ca o fortăreţe, şi, după o scurtă eclipsă, se arătâ în logea. imperială, „•de unde trecu d'a dreptul, pe estrada ridicată, pentru ocazie, la nivelul acelei logi, spre a permite spectatorilor să.vază/tot ce era să se petreacă.

Aci, micul împărat fu pus pe. tronul ce i se gătise, – un jeţ de aur, avînd la picioare o pernă roşie pătrată, cusută cu fir, şi d'asupra un baldachin cu patru stîlpî şi cu draperii, presărate cu stele de argint şi reţinute prin ghiare de vulturi şi prin yîrfuri de suliţe.

. Impresionat, el îşi aruncâ atunci repede ochii pe priveliştea, cu totul nouă pentru dîrisul, ce avea în faţă-î.

Dinainte-i, subt cer liber, facînd o elipsă enormă, d'asupra căreia erau întinsepînze de purpurăşi de mătase, se desfăşura, arena, gigantică, tăiatăîn două printr'un zid de marmoră, *spina.*

Privirea copilului se opri un moment pe acea despărţitură,. pe care se aflau obiecte de artă de primul rang, aduse din Roma său din Grecia antică,

statui de eroi .. sau de împăraţi, capo-d'opere celebre, ca Herculele lui Lisip, Lupoaica lui Romulu, Vulturul lui Apolinarie din Tiana şi altele.

Apoi, după ce trecu, cu sfială, peste miile de capete ce, de jur împrejur, umpleau circul pînă sus, făcînd, pe fundul deschis al sălei, numai pete de figuri omeneşti, roşii, galbene, brune, păroase saü linse ca oul, din cînd în cînd străbătute prin repezi luciri de ochi, ea se 'ntoarse spre logea imperială, d'asupra căreia fusese aşezat un. grup celebru: cei patru cai de bronz poleit, aduşi, din ordinul lui Teodosie II, de la Hio, aceiaşi cari decorează, astá-zí. faţada Sfîntului Marcu din Veneţia; de acolo, în curiozitatea-î nevinovată de a inspecta tot ce putea să cuprinză, ea se coborî pe marele canal. Euripul, ce despărţea arena de spectatori; esaminâ stîlpul de plecare. *Dieta*, înfipt la cîţi-va paşi mai departe; făcu ocolul locului de alergare, larg spaţiu aşternut cu răzuitură de lemn de cedru. şi cu buchete de flori, a cărui curbă măreaţă, *sfendoneea*,. conducea la stîlpul de sosire; luâ seama cu de amănuntul la cele trei monumente memorabile, ce împodobeau creasta acelei curbe: Obeliscul lui Teodosie, înalt de opt-zeci de picioare şi plin de ieroglife de aur, Piramidionul, acoperit cu plăci de bronz, pe care se înscrieau numele vizitiilor, învingători în întreceri faimoase, şi Columna cu Şerpi, adusă de la Delfi, unde, după bătălia de la Plateea, fusese consfinţită de greci Zeului subt chipul a trei balauri încolăciţi, susţinînd un Apoline pe capetele lor despărţite; însfîrşit se opri pe teraţa lui Pi, a cărei formă amintea litera cu acest nume, şi pe care păzea un întreit rînd de gărzi, cu armele şi cu căscile aşa de lucioase,» încit aprindeaü fulgere la cea mai mică mişcare.

Dacă, mai puţin intimidat de locul unde se afla şi

de mulţimea cu carenu era deprins.• micul împărat
ar fi fost în stare săceară esplicaţiunî,'i s'ar fi spus-
că, supt acea teraţă,despărţite prin porţicu gratii
de fer solide, se aflau grajdurile, de unde, în zilele
de alergare, eşeaîi,' cu sgomote de furtună, trăsurile scînteetoare de incrustaţiuni şi de poleieli./

În acele ocaziuni, la un semnal, pornit din logea imperială, barierele se deschideau, şi. ele apăreau, cu. roatele lor masive, compuse din foi metalice strălucitoare, cu înaintaşii lor, gătiţi numai în ciucuri şi 'n panglice, cu vizitiii lor robuştî, mînînd d'a 'n picioarele, cu corpul puţin pe spate, cu mînecile sumese,. cu tichia pe ureche, cu biciul între dinţi, cu hăţurile de fir şi de mătase în mîini, cu cingătoarea, verde,, albastră, roşie sau albă, după corporaţiunea din care făceaţi parte, fîlfiind împrejurul trupului.

Ele porneau în acelaş timp, fie-care cătînd să lase în urmă pe concurentele sale, întorceau, în goana cailor, marea curbă a, sfendoneei, şi, în sunetul orgelor, al lirelor şi al celor lalte instrumente de muzică aşezate în sală, se 'ndreptau. într'un suflet, spre stîlpul de . sosire.

Conductorul care eşea învingător din r^cea luptă de. 'ntrecere, era salutat de public prin ovaţiuni, acoperit de flori şi de daruri, dus în triumf de partizanii lui,, spre ciuda adversarilor, cari, la prima ocazie, se sileau: şi dînşii să dobîndească aceleaşi onoruri.

Cu toate acestea, ceremonia începuse, şi, pe dinaintea, micului împărat, încoronat cu sarikionul

de aur, ce lua ochii prin bilşugul lui de petre nestimate,—rubine,.

.smaralde, topaze, ametiste, safire,—-acum defila clerul înalt, Patriarhul, urmat de Mitropoliţii, Egumenii, Arhimandriţii, Singheliî, Saccelariii, Scenofilacţii, Pro- tecdicii, Ieromnemoniî, Periodeftiţii, Protosalţii, Laosi- nacţif săi, fie-care plecîndu-se, la rînduî său, în faţa Autocratorului şi făgăduindu-î credinţă.

După cler, veneau marii demnitari, în fruntea cărora pîşea Trascaliseu, în îndoita lui calitate de generalisim, Patriciu al imperiului, şi de rudă de sînge, tată al împăratului.

Cînd deci acesta, după ceremonialul mai din nainte hotărît, îşi îndoi genuchiî dinaintea Augustului său fiu, micul Leon, precum îl învăţaseră; să facă, îşi scoase de o dată coroana şi o puse pe capul tatălui săii, părînd a voi să arate printr'aceasta că el era mai demn decît dînsul să o poarte. .

Mişcarea copilului, interpretată de asistenţi ca pornind dintr'o inspiraţie proprie şi spontannee, răsculâ furtuni .de aplause, cari,, stimulate de cei plătiţi ca să să le provoace,. se schimbară în delir* în frenezie, într'un entuziasm ne mai pomenit al mulţjmeî.

Lumea se estazia asupra unei pietăţi filiale aşa de mari la un băeţel de o vîrstă aşa de fragedă, şi, fiindcă ori-ce. lucru trebue să 'şi aibă esplicarea sa, acei cari nu voeau; să dea pe cea adevărată, propuseră pe cea care le convenea mai bine, ăruncînd pricina asupra sugestiunei divine şi conchizînd că' micul Leon fusese, în acea împrejurare, interpretul voinţei dumnezeeşti.

împărăteasa Verina, care asistase ,1a ceremonie cu fiicele sale şi. cu femeile curţeî, ascunse după

gratiile ferestrelor Sfîntului Ştefan, ce dau pe circ, îşi atinsese scopul.

Poporul primise fără.protestare ideea că Trascaliseu.. ar putea să încingă fruntea sa cu coroana imperială.

Cîte-va zile după acea serbare, micul Împărat căzu de o dată bolnav.

Răul se manifestă, într'o dimineaţă, după'. o vizită ce'í făcuse mă-sa mare, care 'Í adusese nişte colaci cu miere, mîncare delicată şi foarte preţuită pe vremea aceea.

El gustase din unul din ei, şi, puţin după aceea, nu se simţise bine.

0 aprindere la faţă, urmată de greaţă şi.de ameţeli,, fu semnul acelei neaşteptate indispoziţiunî, care,. de o cam dată, nu ţinu decît cîte-va ore.

, împărăteasa Verina profită de împrejurare pentru a se constitui îngrijitoarea micului; său nepot. .

Ea se instalâ lîngă dînsul şi nu'l .mai părăsi un minut, arătînd pentru sănătatea lui o solicitudine şi o preocupare de adevărată mamă.

De teamă, zicea ea, ca răul, ce acum îl apuca destul de des, să nu provie din alimentele ce i se dau, ea nu mai permise , să i se ofere nimic care să nu fi trecut mai întîiu prin mîinile şi pe subt ochii ei.

Cu toate acestea, boala mergea progresînd, şi cu caractere din ce în ce mai îngrijitoare.

Greţei şi ameţelilor, acum. succedaseră vărsăturile, delirul, convulsiunile.

Suferinţele copilului se complicau ' printr'o spaimă neînvinsă de ale hranei, de oare-ce el observase că

durerile îl apucaü tot-d'auna fie-care. mîncare sau . bere. cu mai multă tărie după.

De aceea, el refuza de a mai lua cel mai mic lucru j în gură.

Cu toată setea arzătoare ce'i usca gitlejuî, el plîngea şi se svîrcolea din toate puterile ce'î mai rămăseseră cînd mă-sa mare îi înfăţişa cupa cu vreun lichid răcoritor, menit a'i mai tăia căldura.

Şi dinsa, văzîndu-l slab şi sfîrşit, după ce căta să'l înduplece prin mîngîeiT şi prin ademeniri, adese-ori era nevoită să recurgă la forţă pentru a'l face să înghiţă cîte-ceva.

Atunci erau scene patetice, spectacole ' sfîşietoare, cari ar fi muiat pe cel mai tare.

Micul Leon, cu vocea 'nnecată în suspine, cu mîinile 'mpreunate, o ruga să'l lase, săi erte, să nu'l mai sileascâ, dîndu-i numirile cele mai dulci, asigurînd-o că a mîncat, că nu i-e foame, că se simte cu totul. bine.

Bătrîna împărătească însă, cu cuvinte tot aşa de mîn- gîetoare,. stăruia să nu o refuze, să primească măcar .o firimiţă din ceea ce'i pregătise.

— «Nu vezi, dragul mamei, îi zicea ea, cum ai slăbit şi te-aî ofilit!...

«Trebue să mănînci ca să te faci bine!...

«Gustă din acest pept de bibilică; am stat faţă pînă s'a . fript, şi sînt sigură că are să'ţi placă...

«Aide! încearcă puţin!... dacă mă iubeşti!... dacă ţi-e milă de mine!...

«Ş'apol de ce nu bei de loc !

«Uite acest vin de Hio, limpede ca chihlibarul! ...

«Soarbe un pic dintr'însul, ca să capeţi niţică putere!...

«Dacă eşti cu minte şi asculţi de ce'ţi zic, am să'ţi spui o mare noutate.

«împăratul Iulie Nepos îţi trimete de lă Roma o corabie plină cu daruri.

(clntr'însa sînt tot felul de jucării: cercuri, sfîrleze, păpuşi, şi cai frumoşi cari umblă, şi porumbiţe pestriţe cari sboară!...

«Numai, el cere să mănînci şi să bei, ca să nu mai fii bolnav!...

«Aide, drăguţul mamei, supune-te!... ia o aripioară din acest cocoş de FazL.

«Să vezi ce bună e!...

«Bea niţel din acest vin de Cipru!...

«E dulce ca mierea!...

«Aşa?... mă respingi?... bine!... să ţii minte!... să ştii că mă duc şi că nu te mai iubesc!...»

Copilul îşi închidea ochii, îşi astupa urechile, şi toată fiinţa lui protesta cu energie împotriva acestor îmbieri.

În zadar împărăteasa, după ce sfîrşea cu rugăm'n- tele, recurgea la sperieturi ca să'l hotărască, se făcea că trimete să cheme pe *mănducus,* un soiu de muma- pădureî de p'atunci, care răpea-pe copiii neascultători:- micul Leon nu voea să 'nţeleagă de nimic, nesimţitor la frică, ca şi la făgăduelî.

Atunci ea 'l lua în braţe, îi turna pe gît lapte sau altă substanţă hrănitoare, cu d'a sila.

Sărmanul martir ţipa, se 'npotrivea. îşi încorda toată voinţa ca să j*eziste, şi, după ce supliciul se termina, obosit de lupta ce avusese să susţie, rămînea lungi ceasuri nemişcat, sdrobit şi fără suflare.

Cîte o dată, el părea că se 'ntremează.

Durerile 'l lăsau, pofta 'ncepea să se ivească, puterile se 'ncercau să 'i revie.

Cîte-va zile, el se afla aproape bine, şi acei cari 'l

îngrijeau, fericiţi de a ’1 vedea înviorat, îl credeau scăpat , şi se grăbeau să răspîndească buna noutate. [

Bucuria lor nu ţinea însă mult, căci de o dată, într’o zi oare-care, o săptămînă sau. două după aceea, fără altă cauză decît că gustase din cutare fel sau că băuse din cutare vas, el începea, iar să şe plîngă.

Crizele ce-l apucau atunci erau grozave.

Nenorocitul copil gemea, se tăvălea, nu ’şi mai găsea loc, văetîndu-se de usturimi de stomac, de arsuri pe piept, de vîjiituri nesuferite în urechi.

Apoi, după ceasuri de suferinţe, el cădea într’un fel . de prostaţie şi de nesimţire, vecine cu moartea, cari, de multe-ori, făcură pe cei dimprejuru-î să crează că. ’şl dase sfîrşitul.

Maică-sa, Ariana, venea adesea să-l vază şi rămînea • tot d'a-una spăimîntată de schimbările ce boala făcuse în fragedul lui organism.

Frumuseţea lui de copil sănătos şi bine constituit de altă dată dispăruse, înlocuită acum printr’o slăbiciune de schelet, care T deforma toata făptura.

Ea se jelea, biata femee, şi ’ncerca tot ce i se spunea ca să ’1 scape.

Medicii cei mai buni ai timpului fură aduşi, la căpă- tîiul lui, însă. toată arta lor rămase neputincioasă faţă cu un rău a cărui natură nici nu o puteau bănui.' f

Se recurse asemenea la ajutorul religiunei, la masluri, la molifte, la privigherî, şi Patriarhul ordonă rugăciuni în toate bisericele imperiului, că să se ’ndure Domnul ' asupra bolnavului.

Toate fiiră însă zadarnice, căci starea împărătescului , copil rămase neschimbată.

— Si —

El se chinui ast-fel zece luni întregi, cu schimbări

din bine ’n mal rău, şi,’ntr’o dimineaţă, după o criză • finală, mai violentă decît cele ce avusese pînă atunci, muri pe mîinele iubitei sale mame mari, care ’1 des- merda cu cuvintele cele mai dulci.

îndată după moartea micului Leon, coroana trecu, fără ’mpotrivire, pe capul lui Trascaliseu, care o luâ subt numele de Zenon, ce *i dase socru-său, cînd îl făcuse să intre în familia împărătească, şi subt care e în deobşte cunoscut în istorie

Noul împărat, suindu-se pe tron, nu renunţa la nici una din relele deprinderi prin carî se deosebise atunci, cînd nu era decît simplu Patriciu.

Cînd se văzu stăpîn absolut, fără grijă de a mai fi censurat, fără altă stavilă decît propriul său capriciu, el’ aruncâ orî-ce rămăşiţe de pudoare şi se dete celor mai nedemne desfrînărl din cîte dezonoraseră pînă atunci palatul Autocratorilor bizantini.

Fiindcă nu mai era tînăr şi ’I era groază să pară bătrîn, el puse să ’I cănească părul şi barba şi adoptâ costumul comedianilor, spre a produce mai mult efect.

îmbrăcat în stofe de mătase aşa de subţiri şi de aeriene, încît ar fi putut trece prin cercul unui inel, el'nu se^sfiia.de a veni în mijlocul Senatului, scandalizînd pe toţi prin atitudiriele şi prin espresiunile lui indecente.

El împinse luxul şi risipa la nişte margini pînă atunci necunoscute. •

Pentru ca picioarele lui să nu fie dezonorate prin atingerea lor cu obiectele ordinare, cu toată bogăţia sălilor împărăteşti, pardosite numai cu mozaice, cu

lemn scump saü cu sidefuri; cu toată moliciunea şi frumuseţea covoarelor de Persia, de India şi de Arabia, aşternute pretutindeni, el punea să se întinză praf de aur pe unde avea să calce, căci considera această materie ca singură demnă de augustele lui tălpi.

Această modă introdusă de Arcadie, în timpii cînd eunucii îl scoseseră din minţi, fu re'nfiinţată de dînsul, cu un rafinament aşa de mare, încît sume colosale se cheltueaü zilnic ca să se re'nnoească preţioasa substanţă.

El îşi petrecea zilele în jocuri de noroc şi nopţile în ospeţe şi 'n desfrînări, acordînd premiurl bucătarilor cari născoceau vre un fel noü saü curtezanelor cari ezecutaü, despuiete, vre un danţ pînă atunci ne mai văzut.

Din această cauză, imaginaţiunea şi unora şi altora era vecinie frămîntată de dorinţa de a găsi cîte ceva neobicinuit.

Ceata linguşitorilor ce se ţineaii de paşii lui, deja numeroasă pecînd nu era decît Patriciu, se sporise încă decînd. ajunsese împărat,

Dimineaţa, cînd se scula, uşa lui, închisă pentru miniştrii cari veneaü să *'i* vorbească de afacerile statului, se deschidea, cît era de mare, ca să facă loc bufonilor, istrionilor şi celor lalţî paraziţi admişi în societatea luí, cari 'Í aduceaü noutăţile zilei, îl ţineaii în curent cu şoaptele şi cu scandalurile oraşului şi '1 desfătau prin mii de caraghioslîcurî.

Eî aveaü însărcinarea să alcătuească ordinea de zi a petrecerilor, să compue lista distracţiilor, pentru ca vremea să pară mai scurtă şi mai plăcută.

Palatul împărătesc devenise prada lor şi a uneltelor

lor, cari se instalaseră într'însul ca 'n propriul lor domeniu.

Pretutindeni, prin minunatele apartamente, prin sălile solemne, îmbrăcate în. marmoră şi 'n aur, subt cupolele înalte şi sonore, nu se auzeau decît voci cari modulau, instrumente cari scoteau acorduri.

Tei, cîntăreţii îşi esercitau glasurile pentru concertele de noapte, colo, coristele şi dănţuitoarele studiau' în oglinzi ţinute de sclavi, atitudinele cele mai lascive pentru a fermeca mai cu.înlesnire pe împăratul.

împărăteasa, mai desconsiderată şi mai părăsită de cît orî-cînd, era silită să stea închisă în camerile sale, de teamă de a nu da ochi cu îndrăsneţele curtizane ce mişueau împrejuru-i, viciind atmosfera splendidei locuinţe prin desfăşurarea neruşinărei lor.

Ea răbdase pînă să n'ajungă la tron ; ea mai rabdâ încă cîtă-va vreme după ce'şi văzu visul îndeplinit; dar, în cele din urmă, fiindcă numai avea să mena- geze, ca altă dată, dezordinele soţului său din cauza coroanei, pe care pe atunci o. ambiţiona, ea dete, drumul indignărei sale, cu atît mai legitime, cu cît fusese mai lung stăpînită, plîngîndu-se de dispreţul ce. i se arăta, invocînd drepturile sale de femee şi de suverană, datoriile lui de bărbat, care'i datora totul.

Răsvrătirea ei nu avu însă rezultatul aşteptat.

Ea băga, dimpotrivă, pe Trascaliseu într'o furie sălbatică care'l făcu să-şi pearză ori-ce cumpăt.

După ce, într'o scenă de familie de o brutalitate neasemuită, o batjocori în chipul cel mai netrebnic, .gata să o lovească, el îi declară că n'are să primească poveţe de la nimeni, asupra

cum se cuvine să se poarte, că e stăpîn pe dînsul,
ca pe. tot ce se mişcă în im

periu, că datoria el e să se supue şi să primească, dimpreună cu rangul, traiul după cum i sejnfăţişează,. sau că, dacă nu e mulţumită de dînsul, îl dă voe să'l schimbe, să părăsească curtea, să se ducă ori-unde va găsi de cuviinţă.

Ariana, astfel ultragiată şi gonită, nu stătu un minut la îndoeală.

Mîndria eî de împărătească, fiică de împărat, se revolta la auzul acelor insulte.

Ea plecâ numai decît şi se retrase în palatul din Hebdomon, unde, susţinută de întreaga opinie publică şi de marele număr al nemulţumiţilor, cari alergară de pretutindeni să'i ofere sprijinul lor, ea aştepta ocazia favorabilă ca să'şl facă dreptate.

Cu toate acestea Trascaliseu, informat de ce se petrecea, de frică sau de mustrare de cuget, ştiind cît datora soţiei sale şi cît de nedemn se purtase cu dînsa în toate ocaziile, începu să se căească de ceea ce făcuse şi se gîndi să găsească un mijloc pentru a se 'mpaca cu Ariana şi a o readuce în palat.

El nu găsi, pentru această delicată însărcinare, un om mai destoinic, un confident mai sigur şi mai zelos decît pe intimul său Anastase.

Acesta ştiuse aşa de bine să 'şi menţie trecerea, încît influenţa lui devenise a-tot-puternică.

Trascaliseu, fermecat din ce în ce mai mult prin frumuseţea, prin vigdrea, prin simpatia ce cşea din toată_ persoana protegiatului său, prin inteligenţa lui pătrun zătoare, neîntrecută în lucrurile glumeţe, ca şi 'n cele serioase, îndată ce ajunse împărat, îl încărcaşe de

bine-faceri, îl ridicase în rang, îl dase un rol îndemnat în administrarea interioară a palatului, numindu-l *Şilenţiar*.

Această slujbă, foarte considerată din cauza înlesnirel acelor cari o îndeplineau de a se apropia ori-cînd voeaii de împăratul, avea de scop de a face tăcere, în ocaziele solemne, pentru ca nici un sgomot o- menesc să nu izbească divinele. urechi ale Autocratorului.

îmbrăcaţi în costumul lor bogat, cu vergeaua lor de argint suflat cu aur în mînă, Silenţiarii percurgeap, cu cîte-va minute înainte de trecerea cortegiului îm-, părătesc, sălile, galeriile, scările monumentale, fialele spaţioase, atingînd cu vîrful acelei vergele tot ce le eşea înainte.

La acel semn, o tăcere de moarte succeda oricărui sgomot ori-cît de ne'nsemnat şi de ori-ce natură ar fi
fost.

Gărzii se înşirau, înlemniţi înt'o atitudine de statui, sclavii, uşierii, eunucii, slujbaşii de tot felul rămîneau locului, cu gurile închise, cu capetele plecate, cu mîi- nile la pept.

Şi, în acea poziţie, toţi trebueau să stea pînă după ce împăratul trecea şi se depărta, subt ameninţarea celor mai ; aspre pedepse.

Anastase fu deci însărcinat să negocieze împăcăciunea lui Trascalişeu cu Ariana, să cate a îmblînzi pe aceasta, s'o facă să erte, s'o înduplece a se întoarce în palatul unde rangul şi naşterea îi dau. drept să lo- •cuească.

Această misiune fu pentru dînsul o fericire pe care n'ar fi cutezat s'o spere nici chiar în combinaţiunile lui cele mai îndrăsneţe.

Subt pretest de a servi pe stăpîriul săîi, i se oferea prilegiul să se apropie, cînd voea, de aceea pentru care inima-i se consuma, într'o vecinică adoraţiune, să stea ceasuri de vorbă cu dînsa, să se 'mbete de farmecul ce eşea din făptura eî, să pîndească momentul favorabil pentru a 'i desvelui tainele sale, să o provoace a se pronunţa şi să .auză eşind din gura-i sentinţa care trebuea să '1 ridice .mai presus de cei lalţi muritori saii să Ttrimiţă la supliciu.

De sigur, norocul nu servise nici o dată mai bine pe un om în starea sufletească în care se afla el.

Şi, înainte de a i se fi oferit, el ar fi plătit cu mulţumire o asemenea ocaziune chiar cu sîngele său.

Ariana se găsea în acea situaţiune de spirit ce urmează după marile crize ale vieţeî cînd, într'o zi, Anastase se înfăţişă dinainte-i, ca venind din partea lui Trascaliseu,

Ea păstrase despre dînsul o binevoitoare amintire, căci, deşi îl ştia intim al soţului său şi tovarăşiu al lui nedespărţit, era convinsă că îndeplinea acel rol prin curat devotament personal şi că nu i se putea atribui cea maî mică răspundere în escesele spre cari împăratul era tîrît.

Afară de aceasta, ea suferise, ca toţi cîţi avuseseră prilegiul . să T cunoască, simpatica influinţă a acelui om estraordinar, înzestrat cu o aşa mare putere de seducţiune, încît nimeni nu era în stare să 'i reziste.

Atenţiunea ei de femee fusese izbită de înfăţişarea lui nobilă şi distinsă, de frumuseţea lui bărbătească, care făcea plăcere, de veselia comunicativă ce *-i* însoţea toate mişcările şi da vorbelor şi privirilor lui un farmec deosebit. .

Ea nu se gîndise, fără 'ndoială, nici o dată la rău, nici nu bănuise simţimentele ce făcuse să se nască într'însul, însă bunele dispoziţiuni ce 'I păstra erau, pentru ceea ce el îşi propunea să încerce, ca un tărîm pregătit mai dinainte, care n'aşteaptă decît sămînţa necesară pentru a da roadele dorite.

Ea 'l primi, deci, ca pe un prietin, se informa de scopul vizitei lui, îşi vărsa focul, auzind de propunerile ce venea să 'i facă, îi descrise în termeni vii suferinţele ce avusese să încerce, refuza orl-ce împăcă- ciune, 'uîndu-l pe el însu-şi drept judecător al cauzei sale.

Anastase nu se descuragiâ de prima sa înfrîngere şi veni să o mai vază.

El căta acum să dea o altă direcţie'gîndurilor ei ; îi vorbea de viitor, de zile mai fericite ; lăuda frumuseţea şi graţia ei fără pereche, cari, numai dacă ar fi voit ea, ar fi făcut-o a-tot-pu terni că; deplîngea greşeala ce săvîr- şise de a se da drept învinsă şi de a osîndi astfel la întuneric nişte forme aşa de divine, pe cari cerul nu le acorda decît preferitelor sale, spre a le face să triumfe asupra mizeriilor vieţei, umplînd prin ele lumea de admiraţiune.

Ariana asculta surprinsă şi, 'n acel aş timp, încîntată.

Ea n'auzise nici o dată pîn'atunci asemenea cuvinte, şi dulceaţa lor o pătrundea ca un balsam binefăcător.

Ea sta ceasuri închisă cu Anastase, sorbind vor

bele lui cu lăcomie; neputînd să se sature de ele, prinzînd curagiu şi speranţă la ’ndemnurile, pline de I promisiuni, ce ’i făcea, de a se arunca în vîrtegiul vieţei şi de a cuceri, prin podoabele ei ne'ntrecute, prestigiul şi fericirea ce’I lipseau.

El, din parte-i, îmbărbătat prin intimitatea şi prin atenţia cu cari ’1 onora, găsea în închipuirea-i comori de poesie şi de elocuenţă pentru a o reţine, a o fermeca, a’I ridica ori-ce putere de împotrivire

Apoi, cînd o crezu destul de pregătită pentru a auzi, fără revoltă, ceea ce voea să’i spue, se hotărî să’Î mărturisească secretul pentru care primise să’şi espue viaţa.

Camera de culcare a Arianeî, în palatul din Hebdomon, era aceiaşi în care se odihnise, atîţi ani, împărăteasa Pulheria, în timpul retragerei sale voluntare în acel loc de esil tradiţional.

Cu toată severă simplicitate a fiicei lui Arcadie, acea cameră, întocmită după gustul şi după indicaţiu- nile ei, era o minune a artei decorative, în tot ce acest cuvînt evoacă imaginaţiunei ca mai desăvîrşit.

.-'Lucrată numai în mozaice, pereţii ei eraii, pe la jumătatea lor, încinşi de o largă bandă de aur, pe care se ’nşiraii, în costumele lor imperiale, toţi Autocratorii ce, de la Constantin-cel-Mare, domniseră asupra Bizan- ţiului, dimpreună cu soţiile şi cu copiii lor.

O cornice formată din cuburi verzi, cu tonuri de aur, de cel mai armonios efect, se desfăşura, de jur împrejur, la intersecţia pereţilpr cu tavanul, asemenea de , aur, închipuind bolta cerească, cu stelele şi cu planeţii

eî, în-mijlocul cărora strălucea semnul. învingător al cruceî, de crisţal verde.

Spre a afirma cu mai multă tărie nestrămutata pietate a neamului său, Pulheria pusese să se reprezinte în cele patru unghiuri ale acelui tavan, deosebiţii membri ai familiei lui Teodosie-cel-Mare, împărţiţi în grupuri şi îngenuchiaţi, întinzînd braţele lor cu adora- ţiune spre dumnezeescul simbol al credinţei ce aveai! dinainte-le.

În partea de jos a zidului, un brîu de [sticlă polihromă atrăgea şi încînta privirile prin mulţimea şi prin varietatea florăriilor din care era compus.

El se lega cu parchetul printr'un chenar de marmoră verde, pe care se vedeau săpaţi vulturi, sburînd cu ghiarele. deschise.

Acel parchet, – de mozaice, ca tot restul încăperei, – era un cap-d'operă de concepţiune şi de fineţă. de lucru.

În mijlocul lui, închis într'un cerc de marmoră de Caria, se resfâţa un păun umflat, care lua ochii prin neîntrecuta splendoare a penelor sale^ de o perfectă imitaţiune a naturei.

' Din jurul cercului- ce '1 mărginea, raze de aur porneau în toate direcţiunile pentru a se opri'la un al duoilea cerc, mai mare, care îmbuca pe cel d'întîiu.

Insfîrşit, în afară din acest al duoilea cerc, curgeau rîuri şi fluvii de marmoră, ale căror ondulaţiunî se prelungeau pînă la estremităţile odăeî.

În ziua aceea, Ariana se afla singură în camera eî de culcare, cînd i se anunţâ venirea lui Anastase, pe

care, acum, obicinuia să ’1 primească orî-cînd şi orij unde, atît din cauza amiciţiei ce se stabilise între dînşii, cît şi din aceea că el se înfăţişa, după cum am spus, ca trimis al împăratului şi avea, prin urmare, privilegii la cari nu putea să aspire orî-ce muritor.

îmbrăcată într’o rochie albastră, cu broderii roşii, care se ’ncheia la ’nălţimea sinului, cu braţele goale, acoperite numai cu giuvaericale; cu peptul strîns într’un mărgean de Cirena, ce ’1 încingea ca o armură, nici o dată împărăteasa nu păruse aşa de frumoasă.

Obrazul ei, rumen şi rotund, de un contur adorabil, era, în ziua aceea, luminat, mai mult decît ori-cînd, prin ochii ei cei negrii, ' a căror espresiune fermeca prin amestecul de dulceaţă şi de vioiciune ce eşea dintr’înşii.

O coroană de rubine şi de safire, de subt care curgea, ca o betelă de aur, părul ei cel galben, despărţit în două prin cărarea din mijlocul frunţei; o dalmatică liliachie, cusută cu petre scumpe ; pantofi roşii, cu berze de argint drept ornamente, complectau portul ei, pe atît de simplu, pecît era de bogat.

Anastase dete la o parte o grea tapiţerie cu flori • de argint şi de aur amestecate şi pătrunse în camera unde era aşteptat.

El rămase un moment fără glas, uimit de admirabila apariţiune ce avea dinainte-î.

Apoi, această repede impresie de surprindere trecută, după ce redeveni stăpîn pe el însu-şî, se apropie şi relua şirul convorbirilor lor obicinuite, lăuda, în termeni poetici, frumuseţea ei

învingătoare, ce punea,

declara el, în acea zi, o aureolă de înger pe fruntea-î de suverană, se informă de dispoziţiunile în cari se găsea, privitor la negocierele de împăciuire ce se urmau între dînşii, îi' vorbi de nuoile propuneri ce aducea şi cari erau, după dînsul, de aşa natură că puteau să împace toate interesele.

«împăratul o ruga să se 'ntoarcă, să uite, să înceteze de a mai da spectacolul unei soţii ofensate, care conspira şi căuta să *'şi* răsbune prin căi ascunse.

«În schimb, el îi lăsa cea mai deplină libertate de a trăi şi de a se conduce după'cum va găsi de cuviinţă.

«La rîndu-i însă, ea trebuea să se mulţumească cu atît, să închiză ochii şi să nu se mai amestice în chipul după care el însu-şi înţelegea să'şi alcătuească viaţa».

Ariana asculta, nemulţumită.

Ea ridica objecţiuni, nu se putea împăca cu ideea de a juca rolul unei Impărătese numai cu numele, de a se bucura de nişte avantage ce nu 'i erau de nici un folos, pecînd soţul ei, mai indiferent şi mai despreţuitor decît orî-cînd, îşi rezerva dreptul să continue o viaţă de desfrînări, plină de umilinţe pentru dînsa.

— «La ce 'mi va servi, adăoga ea, libertatea ce 'mi acordă, cînd el ştie că nu voiu uza nici o dată de dînsa în felul pentru care o reclamă pentru el însu-şi ?

«Chiar dacă demnitatea imperială n'ar fi o stavilă îndestulătoare pentru a mă reţine în marginele datoriei, apoi nici gusturile mele, nici ocazia nu mă 'ndeamnă să apuc o altă cale decît aceea ce am

urmat pînă azi. .

«Ştiu că aii fost împărătese cari au cătat să se

mîngîe de nepăsarea soţilor lor, însă ele avuseseră norocul să întîlnească inimi demne de ele, pentj*u cari puteau să se jertfească.

«Paulinus era pentru Evdochia un egal, prin imensitatea iubire! şi a sacrificiului.

«Pentru :mine, un asemenea om nu există!

.. «Eu nu cunosc pe nimeni care să i se compare!

«Eu trăesc în alte vremuri şi sînt, prin urmare, supusă la alte condiţiunl!...»

Anastase crezu că vede în aceste cuvinte o dojană şi 'n acelaş timp o încuragiare.

El îşi zise că ocazia de atît timp aşteptată sosise şi că trebuea să profite, fără zăbavă, de dînsa.

Aruncîndu-se deci, de o dată, la picioarele ei, îşi împreună mîinile ca spre a 'i cere ertare de ceea ce era să auză.

Apoi, cu ochii înnecaţi, cu glasul. tremurînd, îi mărturisi că o iubeşte, că aceasta ţine de mult, decînd a văzut-o pentru 'ntîia oară, că a luptat ani ca să 'nnăbuşească patima nebună ce clocotea într'însul şi că, ne mai putînd să o stăpînească, era silit să o dea pe faţă, primind mai dinainte ori-ce pedeapsă îi va place să hotărască, numai să se uşureze însfîrşit de un chin ce nu T mai lăsa odihnă.

«Ştiu, o ilustră stăpînă, depărtarea ce ne desparte, zicea el, însă, dacă nu atîrnă de la noi: să 'nfrînăm pornirile inimei noastre, avem, cel puţin, drepthl să sperăm puţină îndurare pentru ele cînd •curăţenia lor le ridică la nivelul acelora cari le inspiră!

«Da! sînt foarte nenorocit!

«Am căutat să ’nnec, încă de la ’nceput, flăcărea. ce se aprindea în mine şi care, azi, a luat proporţiile unui vulcan, căci simţeam că ea’mi vă pricinui numai nenorociri.

«încercările mele au rămas neputincioase, şi, pentru- a mă scăpa o dată de un traiu care. mă spăimînta, mă hotărîsem să mă arunc în Bosfor.

«Atunci s’a întîmplat să văz că nu sufeream'singur şi că nemulţumirile de care erai adăpată, deşi de o altă natură, îţi făceau viaţa tot atît de amară.

«Aceasta m’a făcut să mă opresc.

«Mi-am zis că, poate, într’o zi, vei avea trebuinţă de un om credincios şi hotărît, al cărui devotament să te servească, şi ’mi simţeam puterea de a fi acel om şi de a ezecuta ceea ce vei porunci.…

«Iartă-mă dac’am greşit !…

«Nu te supăra dacă cutez să ’ţi spui ceea ce se petrece în mine !…

«Suferinţele noastre sînt o punte care ne ’mpreună!…

«Şi acum, o cea mai adorată dintre femei, cînd cunoşti fundul inimei mele, ordonă ce trebue să fac !

«Mă voiii duce cu supunere la moarte, dacă aceasta’ţi va fi plăcerea, sau voiii fi cel mai fericit dintre oameni, dacă ’mi vei întinde mîna şi vei arunca o privire binevoitoare asupră-mî !…>

Ariana asculta, la ’nceput, cu mirare, apoi, cu emo- ţiune, acele declaraţiuni, cu totul • noui pentru dînsa.

Ea se simţea pătrunsă de căldura lor comunicativă, fermecată de persoana aceluia ce i le făcea.

Ascunsa simpatie ce tot d’a-una avusese pentru

.Anastase şi pe care, în neştiinţa ei de ce se petrecea într'însa, o atribuea prieteşugului, îmbrăcâ. de o tlată adevărata ei formă şi o muşcâ de inimă.

Ea compara, în mintea sa, calităţile acelui frumos bărbat, căruia natura şi mediul în care trăise îi daseră o nobleţă ce '1 punea mai presus de toţi cîţi se aflau cu dînsul la curte, : şi omul pe care, capriciul soarteî, atribuindu-i-l drept[1] soţ, îl înălţase pe treapta supremă, şi găsea toate avantagele pentru cel d'intîiu.

Sdruncinată, învinsă, ea nu mai . avea puterea să se supere, nici să resiste.

Pe de altă parte, Anastase, luînd turburarea ei drept un asentiment, îi apucase mîinile şi i le săruta cu pasiune.

Acum, era rîndul ei să '1 roage de a o cruţa, de a o respecta, încercîndu-se încă, prin obiceiii, să apere o reputaţiune pînă atunci neatinsă, lipsindu-î totuşi forţa de a zice nu.

Ea căzu ast-fel prada slăbiciune! sale.

Cîte-va zile după aceasta, reinstalată în palatul imperial, ea se 'mpăca cu Trascaliseu şi 'I primea toate condiţiunile.

Anastase izbutise în misiunea ce i se încredinţase.

În vremea aceasta, Trascaliseu, desgustat de soacră- sa, împărăteasa Verina, începu să'î arate acelaş dispreţ ce păstra pentru soţia sa şi nu voi să o mai vază.

Ambiţioasa văduvă a lui Leon. crezu, la început, că răceala împăratului provine dintr'un capriciu trecător, şi, pentru a o face^să 'nceteze, se încercă să'Î aţîţe dorinţele prin gelosie, luînd un alt amant, pe Patricie, cu care nu se sfii de a trăi în

concubinagiu.

Manopera nu reuşi, căci Trascaliseu, în loc să se întoarcă, fu, dimpotrivă, fericit de acea legătură care. ’1 scăpa definitiv de nesuferita , lui protectoare.

Atunci Verina se socoti înşelată, se gândi cu necaz la ceea ce făcuse pentru acel om, la ce se expusese spre a’l urca pe tron, şi, în ura 'ei, hotărî să ’şi răsbune.

Ea adunâ împrejuru-i pe toţi nemulţumiţii, pe eretici mai cu seamă, nestoriani sau eftihiani, prigoniţi de Biserica oficială, cari, la început, se strînseseră împrejurul Arianeî, dar cari, decînd aceasta se împăcase, cu bărbatul ei, căutău pe alt cineva care să ’i conducă la răsturnarea stăreî legale a lucrurilor.

Sprijinită pe numerul lor cel mare, Verina concepu atunci una din intrigile cele mai îndrăsneţe din cîte s’au urzit vre o dată şi o conduse cu o artă aşa de consumată, încît ea ’şi produse efectele cu o iuţeală de necrezut, înainte de a se fi bănuit măcar ezistenţa ei.

Am vorbit de espediţiunea încercată de Leon Tracicul împotriva lui Genseric, regele Vandalilor, şi de tristul rol ce juca, cu acea ocazie, Vasiliscu, fratele Verinei.

După nenorocitul sfîrşit al întreprindere!, ca semn de disgraţie pentru incapacitatea şi reaua sa credinţă, Vasiliscu fusese esilat în Tracia, la Heraclea, în aproprierea rîului Strimon, unde ’şi clădise un palat sump- Tuos şi unde trăea, cu familia sa, liniştit, în mijlocul luxului şi al tutulor bunătăţilor vieţei.

Verina se gândi la dînsul pentru a’l opune lui

Trascaliseu, nu cu dorinţa sinceră de a'l vedea ajun-

gînd împărat, căci ştia că n'avea. s'aştepte nimic de la dîrisul; ci în scop de a avea un aliat mai mult.

În intenţia ei, după ce ambii adversari s'ar fi sfîşiat tronul trebuea să rămîe amantului ei, Patrîcie, subt care era sigură că va poseda influinţa a-tot-puternică ce visa în conducerea trebilor statului.

Ea se puse deci în, relaţiune cu Vasiliscu, arătîndu-I trista stare a lucrurilor, nemulţumirile Constan- ţinopolitanilor de un împărat care nu' se gîndea decît lă petreceri şi la desfrînări, entusiasmul cu care ar fi primit dacă s'ar hotărî ,Să se pue în capul mişcărei pentru a izgoni pe netrebnicul izăurian.

Ea 'l asigura de izbîndă şi 'î promitea concursul Senatului şi al; armatei.

Vasiliscu, vanitos şi mediocru, cum era, fu ispitit de acele propuneri, şi numai decît, lăsînd liniştea şi odihna în cari trăea aşa de fericit, se aruncă într'o aventură, în care avea totul de perdut.

În fruntea unei mici armate ce adună în grabă,- el se îndreptă spre Constantinopqle, unde ajunse înainte ca Trasealiseu, absorbit de plăcerile sale, să fi simţit pericolul ce'l ameninţa.

La auzul venire! fratelui împărătesei, facţiunea condusă de Verina se respîndi prin uliţij provocînd la răscoală, cerînd depărtarea unui om nedemn de â mai sta pe tronul lui Cortstantin-cel-Mare.

Surprins, spăimîritaţ, Trasealiseu abia avu vreme să fugă.

El se îmbarcă în zor,, cu soţia sa Ariana, care ceru să 'l urmeze, şi. cu credinciosul său Anăstase, care nu voi să. se. desparţă de dînşiî, şi trecu strîmtoarea, la Halcedoma, unde, un moment, se

află în siguranţă.

După aceea, se îndreptă spre Izauria, patria sa, în care avea numeroşi partizani, cu ajutorul cărora spera să ’şi redobîndească coroana.

Cu toate acestea, Verina, mulţumită de rezultatul ce obţinuse pînă aci, pişi la a doua parte a programului său, care era, după cum am spus, de a face să se numească Patricie împărat.

Astă dată însă, împrejurările nu **o** mai serviră tot aşa de bine, căci, pînă să apuce să dobîndească votul Senatului pentru amantul său, Yasiliscu, care, intrase deja în oraş şi împărţea aurul în toate părţile, fusese proclamat în mai multe sub-urbil.

El înainta spre palat, triumfător, condus de mulţime, susţinut de acel puternic curent ce se formează tot d’a-una împrejurul primelor succese.

Nenorocitul Patricie fu . prins şi omorît înainte de a fi organizat cea mai mică împotrivire ; iar Verina, ale cărei uneltiri se. daseră pe faţă, fu arestată şi închisă pentru a fi împiedicată de a făptui altele mai rele.

Trascaliseu, îmbărbătat de căldura cu care cauza sa fu îmbrăţişată de compatrioţii săi, găsi, în nenorocire, o energie ce nu arătase pînă atunci decît pentru plăceri. .

El se puse în capul oştire! ce se formase la chemarea lui şi începu acea campanie neîntreruptă . şi stăruitoare; care formează singurul lui titlu mai simpatic la amintirea

istoriei şi care trebuea să se termine prin recucerirea drepturilor ~~lor~~ ~~lui~~ uzurpate.

. „ 7

El fu ajutat, în aceasta, cu un curagiu şi cu uh devotament demn de toată lauda, de amicul său Anastase, care, pentru dragostea Arianei, făcu minuni de vitejie şi 'şl espuse de o miie de ori viaţa.

După o serie de lupte cu succese şi cu peripeţii deosebite, norocul se aşeza însfîrşit în tabăra lui Tras- caliseu, căci, pe lîngă credincioşii lui izauriani, mai toate provinciile Asiei grece se uniră cu dînsul pentru a combate pe uzurpator.

Acesta, în adevăr, nu întîrziase de a deveni nesuferit tutulor, chiar şi Constantinopolîtanilor, în mijlocul cărora trăea.

El se sprijinise, la 'nceput, după cum am spus, pe mulţimea vrăjmaşilor lui Trascaliseu,'cari 'l urau, nu atît din cauza orgielor, cît din aceea că, fiind mai toţi eretici din punctul de vedere al dogmei oficiale, bazată pe hotărîrea Soborului din Halcedonia, vedeau în- tr'însul un protivnic al credinţelor lor religioase.

Vasiliscu, ca să răsplătească zelul partizanilor săi, se făcuse eftihian şi le acordase toate favorurile ce ceruseră.

Ei prinseră dintr'acesta curagiu şi 'ncepură să atace făţiş religiunea statului, ceea ce nemulţumi pe ortodoxi şi spori, astfel, în chip considerabil, numărul partizanilor lui Trascaliseu.

O, altă cauză de slăbiciune pentru noul împărat fu că el puse în capul armatei sale pe Teodoric, supranumit *Şaşiul,* un barbar, şef al Goţilor aliaţi, care se declarase pentru dînsul şi care, o dată ajuns la rangul de generalisim, indispuse pe toţi comandanţii bizantini, arătîndu-se mîndru şi trufaşiu cu dînşii.

însfîrşit, sora împăratului, primejdioasa Verina, în-
• toarsă la simţimente mai bune pentru ginerele său,

decînd avusese prilegiul să vază ce soartă o aştepta subt domnia frăţină-sâu, deşiînchisă, înnoda noui intrigi, aţîţa, prin emisari cari comunicau cu ea în as
cuns, patimele nemulţumiţilor, semăna ura şi revolta în Senat, în oştire, în toate clasele 'societăţeî.

Trascaliseu determina succesul cauzei sale, adresîn- du-se la amicul său Teodoric Amalul, capul Ostrogo- ţilor din Macedonia, pe care îl cunoscuse de pe cînd se găsea reţinut, ca zălog, la curtea socrului său, Leon, şi cu care legase încă de atunci prietenie.

•

Acest Teodoric succedase de curînd tatălui-său şi, tînăr, curagios, doritor de a se distinge cum era, gelos, pe lîngă aceasta, de poziţia omonimului său, *Şaşiul,* al cărui rol voea să '1 joace el însu-şî subt un alt împărat, se grăbi a răspunde la chemarea vechiului său amic şi 'şi îndreptă ostile spre Constantinopole.

Apucat din două părţi, Vasiliscu fu învins, înainte chiar de a fi 'ncercat să lupte.

Generalii lui, scîrbiţlde dînsul prin umilinţele de
cari ii adăpase, imitară ceea ce el însu-şi făcuse cînd
se aflase, ca comandant al trupelor, în faţa lui Genseric Vandalul.

Ei îl.trădară fără scrupul şi trecură în partea fostului lor împărat.

Trascaliseu intră în Constantinopole, aclamat de aceiaşi mulţime care aplaudase pe Vasiliscu cu douăzeci de luni mai nainte.

Cît despre acesta, văzîndu-se părăsit de toţi, chiar de aceia în cari avusese mai multă încredere, neavînd timpul să fugă, crezu că 'şi va mîntui zilele

adăpostindu-se, dimpreună cu 'ntreaga sa familie, într'o biserică, azil sacru şi neviolabil.

Trasealiseu, pentru a ’1 face să easă, îi promise, cu jurămînt, că ’i va ocroti persoana şi nu va vărsa sîngele nici unuia din ai lui; .

El se ţinu de vorbă, după sistemul bizantin, respectînd înţelesul strimt al cuvintelor, căci nenorocitul său unchiu şi rival fu dus, cu toată cinstea cuvenită rangului, ce ocupase, şi închis, dimpreună cu soţia şi cu copiii lui, într’o citernă, a cărei intrare fu după aceea zidită.

Gînd, mai tîrziu, se deschise acel sepulcru, şe găsiră osămintele nefericitei familii în atitudini cari spuneau oribilele suferinţe ce avusese să îndure înainte de a'muri.

Trasealiseu îşi inaugura, astfel, a doua domnie printr’o crimă al cărei esemplu era, într’o zi, să se ’ntoarcă împotriva lui însu-şi:

Una din cauzele cari contribuiseră mai mult la căderea lui Vasiliscu, fusese, după cum am văzut, protec- ţiunea ce el acordase schismaticilor împotriva ortodoxiei creştine.

Trasealiseu, îndată ce redobîndi tronul, se grăbi a desfiinţa măsurile luate, de predecesorul său; apoi, pentru a lega numele său de o reformă ce credea că va asigura gloria şi neatîrnarea Bisericeî, publică acel faimos decret, *Enoticon,* care constitue actul, cel mai însemnat al domniei lui.

Gte-va desluşiri sînt trebuincioase pentru înţelegerea importanţei religioase şi politice a „acelui act.

Soborul din Halcedonia, care cătase să curme, în

zilele lui Marcian, certele bisericeşti, avusese, precum ştim, însărcinarea şi de a da o definiţiurie .'a misterului Intrupărei, ca să împiedice de a se maî redeschide, pe viitor,, arzătoarea cestiune a celor două. naturi, cauză a atîtor frămîntări.

:E1 hotărîse că «Isus Hristos era 7 mul şi ace laş, Dumnezeii desăvîrşit şi om desăvîrşit, de o fiinţă c7ı Tatăl, în ceea ce priveşte natura d7imnezească, şi C7i noi, în ceea ce priveşte pe cea omenească, asemănat C7i cei lalţi muritori îii.. totul, afiară de păcat», şi această formulă, satisfăcînd conştiinţele, fusese în deobşte. primită.

0 umbră totuşi rămăsese asupră-i.

Ea avea cusurul, în ochii multor Părinţi ortodoxi, geloşi de precăderea Bisericei lor, de a fi fost propusă şi adoptată în *Soborul din Halcedonia,* care le amintea lucruri displăcute.

Acel Sobor, în adevăr, convocat după stăruinţele papei Leon-cel-Mare, întocmit, între alţii, şi cu repre- zintanţî de ai acestuia, ca Pascasinus, episcopul Li- libeel, Lucentius, episcopul Ascolei, Bonifacius, preot al confesiune! romane, fusese însufleţit de discuţiuni la cari catolicii luaseră o parte covîrşitoare.

Se putea chiar zice că ei stabiliseră punctul de dogmă cuprins în definiţiunea ce se admisese, şi cu atît mai mult, cu cît acea definiţiurie reproducea aproape testual termenii unei scrisori ă papei către Sobor.

Ei binel tocmai aceasta nemulţumea pe ortodoxi..

Ei se temeau, şi nu fără cuvînt, că, în o anumită împrejurare, Biserica latină să nu reclame , dreptul de a interpreta o decisiune la adoptarea căreia ea coo-

perase aşa de direct şi să nu cate a stabili, astfel, un fel de supremaţie asupra Bisericeî ortodoxe. .|

Ei doreau, prin urmare, să găsească ocaziunea de ;| scăpa de acea ameninţare, substituind formulei Soborului din Halcedonia o altă formulă, identică ca fond de doctrină, insă deosebindu-se de dînsa prin termenii în cari ar fi fost concepută.

În capul acelei mişcări, se afla Acacie, Patriarhul Constantinopoleî. |

Acest prelat avusese să sufere, în timpul lui Vasiliscu, şi curagiul cu care rezistase uzurpatorului, apărînd adevărata credinţă împotriva ereziei, îl recomanda nouei domnii, nu numai ca pe un stîlp puternic al Bisericeî, dar şi ca pe un supus credincios.

Trascaliseu îl luâ la mare favoare, îl încărcâ de onoruri, îl constitui povăţuitorul său.

Acacie simţi că nici o dată împrejurările nu vor fi mai prielnice pentru a scăpa Biserica ortodoxă de autoritatea Soborului din Halcedonia, şi cătâ să profite de ele.

El arătâ împăratului pericolul ce era de a lăsa pe catolici să se considere ca arbitrii suverani ai doctrinei; primejdia, şi mai mare încă, de a sta, el şi bisericele din împărăţia sa, în puterea Romei, prin faptul unei simple formule; înfine avantagele politice ce va trage din publicarea altei formule, cuprinzînd, în fond, acelaş articol de credinţă, însă împăcînd, în formă, pe o mulţime de disidenţi, cari nu căutau decît să revie în sînul Bisericei-mame.

Trascaliseu, convins, primi fără objecţiuni sfaturile ce i se dau şi însărcinâ pe însu-şî Acacie cu redactarea nouei definiţiuni.

El găsi una care reproducea destul de credincios înţelesul celei vechi, fără a pomeni însă de Soborul din Halcedonia în esplicările ce o însoţeau.

Apoi, cu toate protestările papei, care se plîngea de; această omisiune, şi căruia se răspundea că, dacă definiţiunea era bună în sine,, ce'i păsa de tăcerea ei asupra Soborului, Trasealiseu o impuse tutulor biseri- celor din împărăţie printr'un decret numit, după cum am spus, *Enoticon,* sau *Actul de unire,* căci el avea pretenţiunea de a împăca toate conştiinţele.

Publicarea acelui decret se făcu, în Constantinopole, cu mare pompă, însă dete loc la un neauzit scandal.

În frumosu-i costum de ceremonie, —o hlamidă albă prin care eşeau, ca să atîrne pînă jos, largile mînecî, cusute cu fir de aur, ale unei toge albastre ca cerul,— Anastase, cu vergeaua-î de argint suflat în mină, stră- bătea, în fruntea teoriilor de Silenţiari, peste cari comanda, Marele Palat pentru a face tăcere.

Peste cite-va momente, în adevăr, cortegiul împărătesc era să pornească din sala Tricliniuluî-de-Aur, – *Hri- soiriclinon,* – spre a merge la biserica catedrală ca să asiste la publicarea decretului Enoticon.

Silenţiarii străbăteau deci spl endidul edificifi, compus precum se ştie, din trei corpuri deosebite: Halke, Dafne şi Teofilacte.

Ei sueau şi scoborau scările, – monumentalele scări de marmoră sau de porfir, aşternute cu

covoare preţioase şi presărate cu pulbere de aur; treceau pe

subt cupolele înalte, împodobite cu smalţuri şi cu poleială ; deschideau, uşile cu canaturi de bronz, de fildeş sati de argint; dau la o parte grelele portijere de tapiţerie, prinse, prin belciuge, de vergele de aur; cutreerau sălile, apartamentele, galeriile, curţile, fialele, teraţele, neîntrecute prin luxul decoraţiunilor şi prin splendoarea mobilierului lor, toate populate cu grupuri de slujbaşi sau cu cete de servitori, cari aşteptau ordine.

În fie-care sală, în fie-care apartament, în fie-care galerie, curte sau fială unde pătrundeau, Anastase şi Silenţiarii ce 'l urmau întindeau bastoanele lor de argint? şi, numai decît, la acest gest imperativ, gurile se 'n- chideau, şoaptele încetau, asistenţii rămîneau nemişcaţi, d'a lungul zidurilor, pe o linie dreaptă, cu capgtele plecate, cu braţele încrucişate pe pepturile lor acoperite cu mari colane de aur.

Ei percuseră astfel lungul şir de încăperi pe unde era să treacă cortegiul împărătesc, impuind pretutindeni tăcerea prin orizontalitatea vergelelor lor întinse; apoi, cînd liniştea domni pretutindeni, ei se' întoarseră, pe acelaş drum, în sala de unde plecaseră, căci trebueau să fie faţă în momentul solemn cînd împăratul era să apară.

Tricliniul-de-Aur era cea mai splendidă sală a unui edificiu care poseda atîtea nespus de frumoase.

El avea forma octogonă, şi, d'asiipră-i, se înălţa, înconjurată de o galerie circulară, pe pendetive, şi străpunsă de şai-spre-zece ferestre arcuite, o cupolă măreaţă, din centrul căreia atîrna un lustru de aur, *Policandelon*, cu braţele nenumărate, a cărui umbră

enormă plutea pe parchetul de mozaică, încins de o lată bordură de argint.

E peste putinţă a se descri bogăţia acelei .săli, bilşugul de materii scumpe, – marmoră, porfiră, mozaică, smalţuri, metale preţioase, pietre fine, – răspîndite pretutindeni în ornamentaţiunea ei.

De jur împrejur, pe cele opt laturi ale vastului poligon se deschideau opt abside, comunicînd între ele şi formînd fie-care cîte o sală deosebită.

Cea despre intrarea zisă *Heliaconul Farului* purta numele de *Panteon* şi era escluziv rezervată împăratului.

Ea era închisă prin uşi de argint, la cari conducea treptele unei scări de aur.

Cele lalte şapte, mascate prin portiere de purpură, aveau destinaţii deosebite, unele servind drept tesaur, altele drept oratorii.

Anastase trecu pe subt porticul *Iripeton*, numit şi *Horologhion,* din cauza unui enorm ceasornic ce decora una din feţele lui, şi intrâ, urmat de Silenţiarii săi, în sala Tricliniului-de-Aur.

Aci, se afla, deja adunat, numerosul personal ce avea să însoţească pe împăratul, – Miniştrii, Senatorii, înalţii demnitari, ofiţerii şi slujbaşii de frunte ai palatului, toţi gătiţi cu podoabele lor cele maî scumpe.

La un semn al vergelelor de argint, ei.rămaseră muţi şi nemişcaţi, cu ochii la pămînt, cu mîinele încrucişate pe pepturile lor constelate cu aur şi cu pietre preţioase.

În acelaşi ţimp, doi Cubiculari, după ce şterseră, cu

o pînza de mătase treptele scăreî de aur, deschiseră uşile de argint ale absidei Panteonului şi se retraseră în grabă, ca spăimîntaţî de priveliştea ce lăsaseră să se vază.

În fundul absidei, pe un tron de aur cu pietre scumpe, subt un ciborion de marmoră roşie, sculptat ca o dantelă, se arata atunci, de o dată, împăratul, luminat de sus, ca într'o feerie, printr'o fereastră ce nu se zărea, şi înconjurat de toate atributele a-tot-puterniciei sale.

La apariţiunea lui, toţi îşi plecară frunţile, ca spre a i se închina cu smerenie.:

împăratul întinse mîna spre dînşii pentru a'i saluta şi a le mulţumi; apoi se scula de pe tron, coborî treptele scărei de aur, şi, în capul cortegiului ce se formâ în urmă-î, se îndrepta spre eşire) precedat de gărzi cu săbiile goale şi de pagi purtînd – steaguri multicolore.

Procesiunea eşi pe uşa de subt porticul *Tripeton*

Ea urmâ frumoasa galerie esterioară *Lavsiacos*, de pe care ochiul îmbrăţişa un decor incomparabil: – grădinile palatului, încîntătoare de flori şi de verdeaţă, coborîndu-se pînă la ţărm, – marea, vastă şi albastră, cutreerată de vase cu pînzele albe, – coasta Asiei, cu oraşele Hrisopolis şi Halcedonia, desfăşurîndu-se în depărtare.

După aceasta, apuca o altă galerie, a *Celor Patruzeci de Sfinţi*- legată prin două scări semi-circulare, de marmoră albă de Proconesa, de sala lui *Sigma*, unde, de obiceiu, funcţionarii înalţi aşteptau pe împăratul;

trecu prin peristilul acelei săli, în formă de arc, şi se cobori în *Fiala Misterioasă,* admirabilă curte interioară, între Teofilacte şi între palatul Dafne, pavată cu mozaică şi împodobită, în mijlocul ei, cu un mare basin de bronz ale cărui margini eraü de argint.

De aci, cortegiul se îndrepta spre sala *Spatacirion*, păzită de garzî cu săbii de aur ; străbătu o lungă galerie populată cu statui. antice, ce înconjura absida *Bisericeî. Domnului*; lăsâ, la stînga, *Magnawul*, palat izolat, unde se aflau camera nupţială a împăraţilor şi sala în care, pe un tron zis al lui Solomon, lucrat numai cu pietre scumpe, ei daü audienţă ambasadorilor, şi, la dreapta, *Termastra*, dependinţă destinată personalului d< serviciü; se strecură printr'un întreg şir de săli de recepţiune, care de care mai luxoasă, toate cu pe; de marmoră, cu tavanele sculptate, cu parchetele de mozaică, de lemn scump saü de sidef, şi ajunse, ce 'ncetul, la porticul *Embolos*, limită estremă a pa'iatui:; Dafne.

În partea aceea, intrarea în palatul Halke se făcea prin *Hciiaconul Marelui Tricliniu,* frumoasă curte pavată cu lespezi dodecagonale de marmoră albă şi neagră.

După ce o tăiâ în două, alaiul împărătesc pătrunse în *Tricliniul celor nouâ-spre-zece paturi*, ale cărui uşi de bronz se deschiseră ca de la sine pentru a lăsa să se vază interiorul superbei săli, luminată de sus, ca o catedrală, columnele ei de argint, luxul ei de decoraţiuni, mesele ce o garniseaü, în număr de nouă-spre-zece, şi pe cari.'la sărbătorile Crăciunului, se servea prânzul tradiţional în vase de aur masiv, aşa de grele, că era nevoe, pentru unile din ele, a se recurge la cărucioare

îmbrăcate în purpură spre a le putea transporta dintr'un loc într'altul.

Mai departe, procesiunea întîlni sala *Consistorion,* cu uşile de fildeş, destinată pentru primirea Senatorilor şi a demnitarilor; ea străbătu marea curte *Exaeron*, care mărginea sălile pretorianilor; , lăsa 'n urmă-i *Trieliniul Candidaţilor*,■ dominat de un dom cu opt columne, subt care îşi deschidea braţele o mare cruce de argint d'asupra unui altar de marmoră roşie, *Tricliniul Excubitorilor*, decorat cu mozaică de sticlă hromată şi cu medalioane incadrînd figuraţiuni de Sfinţi şi alternînd cu căscile şi cu pavezele strălucitoare atîrnate • de pereţi, *Tricliniul Sholarilor*, vastă sală, cu ornamentaţiunî de marmoră verde, roşie, albastră, dînd, într'o parte, pe naosul bisericel *Sfinţilor Apostoli* şi, într'alta, pe tribunalul *Lihnos*; se afunda subt marea rotondă centrală, acoperită cu o cupolă sprijinită pe patru arcuri, subt care, drept în mijloc, se afla faimoasa lespede de porfir circulară, *Omfalion*, pe care se îndeplineau actele solemne ; urmâ galeria *Hitos,* împodobită cu statui de împăraţi bizantini, şi, după ce depăşi vestibulul aşternut cu mozaică şi boltit ca un cuptor, sosi la marea poartă de bronz, *Halke*, care 'şi- comunicase numele palatului şi care da pe forul Iu* August,,

Mulţimea adunată în acel loc era imensă.

Gărzii, cu mare greutate, abia o puteau ţine la distanţa cuviincioasă.

Cortegiul apucâ prin mijlocul *Augusteomduî,* ale cărui lături, formate din palate, înfăţişa din toate părţile portice de marmoră albă, cu şiruri de columne, suc- cedîndu-se cîte două două ; trecu pe subt *Miliarul-*

de-Aur, u*c. de triumf măreţ, format din patru bolţi opuse, d'asupra căruia tronau Constantin-cel-Mare şi maică-sa, Elena, între doui îngeri; se strecură printre cele două rînduri de statui ce decorau marea piaţă, pe care da exonartexul Sfintei Sofii, şi, în sunetul clopotelor, în cîntecile preoţilor, în aclamaţiunile poporului, se îndreptă spre biserica catedrală.

Sfinta Sofia, sau *Sfînta Inteleptcinne,* nu era încă, pe vremea aceea, ceea ce deveni, cu o jumătate de secol mai în urmă, subt Justinian, care o reedifică şi făcu dintr'însa tipul cel mai perfect al arhitecturei bizantine.

Dar, astfel chiar cum. era, ea constituea un monument . dmirabil, de un lux şi de o frumuseţe cum rare ori rra dat să se întîlnească.

De formă drept-unghiulară, aproape pătrată, ea era acoperită cu o cupolă centrală, largă şi 'naltă, înconjurată de altele mai mici, cari 'i dau, pe din afară, o înfăţişare nespus de solemnă.

Interiorul producea însă, mai cu seamă, o impresiune de adîncă admiraţiune.

Lumina cădea de sus, prin patru-zeci de deschizături practicate la. baza cupolei celei mari, şi, unită cu a candelelor şi a policandrelor de aur, atîrnate prin lanţuri de acelaş metal, alcătuea, în timpul serviciului, o iluminaţiune feerică, care lua ochii.

Pereţii eraîi decoraţi, pe fund de aur şi, pe alocurea, de un albastru închis, cu o mare bogăţie de ornamente.

Triunghiuri, compuse din aripi de porumb'sau din benzi . multihrome, încadrau capete de îngeri, figuraţiuni de Sfinţi sau scene trase pin istoria sacră.

O desparţitură formată dintr'o arhitravă de aur, - sprijinită pe doui-spre-zece stîlpi de marmoră, pecari fuseseră gravate imaginele lui Hristos, ale Fecioarei, ale Apostolilor şi ale Profeţilor, închidea intrarea sanctuarului, unde.nu putea să pătrunză decît Patriarhul şi împăratul.

, Acolo, se afla un altar, *Vima,* în mijlocul căruia mai multe trepte de aur conduceau la masa cu sfintele daruri, îmbrăcată asemenea în aur şi în pietre scumpe şi adăpostită subt un ciborion sprijinit pe patru stîlpi de argint şi 'ncoronat printr'o cruce mare de aur.

În centrul marei cupole, se vedea amvonul, numai marmora şi aur, pe care se ungeau împăraţi! şi în care, la solemnităţi, Patriarhul se urca, ca să vorbească mulţimeî. '

Procesiunea, în cap cu împăratul, trecu prin tinda drept-unghiulară ce preceda biserica, pătrunse în al duoilea vestibul,—unde se vedea zugrăvit unlsus gigantic, cu ochii albaştri, pe un tron înalt, ţinînd Evanghelia într'o mînă, iar cu cea laltă simbolizînd iero- grama binecuvîntărei, prin încrucişarea degetului mare cu anularul, pecînd indicatorul şi cel mic stau drepte, iar mediul încovăiat, – şi, pe una din cele nouă uşi ce se deschideau în faţă, pe cea din mijloc, intrâ şi se respîndi în sfîntul locaş.

Preoţii începură slujba numai decît.

Liturghia se urmâ, mai întîiu, fără incident, după rîndueala obicinuită.

Cînd însă, după citirea dipticelor, cari cuprindeau pomelnicul celor ce se recomandau în special milosteniei dumnezeeşti, începînd prin împăratul, Patriarhul se îndreptă spre amvon spre a vorbi drept credincioşilor, înainte de a da citire decretului împărătesc, un scandal îngrozitor se produse pe neaşteptate.

Prelatul abia făcuse ciţî-va paşi în direcţiunea tribunei, cînd, de o dată, răsbind prin mulţimea ce umplea biserica, un necunoscut, un preot, se apropie de dînsul, şi înainte de a se şti ce voea să facă, agăţa o hîrtie desfăşurată de vestmintele lui sacerdotale.

Acea hîrtie era o sentinţă de condemnare.

Papa Felix, care ocupa pe atunci tronul pontificatului roman, nu găsise alt mijloc mai nemerit pentru a protesta împotriva actului ce, după dînsul, desfiinţa efectele Soborului din Halcedonia.

EI se 'ncercase, ce e drept, să convingă pe Trascaliseu'şi pe Acacie că noua lor formulă asupra misterului Intrupărei era de natură a arunca duşmănia între cele două Biserici creştine. .

Însă, văzînd că argumentele lui rămîn zadarnice şi ca, pe această cale, nu se va putea ajunge la nici o înţelegere, el crezuse de cuviinţă să dea drumul pornirilor sale iuţi şi răsbunătoare, aşteptînd mai mult de la îndrăsneală decît de la persuasiune, prin care nu dobîndise nimic.

El adunase deci, în basilica Simţului Petru din Roma, un Sinod, la care luară parte şai-zeci şi şapte de episcopi, le espusese schisma ce se inaugura prin faptul rivalului său din Constantinopole şi obţinuse afurisania acestuia, escomunicarea şi ştergerea lui din corpul servitorilor . Bisericei creştine.

Apoi, fiindcă acea sentinţă, pentru a avea un. ca

racter oare-care de legalitate, trebuea să fie comunicată celui lovit printr'însa, se gîndi la chipul prin care ar putea să l-o facă să parvie.

Greutatea era mare în această privinţă, căci, aflînclu-se la Constantinopole de ceea ce se făptuise la Roma, pe de o parte, se rupseseră orî-ce relaţiuni între cele două scaune arhiepiscopale, iar pe de alta se luaseră straşnice măsuri de supraveghere asupra strimtoarei de la Abidos, pe unde se Tăceau comunicaţiunile cu Occidentul, pentru ¡ca nici un trimis al papei să nu mai poată pătrunde în imperiul de răsărit.

Felix se adresâ atunci unui om al său de încredere, unui ; oare-care Tutus, preot fanatic şi hotărît, care primi a duce sentinţa, lui Acacie, chiar cu pericolul vieţei sale.

Slujindu-se de vestminte schimbate, dîndu-se drept • altul decît cine era în realitate, el izbuti să înşele neador- mirea spionilor împărăteşti, şi, pentru a .'şi perde urmele şi a scăpa de ori-ce bănuelă, cătâ şi găsi refugiu într'o mînăstire de călugări achimeţi, ostili şi dînşil decretului Enoticon.

Apoi, cînd ora aşteptată sosi, el eşi din retragerea sa, verii în Constantinopole, asista la serbarea mai dinainte cu sgomot anunţată, se furişa în biserica catedrală şi, tocmai în momentul cînd Patriarhul se pregătea să proclame ortodoxia nouei sale formule, cătâ şi reuşi să strice tot efectul . solemnităţei, atîrnînd de odăjdiile lui sentinţa care 'Î amintea că era osîndit, îi răpea orî-ce. autoritate şi '1 făcea nedemn de a prezida la un act de: credinţă aşa: de însemnat.

E peste putinţă a şe descri învălmăşeala ce urma

după acţiunea lui Tiitus, atunci cînd se înţelese cine era el ,şi ce cuprindea hîrtia ce agăţase de vestmintele lui Acacie.

Uitîndu-şi cu totul de prezinţa împăratului, fără grijă de siguranţa'lui, preoţii, şi călugării, ce asistau în mare număr la serviciul divin, cuprinşi de o dată de furia religioasă, scoşi din minţi de insulta ce se făcea Arhiepiscopului lor şi care, după cum credeau ei, se res- frîngea asupra întregeî Biserici ortodoxe, se . repeziră ca nişte nebuni/ strigînd, înarmîridu-se cu tot ce le căzu în mină, lovind în ori-cine eătă ■ să li se. împotri-vească.

Tutus fu înhăţat, trîntit, ucis, înainte chiar de a putea face. vre-o mişcare.

Cîţi-va schismatici ce voiră să'l scape fură, la rîndul lor, atacaţi, şi, fiindcă în îmbulzeală, nu se putea deosebi ereticii din drept-credincioşî, şi mulţi din aceştia, maltrataţi, se 'ncercau să se ap'ere, o bătae oarbă se 'ncinse în toată. biserica, şi sîngele începu, să curgă din toate părţile.-

În. zadar ostaşii ce 'nşoţiseră. cortegiul împărătesc . voiră. să se interpue pentru a despărţi pe luptători, căci, locul fiind prea strimt, ei. nu putură uza de armele lor.

Ei se mărginiră atunci a se grămădi împrejurul împăratului, formînd un zid în faţa lui şi lăsînd încăe- rarea să se potolească de la sine, cum va putea. .

'.Ea ţinu încă multă, vreme, pînă cînd biserica se goli de numerosul public ce *o* umplea.

-Atunci se văzură grozavele consecinţe ale acelei lupte înverşunate.

Pe lîngă răniţii şi schilodiţii, al căror număr nu •

t

S■

t

se putu determina, două-zeci de cadavre: pătară cu sîngele lor frumoasa pardoseală a Sfintei Sofii.

Ceremonia publicărei Enoticonului, turburată într'un chip aşa de neaşteptat, nu mai fu re'ncepută.

Trascaliseu se mărgini a impune decretul său tutulor eparhielor din Orient,' întrebuinţînd chiar spada solda-, ţilor pentru a convinge pe călugării care nu voeau să se supue.

Cit despre Acacie, el întoarse lui Felix insultă pentru insultă:

O sentinţa, identică cu aceea ce se dase în contra lui, se pronunţa în contra papei, şi numele lui rămase pentru multă vreme şters din diptice.

Schisma , ţinu aproape patru-zeci de ani şi fu una din cauzele de căpetenie care săpară şi mai adînc ura între, cele două Biserici -creştine.

Mai mulţi ani trecuseră decînd Anastase era amantul Arianeî,. şi dragostea lor, în loc să se slăbească, devenea, din zi în zi, mai mare.

Ei . puneau, cu toate acestea, atîta. rezervă în raporturile lor, se fereau atît de mult de a. atrage atenţiunea . asupră-le, înelt legătura lor, deşi de mulţi bănuită nu putea să fie de nimeni afirmată cu siguranţă.

Aceasta făcea ca şi iubirea lor să rămîe pururea fragedă şi neistovită, căci constrîngerea ce 'şi impuneau faţă cu lumea o, întreţinea în toată căldura-i şi. vioi- ciunea-i primitivă.

.Numai cînd erau singuri, încredinţaţi că nimeni nu 'i, ' poate vedea, nici auzi, ei dau sborul liber /sufletelor. ■ lor încătuşate.

t

Atunci se socoteau fericiţi de a fi, de a. simţi, de a se şti unul al altuia.

Anastase nu găsea termeni, destul de puternici pentru a esprima adoraţiunea ce avea pentru dînsa, cereasca mulţumire ce 'i inspira ideea ca printr'însa şi.pentru dînsa numai trăeşte pe pămînt ; iar Ariana, dulce şi mîngîioasă, îî descria timpul petrecut în lipsa lui, insis- tînd asupra goliciunei şi urîtului subt cari i se înfăţişeau. lucrurile atunci cîn'd el nu era acolo ca să le însufleţească prin prezinţa sa.

Un verme totuşi îi rodea în. mijlocul fericire! lor : temerea ca împăratul să nu afle de relaţiunile lor şi să nu le pue capăt, izbind într'înşii.

De la întoarcerea sa pe tron, Trascaliseu îşi schimbase, în adevăr, cu totul apucăturile.

Deşi tot atît de iubitor, de petreceri, el se arăta acum mai rezervat în plăcerile sale,.'dîndu-se la ele mai în ascuns şi mai cu cumpăt.

El era convins că. vechile sale orgii fuseseră cauza de căpetenie care înlesnise izbînda lui Vasiliscu, şi, deci, pentru că asemenea lucru să nu se mai întîmple, hotărîse să se stăpînească şi să evite ostentaţiunile de mai nainte.

Numărul intimilor fusese împuţinat ; bufonii, istrioniî şi curtezanele, indispensabili pentru distracţiunile lui, primiseră ordin să părăsească palatul şi nu mai erau admişi într'însul decît numai noaptea, tîrziu ." şi pe furiş ; ospeţele de odinioară, tot atît de deSe-şi de costisitoare, se făceau mai fără sgomot şl nu mai erau însemnate prin acele plimbări prin oraş, cari atrăgeau –

altă dată atenţiunea poporului asupra desfrînărilor Autocratorului,

Ba, ce e mai mult, – fie capriciu al vîrsteî, fie din cauza nepăsăreî ce acum îi arăta împărăteasa, Işau a frumuseţe! acesteia, diri ce în ce mai înfloritoare, – el începuse să . manifeste. o preferinţă, pînă atuncr necunoscută, pentru soţia sa.

În diferite rînduri, se încercase să se apropie de dîn'sa, îi arătase că o doreşte, cătase să obţie favorurile ei.

Ariana îl respinsese necontenit cu mîndrie, şi refuzurile ei, aţîţîndu-i poftele, constituea tocmai pericolul cel mare de care cei doi amanţi se temeau, căci, nimic n'ar fi putut să 'i scape de furia izaurianului dacă ar fi bănuit numai că . se iubesc şi ca '1 înşală.

Âceăstă situaţiune primejdioasă le amăra viaţa.

Ei discutaseră, în diferite rînduri, cum să facă ca să easă dintr'însa; însă. mijlocul ce li se înfăţişa, ca singurul cu putinţă să înlăture dificultăţile, spăimînta pe Anastase mai mult chiar decît pericolul ce'l ameninţa.

Omorul împăratului ar fi fost pentru dînsul lucrul cel mar lesnicios din punctul de vedere al făptuire!; dar, cu toată dorinţa ce avea. să se scape de un rival aşa de temut, el simţea că nu va putea nici o dată să ridice mîna asupră-i.

Binefacerile ce primise de la Trascaliseu erau prea mari, prieteşugul ce acesta îi manifestase necontenit pînă atunci prea statornic şi prea desbrăcat de interes pentru ca ideea de a se-porni împotriva vieţei lui să riu'l facă să se cutremure.

Deja, el se socotea grozav de vinovat faţă cu dînsulfiindcă

uzase de încrederea ce'Î arătase pentru a'i răpi femeea.

A împinge infamia şi mai departe, răpindu-i şi viaţa, . era lucrul ce, de o cam dată, i se părea cel maieu neputinţă.

• Şi, cu toată sinceritatea, el ar fi preferit ori-ce rău decît să fie nevoit^ a ajunge la acea estremitate.

Ariana, care nu avea aceleaşi motive de a respectabilele soţului său, n'ar fi văzut, din potrivă, cu părere de rău înlăturarea lui printr'o crimă, ba .chiar ar fi aprobat una ca aceasta.

Inima ei nu era încă cu totul vindecată de ulcera- ţiunile ce i se făcuseră.

Ea 'şi aducea incă aminte, cu o groază amestecată de ură, de umilinţele ce Trascaliseu îi, impusese, de dispreţul cu care plătise dragostea el de. soţie şi de, împărătească, de desnădăjduirea prin care trecuse atunci când, părăsită şi înjosită, nu ştia cui să ceară un ajutor şi era nevoită să caute în propria ei mîndrie puterea de a rezista la nenorociri. .

Vechiul resentiment al injuriilor primite, un moment înăbuşit. începuse să lucreze din nou în spiritul ei,' şi cu atît mai multă violenţă, cu cît se credea mai ameninţată în noua esistenţă ce reuşise să 'şi creeze.

Ea n'ar' fi voit ca suferinţele trecute să mai reîn-ceapă: de aceea, primea tot, ori-ce mijloc i se părea bun şi legitim, numai să o scape o dată de acela care, în ochii ei, constituea; vecinicul pericol al linişte! sale

Stăpînită de aceste simţimente, Ariana cătase să înarmeze braţul amantului său.

' Ea făcuse să treacă pe dinainte-i tot ce, fie prin spaimă, fie prin ispită, era de natură să '1 îndemne şi să ’1 hotărască; 'îi descrisese oroarea caznelor 'ce ar fi avut să sufere dacă, de azi pînă mîine, odios[l]ul -lor stăpîn ar fi aflat adevărul; stăruise asupra fericirei ce.*î aştepta după moartea acestuia, atunci cînd, liberi şi fără grijă, ajutaţi de prietenii lor, ar fi urcat treptele tronului, în locu-î, şi ar fi putut să se iubească în linişte şi să trăească nedesliţiţi.

Anastase sta însă surd la ademenirile ei.

Orî-cît de atrăgătoare i se păreau propunerile ce ’i făcea, conştiinţă lui de om drept se revolta la gîndirea de a ’şi muia mîinile în sîngele binefăcătorului său.

învinsă pe acest tărîm, fata lui Leon încercă atunci un alt mijloc pentru a înfrînge împotrivirile aman- . tului său.

Ea căută să ’1 întărite, aţîţîndu-i gelosia, se plînse de îndrăsnelile lui Trascaliseîi din ce în ce mai. stăruitoare, îi povesti, esagerîndu-le, scene intime dintre ea şi bărbatul-sâîî, în cari nu ’şi scăpase cinstea decît ămenînţîndu-l că, mai nainte, se va ucide, îl rugâ cu lacrimi să ’i iea apărarea şi, dacă păstrează cea mai mică dragoste pentru dînsa, să facă ca asemenea atacuri să nu se mai poată produce.

Anastase, lovit unde ’1 durea, scos din minţi, aprins mai presus de orî-ce închipuire, jurâ că va lua măsuri, că o va curăţi în curînd de nesuferitul ei agresor.

Cînd fu să pue însă la cale ceea se făgăduise, el se simţi din noii apucat de vechile sale scrupule, puterile iar îl părăsiră şi ezecutarea proiectului fu,

astfel, necontenit amînată pentru mai tîrziu.
Lucrurile ţinură astfel multă vreme. .

Ariana începuse să .'şi: ia nădejdea că se va scăpa vre o dată de Trascaliseu prin ajutorul amantului său , . . şi.se gîndea să ezecute ea însă-şi c'eea; ce el n'avea curagiul să întreprinză, cînd un incident,: în aparenţă fără însemnătate, veni să ridice toate greutăţile şi împinse pe acesta acolo unde nu crezuse nici o. dată; că va putea să ajungă. .

În mijlocul tutulor împrejurărilor prin .cari. viaţa lui trecuse decînd intrase în palat, Anastase păstrase, puternic înfiptă. într'însul, o patimă – a teologiei, – moştenită de la Eftihie, primul său binefăcător, a cărui amintire rămăsese neştearsă în inima lui.

El fusese nevoit, în primele- vremuri, atunci cînd. a se fi arătat părtaşiii al ideilor, stariţuluî Sfinteî-Treimi constituea un adevărat pericol, să ascunză simţimentele – sale şi să se abţie de a manifesta, vre o opiniune.

În fundul sufletului său însă, el. nu încetase de a fi credincios eftihianismului prigonit, meditînd asupra doctrinei, adîncindu-i consecinţele,, ajungînd la nişte concluziuni ce, prin ele înşi-le, formau o nouă doctrină, operă a sa proprie, de care era mîndru şi pe care ar fi voit să o espue în public şi să găsească discipoli pentru a o propovedui.

El fusese, după cum am văzut, încă din frageda-I copilărie, adăpat de învăţăturile lui Manes de către maică-sa, maniheistă, şi această primă sămînţă a unor concepţiuni, pe atît de seducătoare, pe cît erau de persecutate, aruncase într'înşul adînci rădăcini de cari nu ■

se mai putuse scăpa.

Cînd cătâ deci o întrupare pentru visurile sale teo-

logice, el luâ sistemul, reformatorului persan drept. model, şi, după cum acesta se silise să împace creştinismul cu dogmele vechel religiuni al lui Zoroast'vu, crezu, la rîndu-i, ca face operă de-adevăr şi de credinţă ; dînd eftihianismului teoriile lui – Manes drept bază raţională. , '

Manes împărţea lumea în două elemente deosebite,

■ *binele* şi *răul,* lumina şi întunericul, vecinie în luptă'.- între ele, cătînd să i se desfiinţeze reciproc, nevoind să se lase mai prejos unul de altul.

. *Tainele* era spiritul lui Dumnezeu, misticismul, cu o manifestă tendinţă spre superioritate ; *Răul* era spiritul • Demonului, materialismul^ mai mic în putere, cu ' toate • sforţările – lui contrarii. .

: ;

Materia, peste care Demonul îşi întinsese mai în special dominaţiunea, era cauza pentru care se certau cele două elemente.

Dumnezeu, prin aleşii săi, lucra să vindece şi să purifice ceea ce Demonul, prin partizanii săi, se în- cumăţa să distrugă şi .să spurce.

Misiunea agenţilor lui Dumnezeu, – a bunilor, a credincioşilor, a drepţilor, a virtuoşilor, —- era să cureţe materia prin contactul lor şi să o restitue împărăţiei cereşti subt forma ei cea mai pură, subt aceea de spirit.

Ca să atingă însă acest rezultat, ei trebueau să nu fugă de materie, ci să alerge, dimpotrivă, după dînsa şi să o îmbrăţişeze subt toate .manifestaţiunile subt cari li se înfăţişa.

Putînd să scoaţă substanţa divină din ori-ce, din sîngele, din alimentele, din toate funcţiunile vieţei lor, datoria lor era să nu se abţie de la nimic, dacă erau

%

în adevăr pătrunşi de. misiunea lor şi voeaü : să fie plăcuţi lui Dumnezeii.

Corpul lor, destinat a servi drept laboratoriü rege- •înerării universale, n'avea să se teamă de ceea ce s'ar . fi părut că are să '1 mînjească sau să ;'l dezonoreze.

Din contra, amestecul lui cu substanţele cele mai scîrboase şi mai ruşinoase îl făcea apt pentru scopul pentru care fusese creat.

Consecinţele acestei doctrine, de altmintrelea plină de veneraţiune pentru Isus-Hristos, în numele căruia luase naştere, erau funeste pentru moravurile publice, căci, subt pretest de a servi pe Dumnezeü, toate im- pudicităţile erau permise purificatorilor..

Aceasta şi făcu ca scfiisma să aibă un mare succes.

Din sclav, Manes se trezi de o dată episcop şi amic al regelui Sapor, care 'i adopta învăţăturile şi între- buinţâ toată puterea de care dispunea pentru a 'i face adepţi. .

Favoarea de care se . bucurase nu ţinu -însă mult.

La moartea protectorului säü, el îşi perdu toată autoritatea; ba, ce e mai mult, urmaşul puternicului rege, spăimîntat de viţiile şi de dezordinele ce se al- toiseră pe noua credinţă, prinse pe reformator şi '1 trimise la supliciu.

El fu jupuit de viü, şi pielea lui, umplută cu paie, fu espusă în mijlocul oraşului ca o ameninţare pentru aceia cari ar îndrăsni să 'i urmeze exemplul.

Cu toate acestea, aşa de mare era seducţiunea acelei doctrine, bazate, sübt un scop religios, pe toleranţa pa- timelor omeneşti, încît persecuţiunile de cari fu înconjurată nu speriară pe nimeni, şi partizanii ei continuară a .creşte şi

a se ’nmulţi. :

Anastase se simţea irezistibil atras către dînsa.

Şi, în adevăr, prin amestecul ei de spiritualism şi de materialism, de âspiraţiuni generoase şi de joasnice fapte, de ideal, în tot ce acest cuvînt cuprinde mai curat, şi de instincte nesăturate, ea părea înadins făcută pentru o natură poetică şi sensuală ca a lui.

El o luă deci ca dogmă a-credinţelor sale, şi cînd, mai tîrziu, imitînd mania timpului, se puse să 'şi închege ideile teologice pentru a 'şi zice şi dînsul cuvîntul în cearta religioasă pendinte, el crezu că a găsit, în maniheism, adevărata soluţiune a celor, două naturi şi întreprinse să esplice erezia' lui Eftihie prin principiile reformatorului persan.

Eftihie fusese osîndit fiind-că, în esplicaţia ce da asupra misterului Intrupăreî,. nu admitea cea mai mică parte, omenească în natura divină a lui Isus.

Anastase, dimpotrivă, deşi recunoscînd, ca stariţul Sfintei-Treimi, că, prin natura sa, Isus era Dumnezeu desăvîrşit, lămurea totuşi preschimbarea .natureî lui omeneşti în alta cu [totul dumnezeească prin faptul *purificaţiimeî* maniheiste.

Născătoarea Maria, zicea el, primind,; în pîntecele ei, principiul de viaţă, care trebuea să fie Isus, îl purificase prin contactul ei cu dînsul, ca o bună, ca o virtuoasă şi ca o sfîntă – ce era,, şi, în acea stare, îl restituise natureî,. curăţat de orî-ce amestec rău, om şi în acelaş timp Dumnezeu, ast-fel cum Sfintele Scripturi spun că fiul ei a trebuit să fie.

Prin acest mijloc, el credea că înlătură toate objec- ţiunile ce se formulaseră împotriva lui Eftihie.

Faptul concepţiunei ce esplica, după dînsul, în chipul cel mai firesc, căci generaţiunea Mîntuitorului nu mai

era supranaturală, ci omenească, şi se putea lipsi de acea intervenţie a Duhului Sfînt, subt formă de porumb, care o făcea aşa de neverisimilă.

Personalitateă lui Isus se prezintă asemenea subt. aparenţile omeneşti, pecît timp stase pe pămînt, aşa că nu mai era permis a se zice că, supui ndii-se Răs- tignirei, Dumnezeu renunţase la una . din atribuţiunile lui de căpetenie, Nemurirea, fiiîid-că atunci Isus, nu ca Dumnezeu, ci ca om, primise supliciul Crucei.

Insfîrşit, prin faptul purificărei, omul ce era în Isus devenind Dumnezeu desăvîrşit, răscumpărarea păcatelor omeneşti, prin sacrificiul persoanei sale, se săvîrşise de ' însuşi Dumnezeu, iar nu de om, după cum, unii încercaseră să afirme.

Mulţumit de sistemul – său, entuziasmat de dînsul, doritor a ’1 comunica cît mai iute creştinătăţeî spre triumful adevărului şi al dreptei credinţe, Anastase se. îngriji de chipul prin care ar putea să ’1 espue în public.

Biserica, pe vremea aceea, era o tribună deschisă tutulor cestiunilor religioase, de pe care fie-care putea să vorbească şi să discute.

împins de mahia-î teologică, şeful Silenţiarilor uzase de mai multe ori de dreptul de a ţine predici, însă, fiindcă, în disertaţiunile ce .făcuse pînă atunci, el nu se atinsese de Gestiunile de principii, discursurile lui nu supăraseră pe nimeni şi nu ridicaseră protestări îm- potrivă-le.

Ca să dea un mai mare răsunet noului său sistem asupra Intrupăreî, el alese, rîndul acesta, biserica ca-

tédrala unde să'l désvolte, şi, în faţa Patriarhului, care trebuia să judece despre ortodoxia lui, începu seria conferinţelor sale, anunţate cu mare sgomot Constan- ¡ tiriopolitanilor şi frecuéntate dé o mulţime imensă, atît din cauza frumuseţii subiectului, cît şi din aceea a rangului înalt şi a trecerii de care se bucura conferenţiarul.

.Succesul ce obţinu nu corespunse însă aşteptărei sale.

După a doua saü ă treia şedinţă, Acacie, spăimîntat de cele ce auzise, neîndrăsnind totuşi să'i închiză biserica din propria sa autoritate, se duse la împăratul pentru a'i denunţa ereziile susţinute de favoritul lui în faţa lumel creştine.

El îl conjură să pue câpăt unui scandal îndreptat contra religiei şi de multă vreme ne mai pomenit în sînul Bisericei, să cheme pe Anastase, să'l facă să în--'- ; ţeleagă, să'l oprească de a mai continua cu espunerea – unor doctrine întemeiate pe o schismă osîndită, pro- tivnice ortodoxiei, distrugătoare a tot ce, prin decretul Enoticon, se siliseră să clădească.

Trascaliseü, fie că presimţise ceea ce se urzea îm- potrivă-fi fie; că începuse să bănuească relaţiunile dintre Ariana şi Anastase, era, de cîtă- va vreme, răii dispus faţă cu acesta, găsind , că începe să abuzeze de bunătatea sa şi că nu mai corespunde, ca mai nainte, încrederei oarbe ce'i acordase.

: El ascultâ plîngerile Patriarhului cu mare bunăvoinţă, se aratâ supărat de ceea ce i se spuse că se săvîrşea împotriva dreptei credinţe, şi, pentru a face să înceteze neorînduelile servitorului sătij autoriză pe Acacie să ñu'í; mai permiţă a continua/ sâ'î închiză toate bisericile şi, dacă cumva el nu va voi să se supue, să în-

sărcineze pe clerici să'l prindă, să'l tunză ca pe un

călugăr schismatic şi/ în acel hal, sâ'l espue, legat, pe piaţa Augusteonului, spre rîsul şi spre''
batjocura • a-' celoia pe cari voea să'î rătăcească.

Gnd Anastase cunoscu acest răspuns, furia lui nu mai avu margini.

Într'o clipă, el uitâ toate binefacerile ce primise, tpată favoarea de care se bucurase, credinţa ce jurase că va păstra stăpînuluî său, recunoştinţa ce, cu un moment mai nainte, simţea că are pentru dînsul, tot, tot, pînă chiar şi deosebirea de condiţiunî ce esista între ei, pentru a nu'şî aduce aminte . de cît de insulta ce credea că i se făcuse.

— «Cum 1 îşi zicea el, atît numai preţueam eu în ochii lui că trebuea să fiu sacrificat pe nişte simple pîrî !. ., ' „

«Dar ce am stricat, care ca să fiu aşa de crud lovit: ' f • '•

«Ce crimă am comis ca să mi • se refuze chiar dreptul de a mă apăra ? . .. . .•

«Da ' iată pînă unde mergea aşa zisa prietenie a
lui Trascaliseu pentru mine !

«A fost destul ca un linguşitor de rînd, .un călugăr pismaş şi nemernic să '1 descînte prin minciunile sale pentru ca, numai decît,- să uite o viaţă întreagă de devotament şi de iubire!.....

«Dar ştie el oare măcar despre ce este vorba
r «Fost-a .el faţă la vre una diii cuvîntările
mele ?

■ «Putut-a el să. judece altfel decît prin ce-î-au spus
alţi! despre ortodoxia credinţelor ce profesez ?

«Şi pe asemenea dovezi să mă osîndească !

«Să mă dea prada duşmanilor mei, geloşi că nu aii ' găsit ei adevărurile ce posed !

«Să pîngărească şi să sfărâme o esistenţă întţ-eagă de cinste şi de. datorie !....

«Nu! nu! aceasta e prea mult! aceasta nu se poate trece cu vederea ! aceasta nu se.poate erta ! ...»

Şi, mînia. aprinzîndu-i-se cu cit • se gîndea mai mult la triumful lui Acacie, el găsea mii de raţionamente pentru a 'şi demonstra că nu datora nimic împăratului, că, dimpotrivă, .acesta era îndatoratul său.

— «Pentru ce aş respecta pe acest om ? adăoga el ; ce bine aşa de mare mi-a făcut? ce obligaţiuni am către dînsul ?....

«Este adevărat .că el m'a numit Mare Silenţiar, însă acestă sarcină este oare o răsplată îndestulătoare perifru tot ce a văzut ele la mine?....

«Ce ar fi fost de . dînsul dacă, în Halcedonia, la ■ vila lui Rufin, nu 'l ajutam, cu pericolul vieţei mele, să aresteze şi să omoare pe AsparP . . ..

«Aspar scăpat, Trascaliseu ar fi plătit cu capul, său îndrăsneala de. a se fi atins de un om aşa de puternic !

«Aspar ucis, dimpotrivă,• prin concursul meii, Tras- paliseu dobîndi, cu mina Arianei, putinţa de a ajunge, într'o zi, împărat !....

«Acest fapt nu constitue oare un serviciu pentru care trebuea să 'mi rămîe vecinie recunoscător?_____

«Ş'apoîj mai în urmă, cînd Vasiliscu, în capul armatei sale, aclamat de întreaga populaţie a Bizanţiului, intra, în Constantinopole şi '1 dete jos de pe tron, cine 'i sluji drept mînă dreaptă şi

drept povăţuitor?

«Cine ’! ridică curagiul,” învăţîndu-l să nu despere ?

«Cine ci'nd, singur şi lipsit de toate,, rătăcind din, , provincie în provincie, fără nădejde de a mai urca vre o dată treptele Marelui Palat, îl îndemnă la luptă şi se espuse pentru a ’1 face să isbutească ...

«M’a numit mare Silenţiar !...

«Frumoasă răsplată, în adevăr, pentru un om cărui se datoreşte totul!.... .

«Dar la aceasta demnitate au ajuns şi alţii cari n’au contribuit cu nimic la înălţarea şi la fericirea lui ! la această demnitate, după.patruzeci de ani de serviciu,

. cu darurile şi cu inteligînţa ce posed, aş fi ajuns, de sigur, şi subt Leon, şi subt ori-care altul, şi n’aveam trebuinţă – pentru aceasta decît să stau cu braţele încrucişate ! ..;..

' «Nu !. rangul ce 'mi-a dat asupra slugărimei apartamentelor sale, nu putea să răsplătească îndatoririle ce are către mine,!.... '

«Prieteşugul lui, pe care ’1 credeam sincer, era singura răsplată la ; care ţineam, şi, d’aceea, nici n’am umblat după alta !...

«Acum văz.ce însemna acel prieteşug!...

«Era o curată comedie, o prefăcătorie dibace prin care voea să obţină noui servicii din partemi! .

, «Se înşeală însă dacă mai aşteaptă ceva de la mine !

«Purtarea lui rupe orî-ce legătură dintre noi!

«În ochii mei, el nu mai preţueşte nimic : e un strein care a căutat să mă umilească, un necunoscut care m’a lovit şi care, urmează să plătească insulta ce mî-a adus!.,..» . '

El lua, după aceasta, unul cîte unul, toate inciden-

tele din trecut şi forma din ,fie-care din ele d nouă învinuire încontra împăratului, un ‘argument mş! mult în favoarea sa. •

. Memoria lui, stimulată de resentiment, îi reproducea, cu o teribilă precisiune, lucruri trezite şi de mult uitate, cuvinte rostite pe negîndite, glume- lipsite de răutate sau făcute în mijlocul unei orgii* subt influinţa vinului, căror, acum, le atribuea înţelesuri rele, intenţiuni vrăjmaşe.

El tresărea Ia amintirea acelor nimicuri; petrecute cu ani înainte, parcă ar fi fost săvîrşite chiar în acel ; moment, cu văditul cuget de a’l insulta, şi chema împotriva lor toată furia răsbunătoare ce clocotea într’însul.

Dar ceea ce’l scotea cu de.săvîrşire din minţi, erau destăinuirile Arianeî. în privinţa asiduităţilor prin cari bărbatul său o urmărea.

El găsea : acel fapt aşᵛa de'monstruos şi de criminal încît, spăimîntat de dînsul, sta ceasuri gîndindu-se care ar putea fi supliciul destul de. aspru pentru a’l pedepsi.

Frumoasa lui inteligenţă, mai riainte aşa de limpede şi .de pătrunzătoare, perduse, subt boldul poi'nirilor pătimaşe, orî-ce raţiune esactă de adevăr şi de echitate.

El îşi atnbuea drepturi pe cari nu le avea, invoca pretenţii ce nu se puteau susţine, se ofensa de injurii . ce nu i se adresaseră, toate acestea cu văditul scop de a,găsi încă o vină lui Trascaliăeii şi a avea un pretest mai mult faţă cu el.

Rezultatul acelei stări sufleteşti fu o ură neînduplecată, din ce în ce mai feroasă şi mai nemilostivă, îm”: ..potriva amicului lui de ieri.:

El era hotărît sa ’I răpească viaţa: aceasta nu maî lăsa îndoeală în cugetul lui; ezitaţiunea ce’i mal rămăsese venea însă de acolo că i se părea că simpla moarte nu era de ajuns pentru a pedepsi toate netrebniciile de cari îl socotea culpabil.

El ar fi voit să '1 facă să sufere, să ’I prelungească înadins agonia, să ’1 vază golind, picătură cu picătură, paharul durerilor ce ’I destinase.

El dorea încă să’l aibă în puterea sa, să '1 umilească pîna la abjecţiune, să ’1 silească a se tîrî dainte-I, a ’I îmbrăţişa picioarele, a 'I cere cu lacrimi ertare, a recunoaşte toate infamiile de car! îl acuza.

i Aceasta era singura .răsbunare ce i se părea potrivită cu insulta ce credea că i se făcuse.

Cu chipul acesta numai el zicea că s’ar fi simţit pe deplin satisfăcut.

Dorinţa lui, fără îndoială, înfăţişa mari greutăţi, căci un împărat nu se prinde în mînă, aşa, cu uşurinţă, ca ori-care om de rînd.

Cu toate acestea, Anastase, care ştia toate deprinderile lui Trascaliseft, nu despera de a găsi ocazia favorabilă pentru a ajunge la scopul său.

Pentru aceasta, el se mărgini, de o cam dată, a nu lăsa să'se simţă nimic din vîrtejul ce ’i răscolea sufletul, se arăta blînd şi supus ca mai nainte, renunţă . la espunerea doctrinei sale teologice, îşi pregăti armele în întunerec şi pîndi minutul prielnic.

Prilejul aşteptat nu întîrzie de a i se înfăţişa.

încă de prin secolul al lll-lea, interpretaţiunile misterioase £.le Bibliei răspîndiseră, în lumea creştină,

o fabulă pe care spiritele lesne crezătoare o adrniseseră fără discuţiune şi o transmiseseră din generajiune în generaţiune.

Era vorba de un inel,—al lu! Solomon,—înzestrat, după cîte se afirma, cu o putere magică fără asemănare.

Se povestea că Solomon obţinuse acel talisman de la geniurile văzduhului, cu cari era în relaţiuni, şi că se servise de dînsul pentru a afla lucruri ce nimenuî alt nu'i era dat să ; ştie.

Pe partea de sus a inelului, el putea să citească tot ce voia, – trecutul, prezentul şi viitorul ; iar cînd îl întorcea cu acea parte înăutru, spre podul palmei, devenea de o dată nevăzut.

În asemenea condiţiuni, e lesne de înţeles că nimic, în. creaţiune, nu rămînea ascuns regelui Israeliţilor.

El surprindea, în ochii fie-cărui, gîndurile lui cele mai secrete, ştia tot ce se petrece subt soare, asista, fără să fie văzut, la toate uneltirile vrăjmaşilor săi.

De acolo îi veneau, şi marea putere, şi neîntrecuta înţelepciune ce i se recunoşteau.

Din nenorocire, el: nu se mulţumi a se servi de darul ce poseda pentru a 'şi apăra neamul şi a 'şi întări tronul, ci îl întrebuinţa şi pentru satisfacerea poftelor sale celor mai nemărturisite.

Sătul de prinoasele haremurilor sale, în cari mai bine de o miie de fete, socotite ca cele mai frumoase din Idumeea, din ţara Moabiţilor, a Amoniţilor şi a Hateenilor, se trudeau, zi şi noapte, ca să 'i facă . traiul fericit, el recurse la inelul său pentru a se introduce, pe furiş, în aşternutul femeilor israelite, cari 'i răniseră inima prin graţiile lor, dar cari, sălbatice şi cinstite, se

împotriveau dorinţelor lui.;

Această necumpătare trebuea să ’Í fie fatală, căci ■desele lui lipsuri, răceala ce, de cît-va timp, arăta sclavelor sale deşteptă gelozia acestora.

Ele căţară să afle cauza care făcea pe stăpînul lor să le despreţuească, descoperiră adevărul şi se vorbiră, să ’î ridice putinţa de a le mal ■ fi, pe viitor, necredincios.

Într’o zi, pe cînd Solomon îşi.lepădase toate podoabele, printre cári şi inelul magic, pentru a intra în baie, una din favoritele lui îl răpi acel inel şi, ca să nu se maî găsească, trimise să ’1 arunce în mare.

Desperarea regelui ·e cu neputinţă de descris cînd constată dispariţiunea talismanuluî pe care îşi întemeia toată puterea.

El căzu într’o mîhnire adîncă, refuză de a mai da ochi cu miniştrii săi, nu se mai ocupă de afacerile statului, ba chiar să hotărîse să abdice, pentru a se duce să ’şi sfîrşească zilele într’un loc singuratic, cînd întîmplarea veni să T schimbe proiectele.

. înainte de a intra în viaţa privată, el voise să mai mănînce odată cu fiul său Roboam, destinat a’i lua locul pe tronul lui David, şi, spre acest sfirşit, porunci să i se gătească un prînz strălucit, ca cele ce, odinioară, oferea aşa de des comesenilor săi.

Printre bucatele servite, figura, pe masa regelui, într’un vas de aur, un peşte de mare, adus, viu încă, din Ascalon, într’o butie cu apă.

Deşi trist şi fără poftă, Solomon, ca să facă cinste oaspeţilor săi, luă o bucăţică din acel peşte şi încercă să mănînce.

Abia apucase însă să bage ’n gură cînd simţi că', un corp tare i se opreşte între dinţi, şi, puind mîna

ca să vază ce este, – o minune ! – déte de mult regretatul inel ¿mestecat în carnea peştelui.

El îşi recăpăta îndată, veselia; părăSi ideea de a se . mai retrage şi urmâ a sé bucura de foloasele talismanului redobîndit pînă la sfîrşitul vieţei sale, care avu loc, precum se ştie, după o glorioasă domnie .de patruzeci de ani şi mai bine.

Această poveste, de origină rabinică, fără ’ndoială, avusese, după cum am spus, mare succes şi dase de muncă imaginaţ.iunilor svăpăiate, iubitoare de lucruri estraordinare. '

Fiind admis că proprietăţile supranaturale ale inelului nu se puteaü tăgădui, mulţi se întrebau, cu emoţiune, ce ar fi fost de dînşii dacă, tot aşa de norocoşi ca Solomon, ar fi avut miraculosul instrument, o zi măcar, în puterea lor, şi. fie-care, . după temperamentul său, vedea trecîndu-I pe dinnainte fericirile preferite ce, de sigur, prin ajutorul lui, ar fi reuşit să atragă asupră-şi.

De aceea, numeroşi erau aceia cari, cu o neobosită rîvnă, îi căutau urmele, consultînd tot ce, prin scriere saü.prin tradiţie, putea să le vorbească de dînsul.

Ei reuşiră să T reconstituească fiinţa, să ’Í determine foriUa, să specifice chiar substanţa din care fusese făcut.

Astfel, se susţinea că inelul era de aur, însă că aurul care servise la alcătuirea lui provenea dintr'o rază de soare, ţinută o miie de ani îngropată şi preschimbată, cu chipul acesta, în cel mai curat metal.

Se pretindea asemenea că el avea forma a duoi şerpi

încolăciţi, muşcîndu-şi coada, în vîrful căreia, drept pecete, se afla o piatră nestimată, purtînd două triun-

. ghiuri, cu capetele opuse şi încrucişate unul peste altul. .

înfine, mai departe, şi pentru mal multă precisiune, •se afirma că acea peatră era căzută din lună şi că •semnul cabalistic ce şe vedea pe dînsa era ierograma lui *Sabaot,* adică al numelui celui sacru al Iu! Dumnezeii.

Atît de înrădăcinată era .convingerea acelora ce puneaii temeiü pe aceste născociri, încît el credeau, cu tot dinadinsul, că posedă şi că pot să indice chiar peripeţiile prin cari trecuse inelul după moartea primului lui posesor.

Solomón lăsase, ziceau el, cu jurămînt, să'l îngroape . cu inelul sâü în deget, şi această dorinţă i se înde- ' plinise.

Minunatul giuvaer stătuse zece secole ascuns în sicriul fiului luí David, pînă în anul 70 al erei creştine, în timpul Ziloţilor, al luí loan Giscala, Eleazar şi Simon Giora, cari se puseseră în luptă, cu Romanii.

Titu, fiul lui Vespasiari, luînd Ierusalimul şi. dărî- mîndu-l, după ce arse templul sfînt, porunci să se are pe locul unde capitala Iudeilor fusese aşezată, pentru ca peatră din peatră din ea să nu mal rămîe..

Plugul descoperi atunci, pe înălţimile Bizetel, unde se gaseaü mormintele vechilor regi, un sepulcru în fundul căruia se vedea un schelet cu o coroană 'n - cap şi cu un inel în degetul arătător.

Eraü . rămăşiţele pămînteştî ale lui Solomon.

Coroana şi inelul fură date comandantelul armatei, care le oferi, la rîndu-I, împăratului,

tatălui săli.

Vespasian, încă de pe timpul cînd, simplu general,

se afla în Orient, în Alexandria, unde zeul Serapis îi prezise, după cum se ştie, strălucitul viitor ce ’1 aştepta? legase prieteşug cu Apolonie din Tiana, vestitul filosof neo-pitagorician, făcător de minuni.

Plin de admiraţiune pentru învăţătura şi elocinţa acestuia, iniţiat de dînsul în ştiinţa lucrurilor oculte, după moartea luí Viteliu, cînd fu proclamat stăpîn al lumei de legiunile sale credincioase, el îl luâ cu dînsul pe malurile Tibrului, spre a’l consulta în toate ocaziunile, ca pe un oracol. !

Apolonie văzu inelul adus, mai tîrziu, de Titu din Iudeea, şi, mulţumită darului de intuiţiune ce poseda, îi ghici numai decît proprietăţile magice şi le desvelui împăratului.

Din nenorocire însă, Vespasian nu se bucura mult timp de minunatele însuşiri ale talismanului, căci moartea surprinzîndu-l, cîţi-va ani după aceasta, el îl lăsa, dim preună cu tronul, fiului său, Titu.

Se ştie patima nebună a acestui principe pentru frumoasa Berenice, strănepoata regelui israelit Irod- cel-Mare.

După căderea Ierusalimului, ea veni, cu fratele său. Agripa, la Roma, trăi cît-va timp în concubinagiîi cu învingătorul naţiei sale, spera un moment să se mărite cu dînsul, însă, c?nd lumea ’I era mai dragă şi se aştepta la îndeplinirea visurilor sale, Vespasian, împins de opinia publică şi protivnic unei asemenea căsătorii, îi trimise ordin să plece fără zăbavă din Italia.

Neavînd încotro, ea fu nevoită să se supue ; dar, mai în urmă, cînd Titu ajunse împărat, se întoarse, iarăşi, cu gînd să’i recucerească inima.

■ Dragostea fostului ei amant avusese însă, în lipsă-i',.

vreme să se răcească, şi încercările frumoasei semite rămaseră zadarnice.

Ea reuşi totuşi să mai obţie o noapte de la iubitul său, se servi de un narcotic pentru a'l adormi, îi fură, în timpul somnului, inelul magic, înlocuindu-l cu altul la fel, mai dinainte pregătit, şi se întoarse cu dînsul în Iudeea.

Aci, iţele povestei începeau să se încurce.

Fie că informaţiunile, de aci înainte, lipseau în adevăr, fie că alcătuitorii legendei nu se înţeleseseră bine între dînşii, versiunile variau şi nedomiririle în privinţa soarteî ulterioare a inelului deveneau mari şi multiple.

Trascaliseu auzise vorbindu-se de inelul lui Solomon şi de încercările ce se făceau pentru a i se da de [1] urmă, şi mintea lui fusese adînc impresionată de acele poveşti.

Credul şi, tot de o dată, frămîntat de îndoeli, încă de demult, de pe vremea cînd nici un nuor nu se înterpusese încă între Anastase şi dînsul, el cătase, pentru a'şi forma o opiniune, să afle şi părerea amicului său, şi, de multe ori, stase lungi ore, discutînd cu dînsul posibilitatea unui lucru aşa de extraordinar.

Anastase, om de imaginaţiune, poet, iubitor de supranatural, găsea că faptul era foarte cu putinţă, mai cu seamă că atîta lume afirma existenţa lui.

— «De ce ne-am mira, zicea el, şi ne-am îndoi de realitatea lucrului, cînd cunoaştem altele cu mult mai minunate asupra cărora nici o discuţiune nu mai e permisă?

«Sfînta Scriptură nu ne înfăţişează oare atitea esemple de însuşiri covîrşind marginele putere! omeneşti,[1] acordate de Dumnecleu acelora pe car! voia să'i favori- , zeze?

«Ast-fel, fără a mai vorbi de Moise, care. cu un cu- vînt, desparte în două şi ţine atîrnate apele unei mări, ca cea Roşie; care, cu o lovitură de toiag, face să curgă un izvor răcoros dintr'o stîncă stearpă şi uscată de secole, căzui, lui Ilie, răpind, printr'un simplu gest,' vederea ostaşilor lui Benadad, regelui Siriei, trimişi ca să'l aresteze, şi ducindu-î, astfel orbiţi, în Samaria, unde fură prinşi de Israeliţi, este oare mai puţin surprinzător decît al fiului lui David care putea să devie nevăzut prin virtutea inelului ce i se dase ?

«Dacă este adevărat că Daniil a stat trei zile, fără pericol, în groapa unor lei flămînzi, că Ioanas a eşit nevătămat din pîntecele unui monstru care'l înghiţise, că Sidrah, Mihaz şi Abdenago au locuit într'un cuptor încălzit de şapte ori mai. mult decît după obiceiîi şi aşa de dogoritor că consumase, într'o clipă, ca pe nişte paie, pe soldaţii puşi de Nabuhodonosor ca să'i arunce acolo, că toţi proorocii, de la Amos şi Isaia pînă la Eremia şi Ezechiel, au prezis, fără să se 'nşele, parcă le-ar fi văzut cu ochii, evenimentele cari trebueau să se producă cu zecimi şi cu sutimi de ani mai în urmă, pentru ce să nu admitem că un bărbat, pios şi iubit de Dumnezeu, cum era Şolomon, dobîndise şi el darul dea cunoaşte, prin mijlocul inelului său, trecutul, prezentul şi viitorul ?

«Nu! nu e nici un motiv serios pentru a tăgădui acest lucru, saii, atunci, trebue sa ne 'ndoim de tot ce

spune Biblia şi care trece peste puterile unor simple fiinţe muritoare!. ..»

Concluziunea. acestor argumentaţiuni era deci cil. inelul esistase şi că avusese toate proprietăţile ce i se atribueau -

Ceea ce făcea însă pe Ânastase să fie mai puţin categoric, era cestiunea dacă un asemenea talisman, rătăcit de secole, trecut prin atîtea míini, transportat prin ţări aşa de depărtate, putea să mai se regăsească vre o dată.

El socotea că încercările ce se făceau în acest scop erau cu totul zadarnice şi nu înceta d'a repeta că n'are nici o încredere în succesul acelora cari urmăreau des- legarea unei asemenea probleme.

Atunci Trascaliseii intervenea, cu o energie şi cu o convingere cari '1 schimbau cu totul.

— «Pentru ce asemenea minuni au fost create ? întreba el.

«Oare pentru, â rămîne vecinie ascunse şi inutile au fost ele înzestrate cu aşa de mari însuşiri ?

«Nu! de o mie de ori, nu! căci, atunci, cu drept cuvînt, s'ar piitea susţine că creatorul lor n'a ştiut ce face !

«Inelul lui Salomon, minune a minunelor, nu poate, prin urmare, nici el să fie definitiv perdut !
'

«El trebue să se afle unde-va, poate chiar mai aproape decîţ s'ar crede: rămînea numai ocazia favorabilă pentru a '1 scoate la lumină!

«Ş'ăpoî, nu mai dispăruse el şi în alte rînduri

pentru a se întoarce iarăşi printre oameni?

«Cine ar fi crezut vre o dată că adîncimile nemăsurate ale mărei, unde fusese aruncat, .vor consimţi a ’1 mai lăsa să easă ?

«Şi, cu toate acestea, el a revenit, în pîntecile lunui peşte, care ’1 înghiţise din întîmplare !

«Dar providenţiala lui descoperire de către ferul unui plug, după o miie de ani de înmormîntare, nu însemnează ea nimic ?

«Nu dovedeşte ea cu prisosinţă că inelul are un scop pe care trebue să’l atingă, că el a fost făurit spre a serv* de răsplată aleşilor, pe cari' cerul voeşte să ’i protegeze ?

«Dă! da! încheia Trascaliseu cu căldură, lucrurile nu pot fi decît după cum le văz eu!

«Am nestrămutata convingere că nu mă înşel.

«De aceea, aştept'cu încredere ca, azi sau mîine, într’o zi oare-care, pe neaşteptate şi fără chiar să se gîndească, cineva să dea iarăşi peste nepreţuitul giuvaer, care constitue, fără îndoeală, darul cel mai perfect şi mai rîvnit din cîte există pe faţa pămîntului!...»

Atunci, entuziasmat de o dată la evocaţiunea acelei eventualităţi, el adăoga cu emoţiune:

.— «A regăsi acel inel şi a ’1 avea în posesiunea sa, ce noroc şi ce fericire!

«Ah! dragă Anastase, ce n’aş da ca să pot pune mîna pe dînsul!

«împărăţia mea n’ar fi de ajuns, ca să ’1 plătească, şi m’aş lipsi bucuros de dînsa în schimbul unei asemenea comori!...

«Dar nu te gîndeşti tu oare ce însemnează a dispune de o putere ca aceea ce el conferă?...

«Să fii! să voeşti! să te amesticî în toate actele vieţei celor lalţi, fără ca ei să te vază sau să te simţă! să aibi dinainte-ţi, ca într'o oglindă, tot ce a fost şi ceare să fie! se poate oare închipui ceva mai desă- vîrşit? există oare vre un privilegiu mai mare decît acesta ? '■

«Ce sînt împăraţii lumei pe lîngă un om înzestrat cu asemenea daruri!...

«Un împărat abia e mai presus de cei lalţi oameni: ba, une-orî, suferă mai mult decît dînşii, căci sînt lucruri ce, lui, nu î-e acordat să aibă!

«El ştie adesea mai puţin decît vulgul ce mişună la picioarele lui, e espus la mai multe pericole, căci vrăjmaşii lui pîndesc ocazia ca să '1 lovească, doreşte, şi rare-ori obţine întocmai după cum inima i-a cerut!...

«Stăpînul inelului, din potrivă, nu cunoaşte nici una din aceste mizerii.

«A'fără de nemurire, el nu poate rîvni la nimic fără ca, îndată, să nu posede şi mijlocul de a dobîndi ceea ce a poftit.

«El pluteşte pe d'asupra semenilor săi şi se apropie cu bună seamă de dumnezeire!...

«0 Anastase! de ce nu am eu acel talisman! de ce nu pot să apar şi să dispar după voinţă! de ce nu mi-e dat să văz, după cum el înlesneşte aceasta, tot. ce mî-e aminte să cunosc!

«Atun.cî numai aş zice că'însemnez ceva, atunci m'aş socoti o fiinţă în adevăr fericită!

«Cu darul invizibilităţeî, nici un vrăjmaşiu nu s'ar mai atinge de mine! nici un pericol nu mî-ar mai a- meninţa viaţa! nimeni, orî-cît de îndrăsneţ ar fi, n'ar mai cuteza să mi se mai împotrivească!

«Aş ayea în mîna putinţa, să nimicesc, într'o clipă, orî-ce uneltire şi să pedepsesc pe urzitorii ei cei mai bine apăraţi!... ' I

«Dai aş fi arbitrul lumei! m'aş considera |ca stăpîriul desavîrşit al a tot. ce respiră!

«Femeile cele mai frumoase, fecioarele, cele mai pline de , farmec mş-ar oferi, fără 'mpotrivire,. prinosul graţiilor lor; aş pătrunde în sanctuarele lor cele mai secrete, şi mistere pentru mine nici una n'ar mai putea să păstreze!... \

«Dar cu darul preştiinţel ?

«înştiinţat printr'insul mai din nainte de tot ce are să se întîmple, aş putea cu înlesnire să înlătur ori-ce rău s'ar încerca să mă amenințe. .

«Printr'inşui, aş afla încă ceea ce nimeni nu cunoaşte, locul unde se ascund comorile pămîntului, şi aş lua din ele neîncetat şi cît de mult, fără temere de a le vedea sleindu-se vre o dată.

«Bilşugul ce ar rezulta dintr'aceastâ n'ar mai avea[1] asemănare!

« Aş uimi omenirea prin bogăţia şi prin splendoarea traiului ce aş duce, şi prietenii mei ar. fi mai avuţi decît suveranii!...

«Oh! acel inel! acel inel! unde să '1 găsesc? de la . cine să '1 cer ? prin cine să '1 dobîndese ?...

«Decînd mi-aî insuflat credinţa că a fost, că esis-: ,' tenţa lui nu e o născocire, dorinţa de a '1 posede mi-a cuprins ţoată fiinţa!

«Ideea lui mă urmăreşte, mă persecută, îmi strică ori-ce linişte!

«O Anastase! pentru a '1 avea, aş da tot, chiar

mîntuirea sufletului meü, chiar speranţa· vieţei viitoare!...»

Aceste convorbiri cari se prelungeáű, după cum am spus, în decurs de lungi ore, convingeau din ce în ce pe Trascaliseu despre realitatea inelului şi despre : posibilitatea regăsire! ■ lui..

O altă împrejurare, un eveniment de o serioasă însemnătate pentru dînsul, veni să '1 întărească şi ma mult în credinţa supertiţioasă ce acorda magiei şi lucrurilor supranaturale: voesc să vorbesc de răsboiul, cunoscut, în istorie, subt numele de al *Tavmaturgilor*, care 'î amenинţă, încă o dată, tronul şi T împinse pînă la două degete de peirea lui.

Iată,. în cîte-va cuvinte, cauzele acéléi sîngeroase răscoale, înăbuşită, cu mare greutate, după cinci ani dé lupte şi de neorîndueîî:

Printre oamenii ce se ţineau de paşii împăratului, amici ai lui de petreceri, organizatori de ospeţe, năs- cocitori .de desfrînărî de tot felul, mergea, în primul rînd, un compatriot al lui, Patriciul Ilos, om de . alt-mintrelea, plin de talente, răsboinic curagios şi iscusit, care,. în timpul uzurpărei lui Vasiliscu, îi dase mare ajutor şi care, din această cauză, căpătase toată dragostea şi încrederea stăpînului săii.

Acest Ilos îşi făcuse un fel de celebritate prin în- găduirea ce acorda tutulor paraziţilor,

vrăjitori, făcători de minuni, şarlatani de toată míiia, al căror număr, pe vremea aceea, era foarte mare şi. cari cu

treerau Grecia, trăind din fermecile şi din oracolele lor.

înştiinţaţi prin faima publică, atraşi de -dorinţa cîş- tiguluî, siguri că vor găsi adăpost şi bună primire în casa protectorului lor, ei veneau, de pretutindeni şi cît de mulţi, aducînd fie-care o formulă necunoscută, un leac, un descîntec, o compoziţie miraculoasă, în schimbul cărora primeau tot d'a una o bună şi generoasă răsplată.

Mai cu deosebire decît orî-care altul însă, unul, numit Pamprepios, originar din Teba egipteană, cîşti- gase binevoinţa Patriciului.

El sosea din Atena, unde legase prieteşug cu Produs, celebrul filosof vrăjmaş al creştinismului, şi de unde, din cauza speculaţiunilor lui îndrăsneţe, fusese izgonit de magistraţii oraşului.

Mic la trup, cu pielea negricioasă, cocoşat şi urît cum nu se poate spune, el. avea înfăţişarea unui adevărat demon, şi ştiinţa ce profesa, teurgia, prin mijlocul căreia pretindea că comunică cu divinităţile infernului, justifica cu prisos porecla de *împărat al dracilor* ce 'j dase credinţa populară.

0 dată intrat în intimitatea lui Ilos şi asigurat de protecţiunea acestuia, Pamprepios începu reprezintaţiile sale, chemînd în ajutoru-i, pentru a izbi imaginaţiunile, toate minunăţiile ce învăţase să facă în gimnazele de preoţi din Alesandria, – învieri de cadavre, cari începeau să vorbească, apariţiunî de spectri, de eroi şi de localităţi depărtate, preziceri şi oroscoape, – în- conjurîndu-se, pentru a produce un efect şi mai simţitor,-de forme misterioase, de aparate bizare, de înscenări fantastice.

El izbuti, cu chipul acesta, să sdruncine pe cei mai necrezători, şi evocaţiunile de draci şi de fantasme, ilusiunile ce dete, vedeniile plăcute sau spăimîntătoare ce făcu să treacă pe dinaintea ochilor, descîntecile. conjuraţiunile, blestemele, tot-d'a-una urmate de rezultatul aşteptat, îi atraseră admiraţiunea tutulor.

Societatea de frunte a Bizanţiuluî se bătea pe cinstea de a fi admisă la vre una din şedinţele lui, flămîndă de spectacolul cu totul nou ce era să vază, încîntată de lucrurile extraordinare ce văzuse.

Astfel, cu încetul, locuinţa lui Ilos deveni un loc celebru, lăudat de unii ca azilul unui om providenţial, pentru care natura nu mai avea secrete, defăimat de alţii ca o peşteră de fermecătorii, unde se întreţineau relaţiuni cu zeii infernali în scop de a se lovi în're- ligiunea şi 'n Biserica creştină.

împărăteasa Verina, soacra împăratului, care. după moartea lui Vasiliscu, fusese ertaţă şi rechemată la curte, avea o mare ură împotriva lui Ilos, fiindcă, după sfaturile acestuia, – credea ea – Trascaliseu nu'i mai acorda cea mai mică favoare.

Ea voi să profite de isprăvile lui Pamprepios pentru a lovi în protectorul lui.

Într'o zi, pecînd Ilos lipsea din Constantiriopole, ea . se înfăţişă dinaintea ginerelui său, îi descrise cu culorile cele mai negre ceea ce se petrecea la cîţî-va paşi de palatul imperial şi '1 întrebă pîriă cînd avea să tolereze

un asemenea scandal.

Trascaliseu, încă de mai nainte, vestit de svonul. public, care trîmbiţa minunile lui Pamprepios, şi tot

d'a-una doritor de spnsaţiuni nuoi, fusese deja şi asistase la reprezintaţiile taumaturgului.

El rămăsese, ca toţi cîţi trecuseră pe dinaintea luţ, încîntat de. ce văzuse, se convinsese şi mai mult de puterea fără margini ce da practica ştiinţelor oculte, şi nu găsise nici un motiv serios pentru a opri ceea ce nu făcea , rău nimenul.

Verina, atacînd misterioasele speculaţiuni din casa luMlos, nu prezintă cestiunea din punctul de vedere al vre unui pericol pentru religiune, precum făcuseră alţii înaintea ei, ci din acela al unei adevărate primejdii pentru însu-şi împăratul.

• Ea reuşi, cu darul intrige! înnăscut într'însa, să spăi- mînte aşa de tare pe ginerele său, făcîndu-l să crează într'un complot urzit în scopul*de a'i lua tronul prin ajutorul fermecilor, încît, numai decît şi fără să mai se gîndească, acesta porunci izgonirea taumaturgului din capitala Imperiului.

Acest rezultat nu atingea însă scopul ce 'şi propusese bătrîna împărătească, căci ea n'avea, în difinitiv, nimic cu Pampreprios, şi nu contra lui îşi dase osteneala să aţîţe pe împăratul.

Măsura îi făcu, din potrivă, cel . mai mare rău, căci, la întoarcerea sa, Ilos, dovedindu-şi. nevinovăţia, obţinu de la stăpînul său, nu numai rechemarea lui Pamprepios şi numirea lui ca Senator, ca o reparaţie pentru afrontul nedrept ce i se făcuse, dar încă depărtarea Verinei de la curte şi ezilarea ei într'un loc sălbatic şi depărtat, în castelul Papiriu, din munţii Izaurieî.

Desnădăjduită, pornită- din Constantinopole cu toate

plînsetele şi protestările ei, Verina se adresă atunci fiicei sale, reclamînd intervenirea ei pentru a o scăpa de surghiunul la care era osîndită.

Ariana crezu că va izbuti mai cu înlesnire dacă va cere ertarea mamei sale de la Ilos însuşi, şi ’1 rugă cu lacrimi să i-o acorde.

Favoritul împăratului se arătă însă neînduplecat.

El îi răspunse cu insolenţă, făcu aluziune la rela- ţiunile ei cu Anastase, cătă să o umilească.

împărăteasa, ofensată, se adresă atunci soţului său, plîngîndu-se de insultele ce i se adresaseră.

Ea ceru o satisfacere grabnică şi esemplară, decla- rîna că, în caz contrariu, va părăsi îndată palatul pentru a nu mai pune nici o dată piciorul într’însul Trascaliseu se găsea tocmai în acele crize de dra- :

„ goste, de dorinţă de femeea sa, de curtenie cu dînsa, despre cari am vorbit.

Indignarea cu care aceasta îşi-spunea focul, o făcea şi mai frumoasă.

Ea mişcă aşa de adînc pe sensualul său soţ încît dobîndi îndată tot ce ceruse.

Ilos primi ordin să nu mai se prezinte la curte, şi, ' cîte-va zile după aceasta, pecînd intra în circ, un soldat al palatului, pus de Anastase, care avea şi el socoteala sa de răfuit, îi dete o lovitură de sabie aşa de teribilă, încît i-ar fi spintecat de sigur capul de n’ar fi fost în- . toarsă de un servitor al Patriciului, reuşind numai să’î reteze o ureche.

Ilos înţelese atunci că siguranţă pentru dînsul în Constantinopole nu mai era, trecu în Asia, şi,

fiindcă, după cum am spus, era un militar curagios şi plin de

talente, adunâ o oştire cu gînd să răstoarne pe Trascaliseu, drept răsbunare..

El se duse, mai întîiu, în Izauria, patria sa, şi o găsi dispusă a'î sprijini cauza; intrâ, după aceasta, în castelul Papiriu, unde se împăcâ cu Verina, tot d'a-una gata să dea concursul seu la ori-ce intrigă era de urzit: împrăştiâ prin toate provinciile din Orient o proclamaţie semnată de văduva împăratului Leon, prin care aceasta declara pe ginerele seu decăzut din drepturile lui, .căci, zicea ea <ridicîndu-l la suprema demnitate, el devenise nedemn prin tirania şi prin dispreţul lui de binele public»; puse pe bătrîna împărătească să în- . coroneze cu mîinele el, în biserica Sfîntu Petru din Tar- şos, în Cilicia, pe un oare-care Leontius, sirian de naştere şi desemnat de Pampreprios ca agreat de divinităţile la cari se închina; în sfirşit bătu şi risipi trupele ce se trimiseră împotriva lui cu misiune de a'l prinde sau a'l face să se supue.

Răscoala luâ atunci un^ caracter de gravitare ce, la început, nu se crezuse că .va putea să aibă vre o dată

Toţi filosofii, amici ai păgînismului, aspirînd la o întoarcere la vechia religiune a Elenilor, vrăjitorii, fermecătorii, făcătorii de minuni, toţi şarlatanii şi tavma- turgil, într'un cuvînt, admiratori ai lui Pamprepios şi ai artei lui, alergară din toate părţile, spăimîntînd po- pulaţiunile prin prezicerile lor, răsculîndu-le, ducîn- du-le la luptă, sporind, ast-fel, numărul acelora cari căutaii să răstoarne ordinea stabilită de lucruri.

Pe de altă parte, creştinii, îngrijaţî de îndrăsneţile întreprinderi ale ereticilor împotriva religiuneî lor, se înarmară şi dînşii pentru a'l

combate şi a ’i desfiinţa.

Scopul primitiv al răscoalei se perdu, cu chipul

■acesta, cu totul din vedere, pentru a se preschimba într'un adevărat războiti de credinţe.

Incăerările deveniră atunci şi mai înverşunate, vărsările de sînge îngrozitoare. ,

Şi, ceea ce era şi mai îngrijitor, ereticii, – tavmâturgiî, cum îi numea poporul, —- conduşi de un general destoinic, ca Ilos, şi încuragiaţî de un vrăjitor fără scrupule, ca Pamprepios, erau tot d'a-una favorizaţi de soartă, astfel că succesele lor aruncară spaima în Constantinopole.

Trascaliseu recurse atunci la acelaş braţ care 'l mar scăpase o dată, în^ timpul războiului cu Vasiliscu.

. El se adresă lui Teodoric, . şeful Ostrogoţilor, îl înduplecă să 'i vie în ajutor, acordîndu-i tot ce'î ceru şi înlesnindu-i trecerea în Asia. ,■

Ilos, în faţa unui protivnic ca acesta, nu mai avu încotro.

Din înfrîngere în înfrîngere, el fu nevoit să se retragă în castelul Papiriu, unde fu asediat de barbari.

După o luptă desperată, însemnată prin toate ororile unui asediu prelungit, castelul fu însfîrşit luat, şi capetele lui Leontius şi lui Ilos, trimise la Constantinopole, fură plimbate, în suliţi, prin strade, pentru a dovedi poporului că războiul se terminase cu desăvîrşire.

Trascaliseu rămăsese cu o adîncă şi dureroasă impresiune din această tragică aventură.

Ca toţi oamenii slabi de judecată, urmăriţi de o idee fixă, el atribuea' magiei succesele fostului său favorit şi demonstra aceasta prin faptul că Ilos fusese învins şi cuibul lui, – castelul Papiriu, –

distrus. în

dată după moartea lui Pamprepios, ucis de asediaţi, într'un moment de disperare.

Vechia lui credinţă în inelul lui So'lomon, speranţa de. a 'i da de urmă, dorinţa de a l avea în posesiunea .sa, reînviară iarăşi într'însul • cu mai multă energie decît ori-cînd.

El nu înceta d'a repeta că, dacă ar fi avut în stăpînirea sa nepreţuitul ţalisman, nimic din cîte se în- tîmplaseră n'ar fi putut să se producă.

El se puse deci să '1 caute cu încăpăţînarea omului muncit de aceiaşi gîndire, pe care nimic nu poate să '1 distragă de la ţinta sa.

Spre acest şfîrşit, se înconjuri de toţi acei cari erau în stare să '1 lumineze şi .să T ajute,— astrologi, tav- măturgi, doctori ai ştiinţelor ocult e, preoţi aî specu- laţiunilor misterioase, savanţi interpreţi ai talmudului şi ai cărţilor rabinice, istorici şi cronicari de tot felul, culegători de legende din toaţe ţările,—îndemnîndu-i la lucru, susţinîndu-le zelul, încărcîndu-i de daruri, făcînd din palatul său o adevărată academie de.'cercetări- ce numai a ortodoxie nu puteau să miroasă

Anastase, care pîndea ocazia favorabilă, hotărî să se slujească de această dispoziţiune de spirit a stăpî- nului său pentru a satisface răsbunarea ce pregătea cu atîta răbdare.

Trascaliseu, urmat de o ceată de făcători de minuni cari/ acum, erau soţii lui nedespărţiţi eşea dintr'o sală de jos a Termastreî, unde se aflau aşezate laboratoarele de magie. - •. -

El asistase la o. esperienţă, pe care întemeia mari

speranţe, dar care nu dase nici un rezultat, şi. aceasta îl făcea trist şi gînditor.

Paladas, necromancianul lui cel mai dibaciü, propusese să deştepte, prin descîntecile sale, pe un mort, spre a ’1 consulta asupra locului unde se ascundea inelul lui Solomon, şi propunerea luí fusese primită cu entuziasm. '

În zadar pronunţase însă conjuraţiunile cele mai îngrozitoare, chemînd în ajutoru-î pe toate fermecătoarele celebre din antichitate, de la Canidia pînă la . Ericto şi Medeea ; în zadar, jucînd împrejurul „cadavrului, încercase asupră-i tot ce se recomandă ca mai eficace în asemenea ocazii : —îl stropise, pentru a’i da viaţă, cu sînge de la un copil omorît de propria lui mamă, îi introdusese în gură bale de la un cîine turbat, îi arsese subt nas peri de la un om ucis, al cărui cap fusese pe jumătate mîncat de fearele sălbatice, toate acestea însoţite de contorsiuni şi de urlete infernale, căci nu isbutise să ’1 facă a 'şl mişca măcar un membru, necum să vorbească şi să răspunză la întrebările ce i se adresau.

El pretestase atunci că esperienţa nu. reuşise, fiindcă •nu se săvîrşise în condiţiunile cerute, ‘că nil se calculaseră bine zodia soarelui, crugul luneî, înălţimea stelelor, astfel că rămîriea să o încerce încă o dată, cînd împrejurările vor fi mai favorabile, şi Trascalis'eu, nemulţumit de acest nesucces, plecase, urmat de tovarăşii săi obicinuiţi, îndreptîndu-se spre apartamentele sale, prin Fiala misterioasă a Triconcului din Teofilacte.

Subt peristilul lui Sigma, Anastase îi .eşi de o dată • unainte.

Marele Silenţiar prevăzuse neisbînda ce va întîmpina

Paladas şi hotărîse să profite de descuragiarea în care acest fapt va arunca, de sigur, pe stăpînul său, pentru t a încerca un plan de mult pregătit, urmărit cu stă- ruitoarea răbdare ce Tda setea de răsbunare de care era dominat.

Apropiindu-se deci de împăratul, el îi şopti cîteva cuvinte la ureche, apoi, după un semn de aprobare, se puse să T urmeze; străbătu, dimpreună cu dînsul, un şir de încăperi bogat împodobite, tăiete de draperii de fir şi de mătase, reţinute prin vergele de aur, despărţite prin uşi de bronz, de fildeş sau de argint, pardosite cu incrustaţiunl de sidefuri, acoperite cu mozaice- reprezintînd fapte eroice sau scene de devoţiune, şi, astfel, din sală în sală şi din galerie în galerie, sosi la intrarea apartamentelor particulare al principelui.

Aci, magii şi cei lalţi fermecători se-opriră pentru a se retrage.

Anastase singur pătrunse după 'paşii lui Trascaliseu,. ca unul ce, în puterea sarciriel sale, avea dreptul să intre pretutindeni şi să se apropie de dînsul la ori-ce oră din zi şi din noapte.

Cînd fură în Marele Acubiton, o splendidă sală ce servea în acelaşi timp drept cameră de culcare, el îi adresâ cuvîntul în termenii următori:

- «Prea puternice Doamne, ţi-aduci, fără ’ndoială^ aminte de convorbirile noastre de odinioară asupra inelului magic prin care Solomon a obţinut privilegiul de a deveni, după voinţă, nevăzut şi de ipotezele ce făceam asupra posibilităţii redobîndirei lui.

«Eu, unul, eram, pe atunci, convins că talismanul era cu desăvîrşire perdut, căci nu’ml

puteam închipui» cum, după atîtea secole, i se va mai da de urmă.:

«Această credinţă era aşa de înrădăcinată în mine, încît nu voeam să admit opiniunea contrară şi consideram ca nişte iluziunî deşarte speranţele ce unii mai păstrau despre regăsirea lui....»'

Trascaliseu făcu un semn din cap, care voea să zică că'şi amintea foarte bine acele lucruri.

— «Tu, Doamne, ^dimpotrivă, urmă Anastase, ca printr'o inspiraţiune în adevăr. dumnezeească, susţineai că inelul trebuea să fie unde-va, în apropiere, şi că întîmplarea îl va scoate, de sigur, într'o zi la lumină.

«Ei bine, prevederile tale sînt astă-zi pe deplin j ustificate.

«Crez că am dat de urmele preţiosului talisman şi că, într'un viitor foarte apropiat, vom pune negreşit mîna pe dînsul.....

Trascaliseu tresări la auzul acestei afirmări, ca un om care se deşteaptă dintr'un vis ădînc.

El puse pe Anastase să'I repete ceea ce, de alt mintelea, auzise foarte bine pentru a se încredinţa că. nu era jucăria vre unei închipuiri.

După aceasta,. îl rugă să meargă mai departe, sorbind toate vorbele lui, neperzînd un singur cuvînt din cele ce'i spunea.

Anastase continuă în chipul următor:

— «Informaţiunile mele, pe cari: îţî voiîi spune numai decît de unde le am, îmi permite să'ţi descriu

— cu de amăruntul ce s'a întîmplat cu inelul magic, de la ultima-î dispariţiune pînă în momentul de faţă

«Vom vedea în urmă unde se află acum şi ce mijloace trebue să întrebuinţăm pentru a'l scoate de acolo ...

«Ştii că, pînă după moartea lui Vespasian, în timpul domniei lui Titu, toate versiunile se potrivesc pentru a'l da în stăpînirea acestui principe.

«Ştii asemenea prin ce manopere regina Berenice reuşi să i-l răpească.

«Ea crezuse că talismanul era cauza răceleî ce'i arăta fostul său amant şi spera că, luîndu-i-l din mîini, îi va ridica prea marea. înlesnire ce avea de a'şi satisface toate capriciile şi'l va readuce, blînd şi ascultător, în braţele sale pasionate.

«Profitînd de o ultimă noapte ce obţinuse de la iubitul său, ea 'i îngreuiase somnul printr'un narcotic, îi scosese inelul din deget şi'l înlocuise cu altul, la fel, mai din nainte pregătit. '

«Acest vicleşug nu'î folosi însă la nimic, căci Titu, desgustat de dînsa, nu din cauza inelului, ci din a vîstrei, fiindcă nu mai era tînără, urmâ.şi după aceasta a o privi cu indiferinţă.

«Atunci nenorocita regină, simţind că totul s'a sfîrşit şi că nu era putere omenească care să mai poată însufleţi p dragoste cu desăvîrşire istovită, se îmbarcă şi se întoarse în Iudeea, patria sa, luînd totuşi cu dînsa inelul magic pentru a pedepsi, cel puţin, cu perderea lui, pe nestatornicul său amant.

«Aci, ea rămase mult timp nehotărîtă, chibzuindu-se ce să facă cu teribilul instrument ce poseda.

«În cele din urmă, se decise să'l restitue divinităţilor

cari'l făuriseră, pentru a'l scoate din serviciul omenesc şi a'l pune în neputinţă dea mai pricinui, pe viitor, rele ca acele de cari avusese să sufere....» -

Anastase se opri un moment, ca pentru a'şi aduna amintirile.

Apoi reluâ astfel şirul vorbire! sale :

— «Nu departe de marea Feniciană, în partea de apus a Siriei, chiar la picioarele Anti-Libanului, se află, pe vremea aceea, un templu renumit în tot Orientul şi adorat mai mult poate decît fuseseră ale Greciei antice.

«Era faimosul templu éxastil al Soarelui din Emesa, care, între alté însuşiri, poseda şi dreptul sacru de azil.

«Aşezat pe. o 'nălţime, el înfăţişa, de departe, vedere! columnele lui de marmoră de Păros ce luau I ochii prin albeala lor pururea nepătată..

«În interioru-i, pe un altar de aur, împodobit cu pietre scumpe, vecinie isbite de razele soarelui şi vecinie aprinse, prin urmare, de fulguraţiuni orbitoare, se ridica imaginea zeului subt forma unei pietre negre, ce se zicea căzută din cer.

«Acea pieatră, rătundă la bază şi ascuţită 'n vîrf, ca un con, dinaintea căreia veghea un vultur cu aripele întinse, purta numele de Elah. Gabala şi simboliza principiul iecundaţiunei, ca zeul pe care'l reprezintă.

«Acolo, credincioşii veneaü pentru a se 'nchina .generatorului de viaţă, caracterizat prin acte şi mistere analoage cu acelea ce el îndeplineşte în sinul natúréi.

«Cîntece şi jocuri lubrice, imolaţiunî de fete şi de .
ibăeţi, sacrificîndu-şî virginitatea preoţilor,
intermediari

ai zeului, procesiuni solemne, în care frumuseţea plastică a tinerilor de ambe sexe se desveluea în toată splendida-I goliciune, ereaü atîtea incomparabile atrac- ţiunî pentru populaţiunile sensuale şi impresionabile ale Asiei.

«Berenice, al cărui trecut nu fusese, după cum ştim, din cele mai curate, care, după moartea unchiului său, Irod din Calcis, primul ei bărbat, se dase tutulor des- frînărilor, înlesnite de altmintrelea de naşterea, de tinereţea şi de rara ei frumuseţe, care avusese relaţiunl cu propriul săîi frate, Agripa, şi silise pe regele Po- lemon al Ciliciei, al douilea ei soţ, să se taie prin prejur înainte de a ’1 primi în patul sáü, trecuse prin templul Soarelui din Emesa, fusese iniţiată în misterele lui şi păstrase o adîncă veneraţiune pentru dînsul.

«Ea crezu că cea mai bună întrebuinţare ce va putea face cu talismanul ce poseda era să ’1 închine zeului, pentru care avea atîta adoraţiune, şi se duse, deci, de 'l depuse pe altarul de aur din Emesa, lingă pieatra cea neagră. .

«În acel loc, el stătu o sută treî-zeci şi cinci de ani, mai bine păzit de credinţa poporului decît cele mai preţioase comori în bolţile şi subt încuetorile lor cele mai solide.

«În vremea aceasta, însemnate schimbări se produceaţi pe faţa pămîntuluí.

«Lumea romană, ajunsă la culmea ei, începea să şovăească şi să se sdruncine.

«Marilor împăraţi, ca Traian, ca Adrian, ca Antoniü Piosul, ca Marcu Aureliü, succedaseră nişte stricaţi.

«Comod îşi petrecea viaţa în circ, unde da reprezintaţii de dare la semn.

«El învăţase de la un Part să întinză din arc şi devenise aşa de dibaciu în această artă, încât, din logea sa, şi fără a greşi o singură dată, cu o sută de săgeţi, trase una după alta, ucidea o sută de lei sloboziţi în arenă.

«Din nenorocire, firea lui nu se mulţumi a vedea curgînd sîngele fearelor sălbatice, ci începu să dorească şi pe cel omenesc.

«Cruzimile lui deveniră aşa de spăimîntătoare încît, îngrijaţi pentru propria lor 'siguranţă, Marcia, amanta lui favorită, în unire cu Narcis, atletul lui preferit, hotă- rîră să scape lumea de dînsul.

«Prima îi dete o băutură otrăvită, iar cel d'al duoilea, văzînd că moartea întîrziază, îl sugruma pentru a grăbi desnodămîntul fatal. . . . »

Trascaliseii făcu o uşoară mişcare din cap care însemna că cunoaşte foarte bine toate aceste detalii şi că se putea trece mai repede asupra lor.

— «Cer ertare, urmâ Anastase, dacă stăruesc asupra acestor particularităţi, însă ele au însemnătatea lor şi am crezut de cuviinţă să le reamintesc în treacăt.

«Ca şi Comod, poate mai îngrozitor decît dînsul> fiul lui Septimiu Sever, Antoniîi Caracala, aruncă peste imperiul roman doliul marilor sale vărsări de sînge.

«Bolnav, pe jumătate nebun, frămîntat .vecinie de cele mai estravagante dorinţe, rîvnind la fFumuseţea propriei sale mame, Iulia Domnaj pe care o întîmpinâ, într'o zi, în odaea ei de culcare, cu aceste cuvinte : *Vellem, si liceret*, şi pe care o posedâ în urma răspunsului ei: *Licet, quoniam*

imperator, acel monstru, că

ruia ’i plăcea să se ’mbrace în costumy.1 lu! Ahile sau . al lu! Alesandru, cuprins de o neînvirjsă trebuinţă de a se mişca pentru a uita, poate, de cijimele sale prin vederea unor spectacole mereu nuoi, se puse să ’şi cutreere imperiul de la un capăt la cel lalt, lăsînd pretutindeni în urmă-î sîngerosul semn al trecerei sale-

«După ce străbătu Galia, Germania, Dacia, Tracia, el trecu în Asia, vizită Nicomedia şi Antiohia, se îmbarcă pentru Egipet, unde se opri un moment spre a ordona un măcel general al locuiturilor din Alesendria • cari şi permiseseră să glumească pe socoteala lui, com- parîndu-l cu regele Edip, nefericitul soţ al mamei sale Iocasta, şi unde atîrnă, în Serapeum, sabia cu care ucisese pe fratele său, Geta.

«După aceea, se întoarse iarăşi în Siria, înaintâ până în Mesopotamia şi, pecînd se afla la Carhe, pentru a vizita templul faimos al zeului Lunus, fu ucis de un soldat, pus lâ,cale de prefectul pretoriul Macrin.

«Caracala profitase de trecerea sa prin Siria pentru a merge la Emesa.

«El fusese introdus în templul Soarelui, asistase la ceremoniele şi la misterele practicate în onoarea zeu- .luî, luase parte la ele, rămăsese încîntat de rafinamen- -tele de voluptăţi ce văzuse, şi, drept răsplată pentru plăcerea ce simţise în acel loc, acordase Emesei drepturile şi privilegiele de colonie., italică, ceea ce presupunea aşezarea unei garnizoane pentru a veghia neîncetat asupră-i şi a o apăra împotriva ori-cărui atac.....

— 1:56 —

— «Dar, întrerupse Trascaliseu, nerăbdător de a

sosi mai repede la puntul ce ’1 era aminte să cunoască,, nu ţi se pare că ne-am cam depărtat de inelul nostru,
şi că ?. » .

— Puţină răbdare, relua Anastase; sosim tocmai la partea cea mai interesantă care ne va pune îndată pe urmele lui....

«Mama lui Antoniu Caracala, frumoasa şi învăţată Iulia Domna, era, după cum se ştie, siriană.

«Septimiu Sever, sedus de . graţiile ei, o luase de soţie pe temeiul unei oroscop, care’! prezisese ca va fi împărăteasă, şi, o dată suită pe tron, o înconjurase- cu un fast aşa de mare că ar fi putut să mulţumească pe zece regine.

«Inteligentă şi instruită, ea aduna împrejuru-i pe bărbaţii cei mai luminaţi din timpul ei, şi, dacă mai ştim ăstă-zi ceva din arta tavmaturgieî, pentru care ai, Doamne, atîta aplecare, eî singure dătorim această binefacere, căci, după îndemnul ei, Filostrat a scris viaţa lui Apolonie din Tiana, plină de atîtea învăţăminte.

«Iulia Domna, deci, în timpul mărirei sale, se gîndi că o zi poate să vie cînd lucrurile se vor schimba şi norocul îi va întoarce spatele.

«Ea avea o soră, Iulia Mesa, văduvă ea însă-şi a unui principe asiatic. de la care îi rămăsese două fete, Soemias şi Mameea.

«Pentru a se pune mai presus de – ori-ce eventualitate, împărăteasa se hotărî să strîngă ciţi mai mulţi bani îi va fi cu putinţă, să'I aşeze întrun loc sigur, pentru ca, la nevoe, să’i aibă la îndemînă, şi arunca ochii asupra surorei sale ca să’i încredinţeze privigherea acelei averi.

«Cu sumele enorme ce putu să distragă din liberali, tăţile soţului său şi cu cele moştenite de Iulia Mesia de la propriul ei bărbat, ea alcătui un tesaur aşa de considerabil încît ar fi ispitit pe cel mai avut dintre împăraţi.

«Apoi, pentru ca nimeni să nu cuteze a se atinge vre o dată de dînsul, ea 'l aşeza în templul Soarelui din Emesa,'unde ştia că va fi respectat ca un lucru ce nu mai aparţinea acestui pămînt.

«Iulia Mesa şi cele două fete ale sale se instalară în aproprierea templului şi se constituiră păzitoarele comoarel...»

—- «Şi acea comoară sîuji-ea la ceva ? întreba Tra- scaliseîi.

—- «Ea sluji ca să facă un împărat! răspunse Anastase.

«Fiica cea mare a Iulieî Mesei, Soemias, avea un băiat, Varius Bassianus, de o frumuseţe îngerească, pe care 'l dăruise zeului din Emesa, consfinţindu-l sacer- dociului.

«Crescut în acea atmosferă de moliciune şi de voluptate, avînd neîncetat dinaintea ochilor cele mai impudice spectacole, i acel copil, la ,vîrsta de patruspre- zece ani, nu mal avea nimic de învăţat din puntul de vedere al desfrînărilor.

«Măsa-mare, care 1 adora şi care, prin moartea su- rorei sale, Iulia Domna, rămăsese singură moştenitoare a colosalei averi pusă în siguranţă, după cum am spus, între zidurile templului, hotărî să 'i creeze o soartă strălucită, fâcîndu-l stăpîn al lumei.

«Tocmai atunci se întîmplase asasinarea lui Cara- cala şi înălţarea luî Macrin pe tronul Imperiului.

«Iscusita femee, ajutată de fetele sale, începu un. şir de intrigi cari, bine conduse şi sprijinite de aurul ce avea cu îmbilşugare la dispositiune, trebuia să o facă să atingă ţinta dorită.

«Ea respîndi, mai întîiu, ştirea că tînărul Varius Bassianus-era fiul lui Caracala, eşit din relaţiunile a- cestuî împărat cu vară-sa Soemias.

«După aceasta, folosindu-se de chiar funcţiunea ce tînărul îndeplinea în templul Soarelui, îi alcătui o reputaţiune de devoţiune şi de sfinţenie, cum rare-ori. se mai întîlnise.

«În zilele cînd, ca pontifice al zeului, el era chemat să îndeplinească riturile sacre în faţa poporului, zelul celor trei femei se trudea să facă dintr'însul o fiinţă mai presus de cele muritoare.

i«Imbrăcat într'o haină'de purpură, cusută numai în aur, înarmat cu acea frumuseţe plastică, care 'I da o înfăţişare cu totul divină, cu capul împodobit cu o coroană de pietre scumpe ale căror focuri schimbătoare puneau mănuchî de raze pe fruntea lui juvenilă, el se arătă mulţimeî într'o glorie ce o făcea să rămîe înmărmurită.

-

«Pe lîngă populaţiunile fanatice de asemenea spectacole, din partea loculuî, ce alergau să '1 privească în acele solemnităţi, mare număr Hin legionarii romani, aşezaţi în garnizoană la Emesa, avuseseră ocaziunea să vază şi să admire pe tînărul pontifice, coborîtor din părinţi ce se ziceau aşa de iluştri.

«Cu încetul, uneltirile agenţilor Iuliei Mesei,

susţinute de banii aceştia, cîştigară toate legiunile din Siria.

«Într'o noapte, cînd socoti că se poate încrede în devotamentul lor, tînărul Bassianus, urmat de un con- voiii de care pline cu aur, destinat a plăti donativul acelor ce aveau .să 'i sprijine cauza, intrâ în lagărul din Emesa, unde fu îndată proclamat împărat sub numele de Eliogabal, ca pieatra neagră din templul al cărui mare preot fusese...»

— «Dar inelul? întreba iarăşi Trascaliseu, pe care nimic nu '1 întorcea de le preocuparea lui; ce a devenit inelul în toate acestea ?

— «Doamne, zise Anastase, te rog să mai adăşti puţin: istoria e plină de interes şi e bine să o auzi pînă la sfîrşit. ■

«După înfrîngerea liii Macrin şi uciderea lui în Hal-l . cedonia, unde se refugiase,/Eliogabal, devenit împăratul lumei, fără alt rival ,'care să'î dispute domnia, străbătu marea pentru a intra în Roma, capitala sa.

«Romanii rămaseră [miraţi la vederea acelui copil de cinci-spre zece ani, cp venea să comande în oraşul Cesarilor, gătit, ca o femee, cu o rochie feniciană de mătase purpurie, vărgată cu aur, cu obrazul sulimenit cu roşu, cu ochii făcuţi cu negru, cu buzele acoperite cu brăţări, mergînd dandaratele dinaintea pietrii negre, aşezată pe un car de aur şi de pietre scumpe, tras de şase cai albi, cu tiara preoţilor Soarelui în cap, înconjurat de eunuci, de curtizane, de bufoni şi de pitici.

«Dar mirarea lor fu cu neputinţă de descris cînd, după o scurtă trecere de timp, avură ocazia să facă cunoştinţă cu moravurile noului lor suveran.

Corupţiunea acestuia era, în adevăr, fără seamăn, şi tot-puternicia de care se bucura, esaltîndu-I ima- gin aţi a, îi sugera gusturile şi capriciile cele mai estra- vagante ce se pot închipui.

11 afişa, fără nici o genă, o depravaţie cu totul asiatică şi arăta cel mai mare dispreţ pentru mora- vurile, pentru religia şi pentru aşezămintele supuşilor săi.

«11 plăcea să se. poarte în veşmînte femeeşti, tor- cînd, cosînd, ţesînd ca o femee, reclamînd chiar sexul femeesc,' poruncind să i se zică împărătească şi procla- mînd, drept împărat, bărbat al său, pe vre un atlet frumos şi viguros ce deosebise.

«În aceiaşi ordine de idei, şi pentru a accentua şi mai mult predispoziţia ce avea de a 'şi renega sexul el aduna, în palatul său, pe toate prostituatele din Rona, le saluta cu epitetul de *tovarăşe* şi, îmbrăcat ca. ele, le ţinea cuvîntări asupra datorielor lor pro- fesionale. •

«Ca să dovedească puţinul respect ce avea pentru; re ia statului, el puse./printr'un sacrilegiu ce făcea ; cutremure chiar pe cei mai sceptici Romani, să se mulgă de la altaru-i vestala Julia Aquila Severa, pe care o luâ de soţie pentru a o goni puţin, după aceasta. ■

-

«El îşi bătu asemenea joc de instituţiunile ţărel, dînd mă-sei mari, Iulieî'Mesei, un scaun în Senat şi creînd un al duoilea Senat, de femei, cu misiune de a delibera asupra etichetei, asupra onorurilor şi asupra podoabelor.

«Cheltuelile şi risipele ce făcea întreceau ori-ce închipuire. .

«Îi plăcea să se culce, în fie-care noapte, într'un

pat

li

deosebit şi cu totul nou, de aur sau de argint, pe saltele umplute cu puf smuls de subt aripele potîrnichilor ; se plimba în trăsuri de aceleaşi metale, trase de tigri îmblînziţi, de pantere sau de femei pe jumătate goale ; da în toate zilele cîte un prînz de două-zeci şi cinci de tacîmuri, care costa cîte o sută de mii de sesterţe, căci se servea la ele toate producţiunile creaţiunei şi se permitea oaspeţilor să ia argintăria ; îşi hrănea cîinii cu ficat de, raţă, leii cu carne de fazan,, caii cu struguri de Apamena; punea să i se umple toate piscinele palatului numai cu apă de trandafir ; nu mînca decît

«Fericit om ! întrerupse Trascaliseu.

«Acela ştia în adevăr să trăească !

«Dar de unde îşi procura el sumele enorme ce reclama desfăşurarea unui asemenea lux?....»

— «A ! iată, răspunse Anastase, tocmai aci voeam să sosesc, căci tocmai acesta este punctul care ne interesează mai mult !.. .

«Eliogabal, încă de pe cînd era mare preot al Soarelui la Emesa, avusese ocazia să-cunoască puterea supranaturală a inelului magic, depus de regina Berenice pe altarul templului.

«El se servise deci de dînsul, fie pentru a 'şi satisface capriciile, ce tinereţea şi corupţiunea lui îi insuflau, fie pentru a alimenta tesaurul, deja considerabil, ce avea la dispoziţiune.

«După ce ajunse împărat, e probabil că recurse la acelaş mijloc pentru a lua din averea particulară, ; din rezervele bogaţilor patriciani ai Romei, şi fără ca

el să ştie cum aurul lor dispărea, bănetul ce necesitau nebunele lui risipe.

«El credea că inelul era un atribut nedespărţit al ≠zeului cărui se închina, şi, de. aceea, pentru a nu se deslipi-nici o dată de dînsul, adusese pieatra neagră la Roma, unde-i ridicase un templu măreţ, pe muntele Palatin.

aln toţi anii, o serbare impuitoare avea de scop a. glorifica. puterea idolului, căruia toţi zeii Olimpuluî trebueaii să şe 7nchine, ca nişte servitori.

«El merse aşa de departe pe calea aceasta, faţă mai cu seamă cu lipsa-de energie a Romanilor de pe vremea aceea, încît decretă pieatra neagră ca divinitate supremă a Imperiului, puse să se aşeze, în templul ei, pavăzele cele sacre, focul Vestei şi Paladiul; apoi o mărită, în mod solemn, în faţa lumei, cu As- tarteea, vechia zeitate subt al cărei nume Puniî adorau Duna. ....»•

•—'.«Aşa dar, zi^e; Trascliseu, Eliogabal avu ocazia -să se servească de inelul lui Solomon ?

«Dar, în cele din urmă, ce se făcu acel nepreţuit talisman ?...» .

— Eliogabal, reluă Anastase, pentru a plăti datoria . de recunoştinţă ce avea către mătuşă-sa, Mămeea, care'l ajutase să se urce pe trori, adoptă pe fiul ei, vărul-săîi Alesandru Sever, drept moştenitor.

«Acest tînăr, plin de darurij era adorat de armată, desgustată de orgilie imperiale şi sperînd o îndreptare a moravurilor subt un principe mai viril.

«Popularitatea lui deşteptă, gelozia lui Eliogabal,

care se încerca, mai întîiii, să revoace adopţiunea, apoi să se scape de adoptat prin crimă.

«Sgomotul morţei lui Alesandru chiar se respîndi, într'o zi, prin oraş, şi, la auzul lui, pretorianii se re-, voltară.

«Ca să'i împace, Eliogabal se duse în lagărul lor, însoţit de Alesandru .şi urmat de mă-sa mare, Iulia Mesa, de mamă-să, Soemias, şi de mătuşă-sa, Mameea.

«Lucrurile erau să se potolească, cînd o discuţiune violentă se ivi între cele trei femei, cari se acuzau reciproc de scandalul întîmplat.

«Iulia Mesa şi Soemias, pe 'de o parte, cerură ajutorul partizanilor lor, pecînd Mameea, pe de alta, se adresa acelora ce ţineau da fiul ei, Alesandru.

«O încăerare teribilă, rezultă din această ceartă, în învălmăşeala căreia mama mare şi mama împăratului fură ucise.

«Spăimîntat de acel spectacol, simţinduse el însu-şi amenînţat şi neavînd alt adăpost spre a se ascunde, Eliogabal se refugia în latrinele lagărului, unde spera că va fi cruţat.

«Nişte soldaţi îl văzură însă furişîndu-se în acel loc: şi, luîndu-se după dînsul, îl omorîră....:.»

—• «Dar bine, objectâ Trascaliseîi, n'avea el oare instrumentul cel maî sigur la dispoziţiune ?

«Nu poseda el inelul magic prin ajutorul căruia putea să se facă nevăzut ? *

«Cum de nu s'a slujit de dînsul/într'o ocazie aşa de însemnată pentru viaţa. lui ?...»

■ – «Şi • eu mi-am ' pus cu mirare aceste întrebări,.

răspunse Anastase, însă, dacă n'am găsit altă esplicare, trebue să credem că nenorocitul tînăr fusese aşa de turburat de cele ce văzuse petrecîndu-se încît îşi per- duse minţile şi uitase să întoarcă inelul cu partea de sus înăuntru, spre podul palmei, singură condiţiune care l'ar fi făcut, nevăzut..

«Ori-cum ar fi, el fu ucis, capul lui fu tăiat,' spre aii trimis Senatului, iar corpul lui, acel corp fruţnos şi îngrijit pînă atunci cu o atenţiune aşa de prevăzătoare, fu legat cu fringhii şi tîrît prin stradele Romei.

«După ce'l plimbară prin toate sub-urbiele capitalei, soldaţii îl duseră la gura unei hasnale spre a'l arunca înăuntru.

«Deschizătura nefiind însă-destul de largă pentru a permite trupului să treacă, el îl aruncară în Tibru...»

! ... • ^

— «O! esclamâ Trascaliseu, încruntîndu-şi sprîncenile.

— «Capul lui Eliogabal, urmâ Anastase, ramase nescos dinjrîuşi nu primi înmormântarea, aşa de scumpă Romanilor.

«El stătu în fundul apelor, descompuindu-se cu ·n- cetul, topindu-se, bucăţică cu bucăţică.

«O sută trei ani după aceasta, în timpul lui Constan- tin-cel-Mare, un pescar din Ostia, trăgîndu-şi, într'o zi, mrejile, simţi o rezistenţă care'l făcu, la început, să spere într'o pescuire-abundentă.

, «După ce le scoase însă din mare, el găsi, în fundul lor, rămăşiţele unui schelet omenesc, aşa de,

ros şi de stricat încît abia se cunoştea ce fusese.

„«Necăjit de acea captură, ce i se părea de rea piază, el se pregătea să arunce osemintele iarăşi în mare,

cînd, la degetul uneia din 'mîini, zări un inel de aur,

«Era inelul lui Solomon, eşind pentru a doua oară victorios din adîncimile măreî, mai frumos şi mai strălucitor ca ori-cînd, vesel parcă, de a revedea lumina soarelui şi de a'i resfrînge razele.

«Pescarul fericit de acea descoperire, care 'l răsplătea de munca perdută .şi de mrejile sale rupte, luâ inelul şi'l vîndu, puţin după aceasta, unui preot care'l văzuse şi care fusese izbit de forma lui'.cu totul nouă şi de originalitatea lucrului, cum nu se mai obicînuea pe vremea aceea.

« El îl duse la Costantinopole,.ce, pe alunei, se zidea . şi în care se instalase deja împăratul, atît pentru a activa lucrările capitalei, cit pentru a se găsi în apropiere de Niceea, unde ordonase să se adune faimosul Sobor ecumenic care avea să judece doctrinele lui Arie, episcopul Alesandriei.

«Preotul despre care e vorba, un oare-care Ilarie, din Preneste, vicar al Puzoleî, crezu că va face plăcere Monarhului oferindu-i âcel giuvaer, ale cărui proprietăţi a- scunse se vede că /nu le descoperise încă.

«Constantin, care era mare cunoscător de lucruri vechi, apreciator al obiectelor de artă, primi darul cu plăcere şi rămase îneîntat de dînsul.

«Mai tîrziii, el plăti scump privilegiul de a avea un instrument aşa de teribil la dispositiunea sa,' căci, reuşind să 'I afle secretul, află în acelaş timp lucruri ce ar fi . fost cu mult mai fericit să nu cunoască.

«Din prima sa soţie, Minervina, el avusese un fiu Crişpus, tînăr distins şi plin de. viitor,, onorat deja cu titlul de Cesăr, care se deosebise în războiul cu

Germanii şi, măi în urmă, în ceh cu Liciniu, cumnatul şi

concurentul tatălui său pe care '1 sdrobise în bătălia de la Andrianopol.

«Popularitatea lui atrăsese atenţiunea lui Constatin, bănuitor din fire şi gelos de puterea ce deţinea şi căreia sacrificase totul pe lume.

«El consulta inelul asupra vieţei şi asupra purtărilor lui Crispus, însă rămase ca trăsnit de revelaţiunile ce obţinu.

. «În fundul talismanului, el văzu, ca într'o oglindă, pe fiul său în braţele soţiei sale de a doua, Fausta, pîngărindu-I patul cu dragostea lui incestuoasă.

«Aprins de mînie, după ce se încredinţâ de realitatea lucrului, surprinzînd asupra faptului pe amanţii culpabili, el trimise pe Crispus la supliciu, şi, dimpreună cu el, pe toţi amicii şi intimii lui, printre cari şi pe un nepot al său, Licianinus, în vîrstă [numai de duoi-spre-zece ani, fiincă, avînd cunoştinţă de cele petrecute, nu le denuţaseră împăratului.

«Cît despre Fausta, după ce se prefăcu, un moment, că o cruţă, el puse, puţin după aceasta, să o înnece în ¡baia ei.

«Pedeapsa era grozavă şi, fără îndoială, meritată, . însă ea amârî viaţa lui Constahtin-cel-Mare.

«Temîndu-se să nu mai descopere, pe viitor, lucruri' tot aşa de dureroase pentru dînsul, el hotărî să nu mai consulte nici o dată inelul magic.

«Şi spre a 'şi ridica posibilitatea de a '1 avea la îndemînă, îşi propuse să '1 ascunză într'un loc unde, afară de dînsul, nimenui să nu 'î treacă prin gînd a'l căuta şi unde să rămîe îngropat pentru vecie....»

— «Şi acel. loc?... întrebă Trascaliseu, îngrijat.

— «Acel loc, răspunse Anastase, se;găseşte în mau- zoleul Sfinţilor Apostoli, unde Constantin ednmormîntat.

«El a ridicat acest monument, după cum se ştie, pentru a servi drept ultimă locuinţă: lui şi familiei sale.

«Prevăzătoarea lui solicitudine merse aşa de departe în această privinţă încît, pentru a fi, chiar după moarte, în societatea rudelor sale, puse să se aşeze, împrejurul sarcofagului, ce 'şi destinase, atîtea alte; sarcofage cîţi copii avusese.

«Printre ele se găsea, de sigur, şi al luL Crispus, fiul lui cel mai mare.

«După crima acestuia, rămăşiţele lui nu mai puteau fi admise la cinstea de a sta alături cu ale unul părinte insultat într'un mod aşa de sîngeros.

«Mormîntul rămînea deci disponibil.

«Constantin, pentru a T ocupa, se gîndi să aşeze inelul revelator într'însul, ceea ce şi făcu.

«Talismanul zace deci în acel mormînt de două sute cinci-zeci de ani!...»

La auzul acestei afirmări, Trascaliseu nu 'şi mai putu stăpîni bucuria.

El sări la gîtul lui Anastase, şi, îmbrăţişîndu-l cu căldură, începu să 'I . adreseze cuvintele cele mai mîn- gîioase.

— «O, iubitul meu Anastase, repeta el cu entu- ziasm, tu singur mi-eştî prietin ! tu singur îmi voeşti . binele ! .

«Şi eu, care, de cît-va timp, ascultînd.de intrigile ce se urzeau împrejuru-mi, începusem să

mă ’ndoesc de credinţa ta!

«Însă, nu ! acum văz adevărul I acum simt cît aş fi fost de nenorocit fără de tine 1 .. ..

«Aşa dar, inelul esistă şi i-ai dat de urmă?

«Voiu putea, în scurt timp, să 'l am şi să mă bucur de foloasele lui ?

«Cît sunt de mulţumit, dragă Anastase!

«Cu ce aş putea să mă plătesc de uii asemenea serviciu I...

«Da! presimţirile mele nu mă 'nşelau! prevăzusem bine că talismanul. se va regăsi !

«Şi nemernicii ceia de tavmaturgî cari, de atît timp, mă ameţesc cu cercetările lor zadarnice !

«Trebuea să vie un om isteţ şi ager la minte ca tine ca să dovedească neştiinţa şi neputinţa lor!... .

«Inelul zici că e în mauzoleul Sfinţilor Apostoli, în sarcofagul lui Crispus, alături de al lui Constantin-cel-Mare!

«Da! acolo trebue să fie ! lucrul e mai presus de orî-ce îndoeală : il simţ, îi pipăi, sînt. sigur de dînsul !....

«Dar, rogu-te. tu însu-ţi, prin ce mijloc ai ajuns la descoperirea acestea taine ?

«Spune-mi şi mie acest mister, căci arz de dorinţa de a cunoaşte lucrurile în toată amănunţimea lor....D

— «Intîmplarea e în adevăr providenţială, răspunse Anastase, şi rezervasem pentru la urmă destăinuirea -acestui secret... ,

Ştii că, după cîte-va victorii cîştigate de Teodoric, aliatul nostru, asupra lui Ilos, în răsboiulTavmaturgilor, •fostul Patriciu se refugiâ în castelul Papiriu, din munţii

Izaurieî, unde spera că va putea ţine pept barbarilor cari ’1 asediau.

«Cu dînsul se ’nchise în acelaş castel şi fermecătorul Pamprepios, cauza răsboiuluî şi tovarăşul lu! nedeslipit.

«Ca să însufleţească curagiul asediaţilor, slăbiţi de privaţiuni şi enervaţi de atîtea aşteptări, el le făcea fel de fel de promisiuni, cari, de o cam dată, le da inimă, dar cari, ne’ncetat repetate fără succes, ajunse să ’î obosească şi să ’i. aducă la desperare;

«Într’o zi, într’un moment de iritaţie pricinuită în mare parte de suferinţele lor mereu renăscînde, soldaţii lui Ilos asvîrliră pe Pomprepios de pe zidurile cetăţei, acuzîndu-l de toate mizeriile lor.

«Prăpastia era spăimîntătoare.

«Nenorocitul, căzînd pe stîncî, rămase mort, dar corpul luîjfu, mai în urmă, găsit de soldaţii lui Teodoric şi despuiat de hainele sale, dintre cari unele foarte scumpe.

«Pentru a’şî'împărţi preţul, ei vîndură, de sigur, acele veştminte, cari, din mînă ’n mînă, ajunseră într’un bazar de vechituri din Constantinopole.

«Zilele trecute, tpcînd prin Arghiropatria, unde se vînd asemenea lucruri, atenţia mea fu atrasă de un saghion de o stofă şi de o croială neobicinuită, pe care ’1 cumpăraiu ca pe o curiozitate.

aCare nu fu mirarea mea cînd, acasă, observîndu-l mai de aproape, simţiiu o hîrtie cusută între faţa şi căptuşeala lui.

«Era o relaţie scrisă de însu-şî Pamprepios, care descoperise, cine ştie prin ce mijloc, locul unde se ascundea inelul lui Solomon.

«Vrajul venise în Constantinopole cu gînd să găsească pe un om influent, ca Ilos, prin ajutorul

căruia să poată

viola mormintele împărăteşti, să pue mîna pe inel, să se servească de dînşul pentru a ’şi plăti datoria către complicele său, făcîndu-l împărat, iar, el, să rămîe în posesiunea a-tot-putérniculüi talismán.

«Soarta n’a permis însă una ca aceasta, şi-toate combinaţiunile lui n’áü slujit decît a da inelul în stăpânirea ta.

«Doamne, se vede că eşti predestinat a ’l purta...»

. – «Îţi mulţumesc, zise Trascaliseü, îţi mulţumesc încă o dată, fiindcă, încă o dată, ai contribuit la fericirea mea!...

«Acum, nu mai rămîne decît să punem să se deschiză mormîntul lui Crispus pentru a lua dintr’însul minunatul talismán ce adăst cu atîta. nerăbdare.

— «Dă-mi voe, Doamne să’ţi mai dau o povaţă, adaose Anastase.

«Părerea mea e că nu trebue să ne grăbim şi că vom atinge mai ;bine ţinta ce urmărim lucrînd fără sgomot.

«Măria-Ta ştie de ce simţimente de veneraţie e însufleţită populaţia Constantinopolei pentru fundatorul capitalei, ce stimă şi ce recunoştinţă îi poartă Biserica pentru sprijinul ce i-a dat cînd era în luptă cu păgî- nismul.

«Ce vor zice toţi acei oameni, cari cinstesc numele şi memoria lui Constantin-cel-Mare ca pe ale unuî sfint, cînd vor vedea că se violează, şi de însu-şî împăratul, locul de odihnă al unei familii, considerată ca binefăcătoarea creştinătăţei ?

«De sigur, că ei se vor indigna, că. criticele şi pro-

testările se vor ridica din toate părţile, că se va produce, poate chiar o răscoală, ale cărei consecinţe nu le putem prevede,

«Toate aceste: ar fi nimicuri, pe cari am putea să le nesocotim, dacă am fi cu desăvîrşire siguri că vom găsi inelul în locul arătat, căci el ne-ar apăra împotriva lor.

«Dar dacă s'ar intîmpla ca Pamprepios să se fi înşelat şi ca inelul să nu fie unde'l credem, nu ne am găsi oare, fără folos, în pericolul cel mai mare?

«Eu crez că e mai bine să lucrăm pe tăcute.

. «Vom merge amînduoî,' la faţa locului, singuri, neînsoţiţi de nimeni, ne vom introduce în interiorul mausoleului şi vom deschide' sarcofagul lui Crispus.

«De vom găsi inelul într'insul, foarte bine ; de unde nu, nimeni nu va şti sacrilegiul ce am săvîrşit şi vom continua a trăi liniştiţi ca şi mai nainte...»

—- Ai dreptate! esclamâ Trascaliseu, ai de o miie de ori dreptate !... . *j*

«Da, e cu mult mai bine să ţinem lucrul secret pînă ne vom asigura de adevăr.

«Te însărcinez să pui la cale tot ce va fi de trebuinţă pentru a ne deschide drumul pînă la inel.

«Cînd vei fi gata, vesteşte-mă, şi, împreună, vom merge să cucerim minunata comoară, cea mai preţioasă din cîte esistă pe faţa pămîntului! .....»

Anastase se pleca, spre semn de supunere, şi se retrase ca să ia măsurile necesare.

Cine l'ar fi observat,, în acele momente, ar fi fost izbit de bucuria infernală' ce'î lumina figura.

Planul, clădit de. dînsul cu atîta dibăcie şi răbdare,
reuşise.

Peste curînd,' el avea să se găsească, singur cu Tras- caliseu, într'un loc retras, departe de ori-ce ajutor.

El putea decisă -satisfacă pe îndelete setea derăs- bunare ce'l muncea de atîta vreme.

Supliciul împăratului se afla de acum înainte în mîinile lui;

Frumoasa sală de mîncare, despărţită, prin uşi de fildeş, de Marele Consistorion, în palatul Halke, strălucea, în noaptea aceea, de mii de lumini.

Cîntece pline de melodii fermecătoare, întocmite de instrumente nevăzute, vibraţiuni de hărpi, de . lire, de chitărî, aruncînd turburarea în fundul inimeî, o atmosferă încărcată de freamăte voluptuoase, străbătută de mirosuri îmbătătoare, se amestecau laolaltă în splendida încăpere.

Trascaliseu se sculase de la masă, şi un început de dezordine domnea înprejuru-i, ca tot. d'a-una în asemenea împrejurări, la sfîrşitul banchetelor sale.

El voise să serbeze, printr'un ospăţ strălucit, buna noutate că urmele inelului lui Solomon se regăsiseră, şi organizatorii petrecerilor lui obicinuite se 'ntrecuseră ca să'l mulţumească.

Pe masă-i, se serviseră mîncările cele mai scumpe, cărnurile de animaie, de pasări şi de peşti, cele mai rare şi mai delicate, fructele cele mai

delicioase.

Icrele de Sciţia, şuncile de Britania, brînzeturile de

Galiaj figuraseră alături cu stridiile de Tarenta, cu cegile de Tanais, cu chefalii de Halcedonia.

Căprioarele Ambracieî trecuseră, în vase de aur, pe dinaintea oaspeţilor, însoţite de păunii Samosului, de cocoşii. Fazului, de potîrnichile Isteruluî.

Băuturile cele mai renumite, produsele viilor din Falerna, din Hios şi din Cipru, înveseliseră asemenea inimile prin darurile lor binefăcătoare.

Traşcaliseu. abuzase chiar de unele din ele.

Nişte vin de Corint, pentru care avea o deosebită dragoste, îi făcuse neajunsul să'l scoaţă oare-cum din fire, căci, deşi 'şi propusese să fie cumpătat în noaptea aceea, pe la sfîrşitul mesei, limba începuse să i se încurce şi membrile îşi perduseră din elasticitatea lor.

Cu toate acestea, el/avea încă conştiinţă de ce .se petrecea şi dete ordin să se ridice rămăşiţele banchetului.

Într'o clipă, pecînd/sta încă lungit pe patul îmbrăcat în purpură de aur pe care mîncase, sclavii goliră mesele, aşezară tot la loc, făcură să dispară ori-ce urmă a îmbelşugatului ospăţ ce se servise.

În acelaş timp,, prin velariul de mătase, întins ca un uranisc subt cupola săleî, începu să treacă o bură de parfumuri, ce primeni de o dată aerul şi îmbălsămi atmosfera.

Tot atunci, pecînd orchestre ascunse începeau să întocmească un concert de cîntece răpitoare, de armonii divine, cari legănau simţurile şi transportau în lumi ideale, femei aproape goale, însă toate de o frumuseţe provocătoare, intrară în sală şi se puseră

să ezecute jocurile cele mai lascive.ₜ

Trascaliseu, aprins de farmecile şi de atitudinele lor, deşi abia ţinîndu-se pe picioare, se amesteca printre rîndurile lor şi, după cum avea obiceiu, intrâ cu ele în familiarităţi cari încuragiară pe ceî-lalţi să'i imite esemplul.

În curînd, 'frumosul tricliniu se preschimbă într'un loc de desfrînare, unde respectul datorit Autocratorului era cu desăvîrşire uitat şi unde fiecare lua libertatea ce'î convenea.

Petrecerea degenerase într'o adevărată orgie.

Anastase care, singur, în ameţeala generală, îşi păstrase sîngele rece, şi care alesese tocmai noaptea aceea, pentru a ezecuta planul său de mult pregătit, crezu, în interesul scopului ce urmărea, că nu era bine să lase pe stăpînul său să meargă: mai departe.

El se apropia deci de dînsul şi'i spuse ceva încet.

Numai decît, ca mişcat de o nerezistibilâ putere, împăratul părăsi un 'grup de femei, ce'l înconjuraseră, cătînd să'l desbrace pentru ă'î aşeza un abdomen falş şi a'l preschimba, astfel în Silene, şi, luîndu-se după paşii Marelui Silenţiar, eşi, dimpreună cu dînsul, pe uşa din fund. .

Ei străbătură admirabila sală Consistorion, servind, după cum am spus, în ocaziele solemne, pentru primirea demnitarilor Imperiului; trecură, în tăcere, prin- tr'un şir de încăperi, splendid decorate; se orientară prin dedalul de coridoare ce se încrucişau în toate \direcţiunile; urmară mai multe lungi galerii decorate cu statui, ce legau diferitele părţi ale palatului între ele, şi ajunseră însfîrşit într'o curte spaţioasă, pavată cu lespezi, în

faţa unei gratii de fer.

Printre zăbrelile acelei graţii, se zăreau, în adîncimea unei bolţi, treptele unei scări de pieatră.

— «Unde ■ sîntem? întrebă Trascaliseu, înfiorat de răcoarea nopţei, şi unde mergem ?»

— «Doamne, răspunse Anastase, ne găsim la spatele- Băilor lui Xevtipe, lînga forul lui August; şi avem * să trecem prin pasagiul secret, spre a nu fi văzuţi de nimeni.

«De ¡voeşti să mă urmezi la[T]'mormîntul lui Crispus,. am luat toate măsurile ca să nu întîmpinăm cel mai mic obstacol....

«Însă văz, adause-el, observînd micul tremur nervos ce , începuse să mişce fălcile împăratului, că nu te simţi bine.

«Dacă nu eşti în stare, putem să lăsăm espediţia pentru altă dată, căci nu e nici un zor să o facem chiar în noaptea aceasta » ,

— Nu ! nu ! protestă Trascaliseu, nu e nimic, şi te rog să nu bagi de seamă !

«Schimbarea de temperatură, emoţia, nerăbdarea de ' a mă afla mai curînd în posesiunea nepreţuitului talisman, spre cucerirea căruia am plecat, mî-au dat acest fior' trecător. ....

v «Dar să mergem mai iute, căci orî-ce minut perdut mi se pare un secol de aşteptare.»

Anastase scoase o cheiă şi descuiâ o uşă.

Dinainte-le, se înfăţişă, ,ca o gură de pivniţă, intrarea unui subteran.

Era o trecătoare ascunsă, ce conducea la ergastule sau închisorile private, numite şi Numera, şi, de acolo, tot pe subt pămînt,. afară din palat, în partea cea laltă. a golfului. .

Susţinut de Anastase, care aruncase pe umeri-i o lungă mantă şi ‘i lumina drumul cu un felinar de aramă ce adusese, Trascaliseu începu să scoboare o scară întunecoasă, în josul căreia întîlni un lung coridor, luminat, ici şi colo, de lămpi atîrnate.

O altă scară, foarte strimtă, îi scoase într’o sală spaţioasă, boltită, de unde porneau mai multe galerii.

Se găseau chiar în centrul închisorilor, căci uşi reţinute prin drugi . de fer, închise prin lacăte enorme, se zăreau la dreapta. şi la stînga, şi gemete se auzeau de oameni pe cari gîzil îi căzneau, poate, în întunerec.

Anastase alese una din acele galerii; apoi, sprijinind şi luminând mereu e stăpînul său, care abia ‘1 mai putea urma, se afunda subt o altă boltă, coborî o altă scară şi ajunse la o nouă galerie, înnecată în umbra unor arcuri joase, tăiete, din loc în loc, de lumini.

Cite-va zecimi de paşi mai departe, un aer rece şi curat, aerul sănătos al mărei, îi izbi de o dată în obraz.

Sosiseră la capul cel lalt. al subteranului, dînd pe Cornul-de-Aur, şi închis, şi dînsul, printr’o uşă cu zăbrele de fer.

Marele Silenţiar desâuiâ şi acea uşă.

Ei se aflară atunci afară, în susul unei scări repezi, ale cărei ultime trepte se scăldau în apa golfului, unde adăsta un monoxilon.'

Noaptea era lină şi tăcută. .

Luna, în ultimu-I pătrar, răsărise de curînd

d’asupra înălţimilor din faţă, —. Sike, – şi se ridica din ce în ce mai radioasă, înveluind împrejurimile într’o difuziune de raze, ce, de departe, părea o pulbere luminoasă.^

La spate, oraşul apărea gigantic, într'un amestec confuz de case, de.băi, de biserici, de edificii suprapuse, de arcuri, de columne, de palate, ale căror cupole, de aur sau de argint, scînteiau în toate direcţiunile.

Anastase apucâ braţul lui Tracaliseu pentru a'l ajuta să coboare scara abruptă şi să ia loc în barcă.

După aceasta, se aşezâ el însu-şi în faţă-i, puse mâna pe lopeţi şi, proptindu-se în ele, în câte-va lovituri, se depărtâ de la ţărm-.

Elluâ, mai întîiii, prin. mijlocul golfului; pluti cîtva timp în linie dreaptă, spre meză-noapte; apoi se a- propiâ iarăşi de mal; urma, d'a lungul zidurilor cetăţeî, pînă la debarcaderul din dreptul Porţei Platea, unde 'şi opri monoxilonul şi unde, sprijinindpe stăpînul seu, după cum făcuse la plecare, [5]1 ăjutâ să urce treptele unei alte scări, pînă sus, pe parapet.

Trascaliseu, obosit, stătu aci un moment ca să răsufle.

Răcoarea nopţei şi cursa / cea lungă ce făcuse îl desmeticiseră aproape cu desăvîrşire.

După ce se informa încă o dată de locul unde se găseşte, el strînse mantaua ce '1 învelea împrejurul corpului, spre a nu fi recunoscut de sentinele, şi, ur- mînd mereu pe Anastase, trecu cu dînsul pe subt poarta cetăţeî şi se aflâ din nou în oraş.

Mauzoleul în care se odihnea Constantin-cel-Mare se înălţa în regiunea a Xl-a, una din cele mai frumoase şi mai bogate ale Bizanţiului.

Aşezat pe o piaţă, încojurată de grădini, el

atrăgea

de departe vederea prin massa-i impuitoare şi prin cupola-! acoperită cu olane de bronz poleit, împrejurul căreia cel Doui-spre-zece Apostoli stau cu mîinele întinse, ca spre a bine^cuvînta capitala.

Fiul lui Constanţiu Clor nu cruţase nimic pentru a face acest monument demn de măririle imperiale ce era destinat să adăpostească.

Pereţi-i interiori erau îmbrăcaţi într'o cămaşă de marmoră scumpă, cu ornamente de aur, ce luau ochii; chesoane aurite împodobiau bolţile; ferestre rătunde, cu incadramente şi florării asemenea de aur, de o mare eleganţă de lucru, dispuse împrejurul domului central, lăsau să cază o lumină misterioasă, cernută prin geamuri de coloare, cu figuraţiuni de sfinţi, de cel mai feeric efect.

Dar ceea ce pironea, chiar de pe prag, atenţiunea, era însu-şî mormîntul împăratului.

Ei se ridica în mijlocul bisericeî, subt cupolă, pe o estradă de marmoră verde cu şase trepte, şi se compunea dintr'un sarcofag, monolit, de porfir roşu, în forma de piramidă trunchiată, aşezată cu baza în sus.

Patru dragoni într'o atitudine amenințătoare, cu colţii afară, cu limbile încovrigate, cu una din labele din faţă ridicată, cu ghiarele scoase, sprijineau, pe aripile lor, acel sarcofag în năuntrul căruia era închis sicriul de aur masiv în care corpul lui Constanţin-cel-Mare fusese adus din Nicomedia, unde încetase din viaţă.

Un grilaj de bronz, artistic lucrat, se desfăşura, ca o dantelă, jur împrejurul estradei, elegantă dar nefolositoare barieră ridicată în faţa acelui ultim'adăpost ce simboliza' aşa de bine zădărnicia măririlor omeneşti.

Mai departe, la dreapta şi la stînga, alte sarcofage

de marmpră scumpă, arătau locurile unde se odihneau cei lalţi membri ai familiei imperiale.

Apoi, în fund, cu totul la răsărit, vinea altarul destinat serviciului cultului, şi, – însfîrşit, dincolo de zidul esterior, legat de dînsul prin vaste portice adăogate mai în urmă, locaşurile de veci ale urmaşilor lui Con- stantin-cel-Mare, mormintele lui Jovian, lui Valentinian, lui Teodosiu, ale celor două soţii ale acestuia, Flacila şi Gala, al lui Arcadie, al Pulherieî Augustei şi ale celor lalţi nobili, Cesari sau Augustî, cari ţinuseră să formeze ca [un fel de curte . funebră împrejurul primului împărat creştin.

Anastase, urmat de Trascaliseu, înaintâ un timp oare-care tot în direcţiunea nordului, spre Hebdomon ; apoi. o largă stradă se făcu de o dată la stînga, pe care o apucară.

Ei lăsară, în urmă-le, citernele lui Arcadie şi lui Modestus, trecură pe dinaintea palatelor Flacilei şi Pulherieî Augustei, se strecurară pe subt o galerie de marmoră, împodobită cu statui, ce servea de pasagiu şl care îi scoase pe piaţa Sfinţilor Apostoli.

Aci, după ce străbătură grădina, ce se desfăşura ca un covor de flori şi de verdeaţă, se îndreptară spre uşa bisericel, de bronz masiv, pe care'Marele Silenţiar o deschise, ca pe cele lalte.

Atunci interiorul mauzoleului le apăru în toată maiestuoasa-! linişte.

Candele de aur, atîrnate, ici şi colo, de bolţi, aruncau o lumină misterioasă în acel locaş de doliu, unde moartea, împărăţea de două veacuri şi

jumătate.

Trascaliseu înainta, îngrozit de sgomotul ce făcea proprii lui paşi pe marmora sonoră.

Cînd fură în faţa mormîntului lui Constantin-cel-Mare, Anastase aprinse felinarul de aramă, ce luase cu dînsul, şi luminâ pe împărat.

— «Iată, zise-el,—■ arătînd, la stînga, d'a lungul zidului, trei sarcofage de marmoră galbenă de Numidia, frumos lucrate, – aci zac rămăşiţele celor trei feciori mai mici ai marelui împărat.

«Fie-care avu o soartă deosebită, însă moartea î-a' împreunat pe cîteşi trei în acelaş loc/spre a fi credincioasă dorinţei tatălui lor.

«Ici, doarme împăratul Occidentului, Constantin II, căzut în bătălia de la Achileea; dincoaci, al Italiei şi al Iliriei, Constante, ucis în Spania de proprii lui soldaţi ; dincolo înfine, al Orientului, Constanţiu, mort lingă Tarse, în Cilicia. i «Nici unul n'a lăsat amintiri durabile în urmă-î!...

«Dacă vrei să ştii ale cui sînt acele morminte, continuă Anastase, – arătînd cu mîna mai înapoi, spre intrare, – ele sînt, unul al lui Anibalian şi altul al lui Dalmaţiu, nepoţi ai marelui Constantin şi onoraţi de dînsul cu titlul de Cesari şi de regi....

4 Iată acum, adaose-el, – trecînd pe dreapta, – locul unde se odihneşte maică-sa, Elena, cinstită de Biserica creştină şi canonizată de ea drept sfîntă....

«Aci, urmă dînsul, —- făcînd cîţî-va paşi mai în sus şi luminînd cu felinarul o inscripţie în greceşte,—aci au fost depuse oasele Minervineî, primei soţii a lui Constantin şi mamei lui Crispus....

«Iată însfîrşit şi cenotaful acestuia! încheia Marele

Silenţiar, oprindu-se dinaintea unui triunchiu de marmoră albă, susţinut de patru himere.

« Acesta e mormîntul ce căutăm ! aci a fost închis de ultima lui posesor'inelul magic care dă celui ce'l posedă, teribila putere de a se face nevăzut şi d'a afla tot ce voeştesă ştie în prezent, în trecut şi 'n viitor!...»

Trascaliseu, care ascultase esplicaţiunile lui Anastase cu inima plină de speranţă, se repezi, Ta auzul acestei ultime afirmări, spre cenotaf, îmbrăţiş?ndu-l cu amîn- două mîinile, ca şi cum ar fi voit să '1 smulgă din loc şi să plece-cu dînsul.

— «Aşteaptă puţin! îi strigâ Anastase ; mormîntul e de pieatră, şi nu esistă fiinţă ^meneascâ care să'l poată cletina, fără alte ajutoare.

«Au trebuit opt-zecî de lucrători, înarmaţi cu scripete şi cu tăfăluge, ca să'l aducă pînă aci : capacul singur e aşa de greu că zece oameni, într'unindu-şî puterile, n'ar putea să'l salte măcar de o palmă....»

— «Atunci, replica Trascâliseu, am venit aici numai ca să'l privim, căci, doui cîţi sîntem, nu vom putea nici o dată să'l dăm la o parte!...»

— «Te 'nşeli, răspunse Anastase; acela care a închis inelul în acest cenotaf s'a gîndit că o zi putea să vie cînd, deşi luase nestrămutata hotărîre d'a nu se mai sluji de dînsul, o mare trebuinţă îl va sili să recurgă la ajutorul lui.

«Atunci a pus să se găsească un mijloc, să i se născocească un mecanism, destul de secret pentru ca nimeni altul să nu'l poată afla şi destui de

lesnicios pentru ca el singur să'i aibă la îndemînă, spre a des

chide mormîntul şi a umbla într'însul orl-de-cîte-ori va simţi plăcere sau nevoe....»

— «Şi acel mecanism ? întreba Trascaliseu cu mirare.

— «Acel mecanism, urmâ Anastase, Pamprepios l'a descoperit, după cum a descoperit şi locul unde era ascuns inelul luî Solomon, şi l'a . consemnat în relaţia căzută în mîinele mele....

«Acum, a! să vezi ce uşor î-ar. fi fost lui Constan- din-cel-Mare să ridice acest trunchiii de marmoră a cărui greutate ni se pare, nouă, aşa de covîrşitoare!...»

Zicînd aceste cuvinte, el se apropiâ' de mormînt, ezaminâ, la lumina felinarului, una după alta, şi cu de amănuntul, pe fie-care din cele patru himere pe cari era aşezat, scoase o mică daltă din sîn şi, cu vîrful ei, se încercă să desfacă un şurup ascuns în ochiul uneia din ele.

După cîte-va sforţări infructuoase, pricinuite de rugina formată prin atîţi ani de nefuncţionare, şurupul se învîrti în gheventul său, şi, dimpreună cu dînsul, împins în sus de arcuri de oţel puternice, aşezate în pereţii interiori ai cenotafuluî, capacul începu să se ridice.

Cînd fu la înălţimea cuvenită pentru a permite unui om să treacă prin deschizătura ce se formase, Anastase se opri şi, întorcîndu-se spre Trascaliseu:

—«Dacă voeşti să intri, îi zise, te voiü ajuta să soseşti pînă la inel.

«N'aibi nici o grijă: cenotafule gol, şi niméní, afară dé preţiosul talismán, n'a locuit vre o dată

jntr’însul...

«Ori, măi bine, adăogâ el, părînd: a’şi lua seama,.

.lasă-mă să mă suiu eu: vei evita, astfel, osteneala de a te mai agăţa şi de a te tîrî....»

— «Nu ! nu 1 întrerupse Trascaliseu, ocazia e prea* rară, şi voesc să profit eu cel d'întîiu de dînsa k ...

«Pleacă-te numai puţin, ca să .mă sprijin pe umerii- tăi....

«Aşa.... foarte bine... iată-mă.". sînt deja înăuntru...»

Anastase îşi îndoise spatele, îşi proptise braţele de genuchi şi, în acea poziţie, se lăsase destul de jos ca să permiţă stăpînului său să se urce pe dînsul.

Cînd îl auzi însă strigîndu-i că ă pătruns în mormînt, sculîndu-se de-o-dată, se repezi iute la himera al cărei ochiu punea mecanismul în mişcare, şi, pecînd Trascaliseu dibuea în fundul cenotafuluî, căutînd zadarnic inelul promis, cu vîrful daltei începu să întoarcă şurupul la loc, făcîrid, astfel, să se lase capacul din ce în ce mai jos.

El nu se opri decît cînd deschizătură devenise de un lat de palmă, aşa că era/peste putinţă ca omul să mai treacă printr'însai

Atunci, uşurat ca d'o grea povară,.respiră lung, şi, cîte-va momente, rămase nemişcat, speriat de propria-i bucurie, nevenindu-I par'că să crează ceea-ce vedea cu ochii.

El fu scos din estazu-i prin vocea lui -Trascaliseu.

— «Se vede că Pamprepios s'a înşelat, îi

striga acesta, de oare-ce inelul, nu se găseşte nicăiri.

«Am pipăit tot fundul cenotafuluî, am scotocit prin

colţurile lui, dar zadarnic, căci n'am putut da peste dînsul.

«Poate că există vre-o ascunzătoare unde a fost vîrît, şi ar fi bine să intri şi tu, .cu felinarul, ca să'mi ajuţi!...

«Dar ce este asta?' adaose el, dînd să se. scoale şi lovindu-se cu capul de sus.

«Anastase, ridică puţin capacul, căci s'a lăsat şi mă apasă!...

«Aide!... grăbeşte-te!...:ce mai aştepţi?...»

Anastase îl lăsâ să zică, fără a face o mişcare.

Trascaliseu urmâ :

— «Dar. bine, n'auzi, Anastase ?...

«Anastase, unde eşti ?...

«Ridică, îţi spuiu, capacul cenotafului, căci mă striveşte U»

i ;• ; . „ ;.

Un hohot de rîs fu ,singurul răspuns ce i se dete.

Mirat, turburat, neştiind ce să crează, împăratul socoti că tovarăşul său voeşte să glumească.

Stăpînindu-şimînia, ce'ncepea să clocotească înţr'însul, el relua pe'un ton din ce în ce mai supărat:

— Ascultă! încetează, căci nu e timp de asemenea jocuri!...

. «Ridică iute capacul şi nu mă lăsa mai mult în poziţia aceasta, căci aş putea să'ml perd răbdarea, şi atunci...»

— «Şi atunci? repeta Anastase, ca un eco al glasului stăpînului său.

— «Atunci, urmâ Trascaliseu, ai putea să

plăteşti scump această proastă glumă ce'ţî permiţi cu mine!...»

— «Dar cine ţi-a spus că e o glumă? întrerupse Marele Silenţiar.

«Lucrul, din potrivă, e foarte serios.

«Ai voit să intri în mormîntul lui Crispus ca să afli prin ce mijloc cineva devine nevăzut,şi dorinţa ţi s'a îndeplinit.

«Vei rămîne acolo, şi nimeni, d'aci 'n nainte, n'are să te mai vază, nici să. mai auză de tine!...»

— «Anastase! răcni împăratul din fundul mormîn- tului, ce însemnează aceste cuvinte ?

«Ţi-ai perdut oare minţile de 'ndrăsneştî sâ'mi vorbeşti astfel?...

«Ridică numai decît pieatra şi lasă-mă să es, dacă voeştl să mai te ert încă! -

«Numai supuindu-te îndată, mă vei face să uit actul de nebunie ce săvîrşeştî cu mine şi să nu te pedepsesc după cum meriţi!...»

— .«Amenințările tale sînt neputincioase, replica Anastase, liniştit, şi ele nu mă sperie!

«Ori ce-ai zice, te găseşti în mîna mea, din care-
nimeni* nu te va mai scoate!...

«Dar nu înţelegi oarei omule, că nu m'am trudit eu atît timp ca să te bag acolo pentru a'ţi da iarăşi drumul?

«Nu ! vei rămîne unde te afli, şi lumea va scăpa astfel de tine !...

«Afară de aceasta, adaose el, sarcastic, nu trebue să te plîngi, căci mormîntul ce ţl-am pregătit e ilustru,
şi ai fi putut să 'nemereştl mai .rău!...»

Trascaliseu simţi,că un imens pericol îl ameninţă.

Tonul cu care 'Î vorbea Anastase era hotărît şi nu mal lăsa îndoeli asupra intenţiunilor acestuia.

Nenorocitul prizonier înţelese că se afla în puterea unui vrjmaş neîmpăcat, care nu ’1 va cruţa, şi cătâ să se scape singur. •

Incordîndu-şi deci toate membrele într’o opinteală supremă, el se încercâ să ridice pieatra mormîntului şi să ’şi deschiză un loc.

încercările lui rămaseră însă zadarnice, căci, după mai multe sforţări desperate, în cari îşi slei toate puterile, fără a clinti măcar enorma greutate ce apăsa asupră-i, el căzu sdrobit în fundul cenotafului.

Atunci o spaimă nespusă îl cuprinse.

[1] El se văzu închis, părăsit în acel mormînt, unde imprudenţa sa îl făcuse să intre, neajutat de nimeni, sfîrşindu-şî zilele cu încetul în mijlocul suferinţelor celor mai grozave.

În nenorocirea lui, singura;licărire de nădejde ce ’î mai rămînea era tot în mila aceluia care ’1 condamnase la acel supliciu.

El crezu că atingîndu-î inima, va reuşi să ’i potolească ura şi să ’1 iacă să- se ’ntoarcă.

Rugător, el îşi ridicâ. deci glasul, . implorîndu-ł • în termenii cei mai umili:

— «Anastase, repeta el, plîngînd, dragă Anastase, ce ţi-am greşit? ce rău aşa de marii ţi-am făcut de vrei să mă pedepseşti aşa de cumplit?

«Nu ţi-am fost tot *d’a-una prietenul cel mai binevoitor ? nu. te-am încărcat pururea de favorurile mele cele mai distinse? de unde provine această duşmănie ce ’mi arăţi?...

«O ! dăuni, te rog, drumul mai iute, căci simţ deja răceala mormântului' înghețîndu-mi sîngele din vine !..

«Dacă doreşti ceva, dacă, fără ştirea mea, ţi s'a făcut vre-o nedreptate, dacă eşti nemulţumit de un lucru oare-care, spune ! vorbeşte ! şi 'ţi jur pe ce are mai scump un creştin, pe mîntuirea sufletului meu în viaţa viitoare, că 'ţi acord tot ce vet cere, că voiu îndrepta tot ce te poate supăra.

«Îţi jur asemenea, urmâ el, cu vocea înnecată în suspine, pe solemnitatea acestui moment teribil, în care văz deja faţa morţei rînjindu-mî în umbră, că voiu uita tot ce s'a petrecut între noi, că voiu considera fapta ta ca o curată glumă şi că 'ţi voiu acorda şi pe viitor amiciţia şi încrederea de mai nainte !...

«Ridică numai pleoapa acestui, mormînt !...

«Dă-mi drumul ca să es şi să respir în tihnă !...

«Nu mă lăsa să sufer o minută.maî mult !....»

— «Trebue să mă crezi nebun, răspunse Anastase, pentru a 'mi face asemenea propuneri!

«Nemulţumirile mele? ce te faci că le-ai uitat?

«întreabă pe Acacie, şi ţi le va spune!...

«Să mă dai pe mine, prietinul tău cel mai credincios, pe mîna acestui preot invidios şi făţarnic ! să'l povăţueşti tu însu-ţi să mă lege, să mă tunză^ şi, .'n acel hal, să mă espue pe piaţa Augusteonului, spre a servi drept batjocură mulţimei! se poate închipui o injurie mai mare ? era cu putinţă să 'mî.faci un afront mai sîngeros ?...»

— «Vai? înginâ Trascaliseu, am greşit!...»

— «Şi cui se destinau acele umilinţe

revoltătoare ?! continuâ Anastase, cu aprindere.

«Omului dezinteresat ! servitorului' devotat pînă la abnegaţiune ! tovarăşului statornic şi nedespărţit ! ' .aceluia care, ’n atîtea rînduri, şi-a espus viaţa pentru a te ridica şi a te păzi !...»

— «Da! da ! ai dreptate ! suspină din ce în ce mai cu umilinţă împăratul.

«Am fost netrebnic cu tine ! îţi cer ertare !

— «Şi pentru care faptă? reluă Marele Silenţiar, care ţinea să ’şi spue păsul pînă la sfirşit.

«Findcă, urmînd trebuinţele veacului şi inspiraţiile conştiinţei mele de bun creştin, îmi permisesem să’ am şi eu cite-va idei asupra religiei noastre ortodoxe şi să le espuiu în public, după cum au făcut, nesupăraţi, atîţi alţii cari. n’aveau atîtea titluri la recunoştinţa ta !...»

— Ertare ! murmură Trascaliseu, cu vocea stinsă.

— «Pentru această vină, urmă Anastase, osîndind, după spusa altora, o doctrină pe care nu.o cunoşteaî,. ai călcat în picioare o viaţă întreagă de sacrificii, ai strivit o inimă care era plină' numai de tine, ai lovit, iară să ’1 asculţi, pe amicul tău cel mai credincios !...»'

— «Ertare! ertare ! repetă Trascaliseu, cu desnă- dăjduire.

— «Ei bine ! încheiâ Anastase, acel amic nesocotit, azi, îşi răsbună !

«Purtarea ta cu dînsul -în trecut i-a arătat ce poate să aştepte de la tine în viitor.

«Vei sta unde te afli !

«Nici o putere pe lume nu te mai poate scoate de acolo.

«Cît despre făgăduinţele şi jurămintele tale,

cunoaştem ce valoare au. -

«Pe or!-cine, afară de mine, mai poţi amăgi cu ele!....»

Zicînd aceste cuvinte, cu vîrful d altei sale, el învîrti şurupul de' cîte-va ori, şi capacul cenotafaguluî, atras de arcurile de oţel ce '1 sprijineau, se lăsâ treptat cu cîte-va linii mai jos.

«Anastase ! urlâ Trascaliseu, simţind că deschizătura devenea din ce în ce mai mică, iartă-mă, A- nastâse !

«Nu 'ţi face păcat cu mine !.nu mă închide aici ! dă^mi drumul, şi voîu fi robul tău pe viaţă !....»

—• «E prea tîrziu 1 răspunse Anastase, neînduplecat.

«Trebuea să nu mă 'mpingî la această estremitate !

«Acum, pasul e făcut, £i nimic pe lume nu mai poate schimba hotărîrea,ce s'a luat.»

— «Anastase! pentru numele lui Dumnezeu, Anastase! stărui Trascaliseu, clănţănind din dinţi de spaimă, fie-ţl milă de mine ! lasă-mă să mai mă bucur de lumina zilei ! nu mă osîndi la noaptea eternă! nu mă 'ngropa de viu în acest mormînt !...»

— «În împrejurări ca acestea, nici ţie nu ţi-a fost milă de alţii! întrerupse Anastase, cu asprime.

«Adu-ţi aminte de Vasiliscu şi de copiii lui!

«Le promiseseşi viaţa, însă, îndată ce i-ai avut în mînă, ai pus să 'i zidească într'o citernă!

. – «O!. nu mă chinui mai mult, aducîndu-mi aminte asemenea lucruri! se rugâ de iznoavă nenorocitul Trascaliseu. .

«Iartă-mă!... . '

«Spune-mi cu ce aş putea răscumpăra mila ta!..

«Deschide acest mormînt, care mă sugrumă, şi renunţ în favoarea ta la împărăţie!...

«Da! îţî cedez tronul cu toate drepturile lui, primesc să deviu sclavul tău, să te servesc în umbră, ca cel din urmă din nenorociţi, să 'mi plec fruntea în ţărînă subt picioarele tale!...

«Ridică acest blestemat capac! lasă-mă să mai respir aerul libertăţei

—- «Ti-am spus, întîmpinâ Anastase, că lucrul nu mai e cu putinţă : ceea ce s'a: 'nceput, trebue să se termine! • • .'

«Promisiunile, ca şi ameninţările tale, n'aîî, afară de aceasta, pentru mine, nici o valoare.

«împărăţia, o voiu avea şi fără voea ta, şi, dimpreună cu dînsa, mîna soţiei tale!...

«Da! adaose el, după o mică pauză, ca un rafinament de cruzime, acum, pot să ţi-o spuiu fără sfială.

i «Nevastă-ta, Ariana, blinda şi frumoasa Ariană, acea comoară de graţii, pe care o dată ai nesocotit'o şi care în urmă te respingea cu dezgust, floarea şi podoaba coroanei tale,: după care umblaî ca un nebun, e, şi.de mulţi ani încă, amanta mea, iar acum, după moartea ta, are să 'mi devie soţie... •

Un urlet înnăbuşit, ca de fiară sălbatică chinuită, care nu poate să 'şi răsbune, se auzi în fundul cenotafului.

Anastase continua, nepăsător:

— «Ea ştie ce se făptueşte în momentul acesta, ba chiar, plină de imaginaţie cum este, mî-a ajutat mult în alcătuirea povesteî care te-a 'mpins în această cursă.

— <0! esclamâ Trascaliseu, svîrcolindu-se cu disperare în închisoarea sa.

— «Ne-au trebuit luni, urmâ Anastase, pînă să găsim ceva care să aibă aparenţele adevărului şi care să ne mulţumească; am fost nevoiţi să citim cărţi, să facem cercetări.

«Infine, am ajuns să clădim fabula cu inelul lui So- ' lomon ascuns de Constandin-cel-Mare în mormîntul lui Crispus,. şi ea a fost destul de reuşită, trebue să o recunoşti, de vreme ce te-a băgat unde te afli...»

— «Ajutor! răcni Trascaliseu, încercînd iarăşi să ridice capacul cenotafului.:

— «Ariana ştie unde sîntem şi ce facem în momentul acesta, reluâ Anastase.

«Ea aşteaptă rezultatul cu nerăbdare.

«Ce mulţumită şi ce răsbunată. va fi cînd îi voiu spune cum s'au petrecut lucrurile!...»

— «Ajutor! ertare! strigâ Trascaliseu; nu mă mai chinui astfel!...»

— «Şi, pecînd, tu, te vei svîrcoli între pereţii acestui sepulcru, sfîrşi Anastase, pecînd, afundat în întunerecul fără zare, cuprins de frigul mereu crescînd al mormîn- tului, ce, de _ aci înainte, îţi sînt reservate, îţi vei rememora viaţa ta trecută, plăcerile ca şi' crimele de altă-dată; pecînd, în haosul de linişte ce nu are să te mai părăsească, fie-care minut ţi se va părea un veac de aşteptare şi vei chema moartea, prea înceată, din toată puterea dorinţelor tale, noi, veseli şi fericiţi, stăpîni pe viitor, neavînd a ne mai teme de a fi surprinşi, vom trona în acel splendid palat, transformat de tine într'urî locaş de desfrînare, vom primi adoraţiunea curtizanilor şi a mulţimei,

ne vom întinde pe aşternuturile

— tale, vom gusta, unul în braţele altuia, voluptăţile vieţeî şi binefacerile mărire!!...»

Un tumult de ţipete, de urlete, de vaete, de scrîş- nel! din dinţi, de lovituri cu capul în pereţii cenotafului, aşa de lung, de desperat şi de înfiorător se ridica la aceste cuvinte, încît, deşi ştia că închisoarea e sigură şi că nimic nu o va putea sdruncina, Anastase se simţi, fără voe-î, mişcat, şi, socotindu-se destul de răs- bunat, se decise să facă să înceteze acea scenă.

El îşi înfipse iarăşi dalta în ochiul himerei, şi, pecînd Trascaliseu, din fundul mormîntului, urma a se svîrcoli, a se ruga sau a ameninţa, în prada spaimei şi a furiei neputincioase în care se afla, Marele Silenţiar continuă a întoarce şurupul.pînă cînd pieatra se lăsă cu desă- ' vîrşire, formînd un singur trup cu restul mormîntului şi înăbuşind, prin grosimea ei, ori-ce sgomot interior*

Atunci, îşi luă de jos felinarul, eşi din biserică şi apucă drumul spre palat, ca un om care şi-a îndeplinit o datorie şi care se întoarce acasă liniştit.

*
**

Dispariţiunea împăratului fu ţinută cîte-va zile ascunsă.

În vremea aceasta, Ariana înnoda cu Senatul şi cu Marii Demnitari ai imperiului negocieri cari, în schimbul ■unor avantage acordate, se terminară cu recunoaşterea lui Anastase drept succesor al lui Trascaliseu.

După ce acest punct fu regulat, se deschise, într'o noapte, tot în secret, cenotaful lui Crispus pentru a se

scoate dintr'însul corpul Împăratului, care trebuea să fie înmormîntat cu pompa cuvenită rangului ce ocupase.

Nenorocitul fu găsit cu pumnii roşi, cu figura convulsionată, cu ochii deschişi, măriţi peste măsură de nedescriptibila spaimă în care se sfîrşise.

Ariana îl plînse şi 'i făcu o paradă împărăreasc㠖 apoi, câte-va zile după aceasta', puse să se proclame amantul ei drept împărat şi, mai în acelaş timp, se şi cununâ cu dînsul.

Astfel se sfîrşi Trascaliseu, Autocrator al Bizanţiului, cunoscut în istorie subt numele de Zenon Izaurianul.

Urmaşul lui purtâ numele de j^.nastase Silenţiarul, şi nu datora decît împrejurărilor estraordinare mai sus espuse norocul neaşteptat ce dete peste dînsul.

J L I N D A

. V

>ş/

?

- •

' •

În seara de 7 Noemvrie, ajunul Sfinţilor Mihail şi Gavril, cucoana Zinca Bogdan, enoriaşă din mahalaua Visarion, se dusese la biserica Sfinţilor Voevozî, din uliţa Tirgovişteî, – unde e hramul Arhanghelilor,— ca să facă un acatist, fiind un vechiu obiceiii la dînsa de a pune, la zile mar^ să i se zică o rugăciune şi să i se citească un pomelnic.

După ce se isprăvi • slujba artoselor, pe care o ascultă în genuchî, ea ceru părticica sa din pîinele cu cari Mîntuitorul a săturat, odinioară, atîta mulţime de lume, apoi, puind un leu în mîna preotului, eşi din biserică şi se 'ndreptâ spre casă.

Vremea apuca să se strice.

încă de dimineaţă, un vînt rece, cu miros de zăpadă, bătea de spre răsărit ; iar acum începuse să ningă.

Cucoana Zinca îşi grăbea paşii, gîndindu-se la tingirea cu grîu ce lăsase pe vatră pentru coliva de a doua-zi, cînd, în colţul ulicioarei Tunsului, pe un maidan, nişte cherlăităurî desperat o opriră 'n loc.

Trei ştrengari de băieţi prinseseră un căţel şi'l chi- nueau lingă un zid.

Unul îl ţinea de urechi, iar cei lalţi îi legau o tinichea de coadă.

Căţelul, spăimîntat, fără putere să se apere, ţipa cît îi lua gura în mîinele lor.

Cucoana Zinca era cunoscută pentru inima-i cea bună.

Ea iubea dobitoacele, pe cîini mai cu deosebire, pentru cari avea o adevărată slăbiciune.

— «Ce faceţi acolo, blestemaţilor! – striga, repezindu-se la copii, cári 'şi lăsară îndatăjprada şi o tu- iiră d'a fuga.

• «Ia staţi că pun eü mîna pe voi, să vă scot măselile,
nebunilor ce sînteţî, mîncav'ar coţofenile ! .....»

Pe urmă, apropiindu-se. de căţel, care, neştiind cu ce cuget vine, se văeta într'una, îl luâ de jos, îi deslegâ sfoara de la coadă şi începu să'l mîngîe.

Era o căţeluşă, tînără încă, căci nu'şi schimbase dinţii de lapte, mică şi plăpîndă de ţi se facea milă de dînsa.

Păru-i, alb şi stufos, lung şi mătăsos ca de vulpe, avea o pată portocalie pe spinare.

Urechile-i stau drepte şi coada-i covrig, ca la veveriţe, cu cari, de altmintrelea, înfăţişea multă asemănare.

Pe lîngă acestea, doui ochi mari, negri şi rotunzi, blînzi şi viuoi, ca de om, un bot scurt şi bine croit, nişte lăbuţe subţiri şi delicate, o făceau căţeluşa cea mai nostimă ce se putea 'ntîlni.

Cucoana Zinca, urmînd de poveţile inimi-i compăti- „ mitoare, n’avusese aminte, Ia început, decît s’o scape din mîinile acelor răutăcioşi.

Dar, cînd o văzu aşa de gingaşă, hotărî numai decît s'o crească. . ¿St

— «Ce-o să se facă ea, sîrmanaiQa noapte, pe frig şi pe zăpadă! îşi zise miloasa cucoană.

«De sigur, c'o să se prăpădească! jS.g'

«Ea pare gonită sau perdută de stăpln,: nimeni, prin urmare, n'o să'i dea adăpost. . ;j *i*

«S'o iau la mine, căci poate DumnelJu a scos-o în drumul meu!»

Şi, fără să mai stea la îndoeală, înfăşurînd-o într'o broboadă de lină, ce purta pe umeri, o lua la subţioară şi porni înainte spre casă.

Căţeluşa, astfel adoptată, ajunse, 'n scurt timp, să se facă: iubită de toţi cîţî veneau pe la cucoana Zinca, şi cu drept cuvînt, căci nu se văzuse cîine mai înţelept şi mai apropiat.

Buna îngrijire, afară de aceasta, şi dragostea de care era înconjurată, măriseră gingăşia ei firească, astfel că stăpînă-sa se 'nnebunea după dînsa.

Ea o numise *Linda*nu doare că avea vre-o idee despre opera lui Donizetti, ci fiindcă acest nume, ajuns nu se ştie cum la urechile ei, îi suna aşa de dulce la auz, încît voise să simbolizeze printr'insul iubirea ce avea pentru căţeluşă.

Linda, din parte-î, era nedeslipită de dînsa şi se silea: în toate chipurile să'i arate recunoştinţa sa.

Cînd' cucoana Zinca avea de lucru, – de se punea să coasă sau să facă la ciorap, – ea se culca alături şi sta ceasuri nemişcată, pînă o vedea că se ridică.

• De se 'ntîmpla s'o simţă nemulţumită de ceva,

mîhnită, n'o perdea o clipă din ochi, vărsa adevărate lacrimi, dimpreună cu dînsa, şi n'avea astîmpăr pînă n'o vedea liniştită.

În momentele de veselie, dimpotrivă, jocurile şi ne- buniele-ei făceau să zîmbească pe cel mai posac.

Ce sărituri pe dînsa atunci! ce alergături prin casă şi pe sub-paturi! ce dibăcie ca să găsească batista ascunsă în colţul cel mâi întunecos al odăei!

Nu mai vorbesc de *sluj*, de *aport* şi de alte mici talente cîineşti de felul acesta, căci erau lucruri ne'n- semnate la dînsa.

Ea născocise]un joc care consista în a'şi prinde coada 'n gură şi a se învîrti după dînsa pînă cădea ameţită, ceea-ce făcea pe cucoana Zinca să rîză cu hohote.

Ştia asemenea să umble în' două picioare, să valseze în trei paşi, dîndu-se, din cînd în cînd, peste cap, să 'ntinză laba fâcînd un compliment, ca pentru a zice bună-ziua la mosafiri.

La masă, era aşa de cu minte, nu cerea nici o dată, aştepta să'I vie rîndul, *ţ,* cînd i se 'ntindea porţia, o lua aşa de delicat, cu vîrful dinţilor, şi o mînca aşa de frumos pe taler, fără să umple pe jos, încît era o adevărată plăcere să te uiţi la ea.

Nici o dată nu i se 'ntîmplase; cea mai mică neorîrideală, căci avea pentru trupu-i îngrijirea unui om bine deprins, nu se suferea murdară,-se ruga s'o cureţe cînd se mînjea cu cîte ceva şi nu s'arăta mulţumită decît cînd se simţea iarăşi albă şi spălată.

Cucoană Zinca, care murea după curăţie, vedea

cu părere de bine şi i'ncuragia aceste apucături.

De două ori pe săptămînă, Mercurea şi Sîmbăta, căldarea se punea regulat pe foc pentru baia Lindeî.

Şi dînsa, în acele zile, cu ce cuminţenie aştepta momentul să intre în lighianul cu apă caldă ! cu cîtă supunere primea frecăturile periei cu săpun, car! o făceau un clăbuc toată !

De aceea, blana-î era vecinie ca un fulg, şi pielea-i, neatinsă de cioc de purice, mirosea tot d'a-una bine.

Cu drept cuvînt, prin urmare, stăpînă-sa îi da voe să 'şi facă vacul în pat, între perne ; – iar, seara, cînd se culca, o băga în aşternut, unde se făcea colac şi i se aşeza la picioare,, pe cari i le ţinea calde toată noaptea. ' .

Cîţî-va ani trecură la mijloc. -

Cucoana Zinca, care se ţinea cu venitul unul modest capital dat cu împrumut, se lăcomi, într'un rînd, la dbbîndă, avu nenorocirea să. cază peste un datornic putred şi 'şi perdu toată averea.

A descri desnădăjduirea bietei femei cînd se văzu, – ea deprinsă să trăească bine, – lipsită de mijloace, la vreme de bătrîneţe, este peste putinţă.

Şi, dacă nu 'şi perdu atunci minţile de inimă rea e fiindcă avu două mari sprijine cari o întăriră .˙ credinţa în Dumnezeu şi dragostea Lindei!

Căţeluşa, în adevăr, îi fu, în acele împrejurări, mai folositoare de cît fiinţa omenească cea mai apropiată.

S'o fi văzut cum gemea, sîrmana! cînd vedea

pe stăpînă-sa că plînge, cum îi lingea mîinile şi obrazul, cum se silea, prin tot felul de ademeniri, s'o mîngîe, ca şi cînd i-ar fi priceput păsul şi cauza care '1 provoca!

„ Cucoana Zinca îşi ştergea ochii ca să o liniştească, şi, strîngînd-o în braţe :

— «Da, da ! fetiţa maichi ! îl zicea cu iubire ; o sa treacă şi aceasta cum au trecut multe altele !

«Să avem încredere în Cel-de-Sus, căci el nu lasă pe nimeni în suferinţă !>
. Apoi, aproape împăcată, se apuca de treabă.

După ce urcâ.şi scoborî zadarnic treptele tutulor instanţelor judecătoreşti din capitală, cheltuind cu advocaţii puţinul ce 'i mai rămăsese, ea se hotărî să se apuce de ceva, ca să nu. moară de foame.

Din căsătoria-i cu răposatul Mihai Bogdan, îi rămăsese un băiat, Costică, acum în vîrstă de om, care lo- cuea cu dînsa şi pe care '1 iubea şi îngrijea ca p'un cppil.

Acest băiat îl dase mare bătae de cap, cînd era mic, căci îl plăcea mai mult smeul şi arşicele decît gramatica şi nu voise, cu'nici un chip, să meargă mai departe de clasa a patra primară.

Cu toate acestea, cucoana Zinca, cu inima-i de mamă bună, în loc să '1 ţie de rău, trecea cu vederea neorîn- duelile lui şi 'i punea parte în faţa rudelor, cînd ele îi prevesteau că n'o să easă nimic dintr'însul.

— «Ci ca mai tacă-vă gura cu atîta învăţătură ! răspundea ea la dojenile lor.

«Parcă toată lumea e burduf de carte!

«O să 'nveţe şi el cît i-o ţine pielea, şi, d'aci 'ncolo, pace bună ! că doară nici tată-său n'a fost vr'un căr-, turar, şi totuşi a trăit destul de bine şi

şi-a păstrat rîndul cu cinste printre oamenib

În, timpul răsboiului, băiatul era sergent şi trebui să plece în Bulgaria.

.Această împrejurare îi sluji, mai tîrziu, – la ’ntoarcere, – ca recomandaţie pentru a dobîndi un post de copist la tribunal, cu leafa de o sută de lei pe lună.

Însă, deşi sta cu mă-sa, el nici odată nu o ajutase cu un ban.

Ceea ce cîştiga abia i-ajungea pentru buzunar, năzuind, pentru ’mbrăcăminte, tot la economiele *maicu- fi-set,* cum o numea, care se strîngea din alţele ca să aibă cu ce să ’i facă plăcerile.

Cînd se văzu săracă, cucoana Zinca nu se mîhni atît pentru dînsa, cit pentru fiiu-său, deprins să le aibă toate d’a gata şi ale cărui obiceiuri nu voea să le strice. :

Ea se mută, din casele unde locuise pînă atunci la mahala, dincolo de Tunari, pe strada Romană în sus, în nişte dependinţe din fundul unei curţi, păstrînd odăile de la drum slobode ca să le subtînchirieze şi să ’şi facă ast-fel un venit.

De aci începu pentru dînsa o luptă fără preget împotriva neaverei,, şi din care adese-orî eşi învingătoare.

Prin mijlocirea unui protector cu trecere, ea izbuti să dobîndească, din cutia milelor, de la ministerul de culte, o pensioară de patru-zecî de lei pe lună, pe care o sporea prin tot felul de mici industrii casnice, ce nevoea o povăţui să ’ncerce.

A.st-fel, nimeni, mai bine ca' dînsa, nu se pricepea să lege dulceţurile şi să potrivească şerbeturile,· ceea ce ’i dete de lucru tot anul, pe la casele mari boereşti mai cu seamă, unde i se plătea un leu de' oca, afară de lemne, de zahăr şi de

fructe.

Apoi, în serile de iarnă, lungi şi plicticoase, pecînd fiu-său, Costică, umbla prin cafenele sau prin alte locuri

de petrecere, rămasă singură acasă, cu Linda, care .născocea mi! de năsdrăvăni! şi de marafeturi ca să '! tie de urît, ea sta în fundul patului şi făcea scamă.

Aceasta '! producea încă vr'o cincî-spre-zece le! pe lună, căci spiţerul din colţ cumpăra asemenea marfă cu opt le! ocaua.

Deşi i se oferise, de mai multe ori, bilete de lemne şi de alte distribuţii de binefacere, ea refuzase într'una/' să capete prin ast-fel de mijloace, căci îi era groază de umilinţele, de lungile aşteptări afară, la uşă, de cuvintele prepuşilor, adesea despreţuitoare, prin cari se 'ntîmpină biată lume scăpătată.

Ea se_ mulţumea cu ceea ce agonisea prin singurele ei puteri, şi, slavă Domnului! buna rînduealâ ce avea în toate, o ajuta să 'şi ţie/Casa cu îndestulare şi să înlesnească trebuinţele lui Eu-său ca şi mai nainte.

Un. lucru-totuşi îi amăra yiaţa: ura ce, de cît-va timp, Costică prinsese împotriva Lindei.

La 'nceput, în cei d'/ntîi ani, el avusese pentru dînsa aproape aceiaşi slăbiciune ca şi mamă-sa.

Îi plăcea, pe atunci, isteţimea şi deşteptăciunea căţeluşei, perdea ceasuri ca să se joace cu dînsa, făcea haz de nebuniele ei pline de nostimadă, o ţinea într'una în braţe sau pe genuchi, însfîrşit o 'ngrijea ca pe un lucru preţios, la care cineva ţine cu desebire.

Cucoana Zinca se bucura de această bună

înţelegere,” şi adesea repeta, rîzînd şi giugiulindu-i pe amînduoi, ca pe nişte copii scumpi mai presus de orî-ce în lume:

: – «Da ! are mama o fetiţă şi un flăcăiaş !,... şi şi-a

pus în gînd, mama, să'i căsătorească ! pe fetiţă os'o-
dea de pe un fecior de 'mpărat, iar pe flăcăiaş de pe o prinţesă!.... şi o să facă, mama, nuntă mare să se duca pomina !.... şi o să joace pînă şi-o băşica tălpile, ca să plesnească dracul de necaz, nu'I aşa, porumbeilor? »

.' Şi aceste copilării, eşite din fundul inimei, o faceaii fericită.

De la o vreme 'ncoace însă, ea simţi că Costică se schimbă.

Cînd se 'ntorcea acasă, nu mai era vesel, ca altă dată, nu'i mai plăcea să spue şi să rîză, sta închis şi posac, ba, de cîte-va ori, i se păru că'l vedea ameţit şi cu graiul încurcat, ceea ce'i băgâ un fier roşu în ficaţi, căci de nimic nu'i era mai multă groază ca de . jbeţie. ... -

În cele din urmă, nenorocita femee trebui să cunoască adevărul: Costică bea.

El prinsese acest năravi, de -mult, de pe cînd era 'n oştire ; dar răul, pe aturtci, n'avea multă putere şi trecuse nebăgat în seamă.

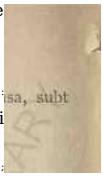
Acum însă nu se mai putea ascunde.

Cucoana Zinca aflâ, astfel, cu durere, unde se duce leafa, pe ce se cheltuesc bănişorii ce, dînsaj strîngea cu atîta rîvnă.

Cu toate acestea, inima-i de mamă îngăduitoare o opri d'a 'î face vr'o dojeană, temîndu-se să nu'l supere şi să'i dea, cu chipul acesta, prilej să se mute, după cum se lăuda une-orî, cînd se necăjea de vr'un lucru de nimic.

Se mulţumi deci să plîngă pe subt ascuns şi să lucreze cu mai multă hărnicie, ca să aibă de unde

să'i dea, fericită d'a '1 şti încă alături de dîi acelaş acoperemînt.

Linda, sărmana ! suferi mai d'a ...sa, subt dreptul din schimbarea-firei iubitului ei stăpîn.

El n'o mai lua, ca . altă dată, în braţe, se uita la jocurile ei cu răceală, o gonea cînd se apropia de dînsul. .

Mai tîrziu, nepăsarea lui se schimba în antipatie şi apoi într'o adevărată ură.

Cite pedepse nemeritate nu primi ast fel nenorocita . căţeluşă ! cîte bătăi! cîte lovituri cu piciorul,' cari o aruncau' în partea cea laltă a camerei, aproape fără simţire ! '

O dată, înfuriat că, atingîndu-se de dînsul, ea ţipase, o luâ de coadă şi o asvîrli, ca cu praştia, peste uluci, unde rămase multă vreme ca şi moartă.

Din această pricină, ea prinsese o nespusă groază . de dînsul.

- Cînd îi auzea pasul sau glasul, se ascundea în fundul subt-patuluî şi nu voea să easă d'acolo cu nici un chip, ceea ce'l întărită şi mai mult şi'l făcea să o scoată cu sila pentru a o bate cumplit.

Cucoana Zinca nu mai îndrăsnea să'î iea apărarea pe faţă, căci aceasta '1 băga în furii spăimîntătoare, cari se descărcaîi tot în capul Lindei.

— «Las'o la' păcatele, măiculiţă ! îi repeta ea, cînd îl vedea înverşunat ; o să'i fac de petrecanie,

ca să
ne scăpăm o dată de dînsa ! potoleşte-te! > .

Apoi, după ce smulgea din mîinele lui căţeluşa, pe jumătate moartă de spaimă şi de durere, şi rămînea

singură cu dînsa, începea s'o mîngîe, 's'o sărute ca p'un copil iubit, să'i zică cuvintele, cele mai dulci, pe cari dînsa părea că le pricepe^ căci îşi pironea asupră-i ochii cu recunoştinţă, îi lingea mîinele şi obrazul, văitîn- du-se duios, ca pentru a o lua drept martoră de nevinovăţia ei şi a protesta împotriva nedreptăţei ce i se făcuse.

Într'o seară, în urma uneia din acele furii alcoolice, cari '1 apucau acum aşa de des, Costică intră în odaea mă-seî, 'cu faţa încă aprinsă de mînie.

— «Ascultă, mamă ! îî zise cu ton, împotriva obiceiului ce păstrase din copilărie d'a 'i vorbi tot d'a una cu blîndeţe, mi-ai făgăduit de atîtea ori să mă scapi de potaia dumitale de căţea, şi văz că nu te mai ţii de cuvînt.

«Să ştii că nu mai pot răbda, şi că trebue să 'ţi alegi o dată între mine şi. ea !

«Dacă, pînă mîine şeară, oi mai vedea-o prin casă, mă jur pe ce am mai scump că plec eu d'aici, ca să nu mai dau cu ochii de d'nsaL..»

Apoi eşi, trîntind uşa cu putere.

Biata femee plînse şi-se gîndi toată noaptea la ce trebuea să facă.

Cum să se desparţă ea, pentru tot d'a una, de căţeluşa sa, de iubita sa Linda, o făptură a lui Dumnezeu, nesupărătoare şi nevinovată, pe care o crescuse cu atîta îngrijire, încă din vîrsta-i cea mai fragedă, şi care, prin supunerea şi dragostea ce 'i arăta, cîş- tigase un loc aşa de 'nsemnat în

inima sa 1

Ce-o să se facă ea fără această prietenă, cu care se.

deprinsese, cu minte ca şi un om, dar mult mai credincioasă şi mai supusă !

Cine o să 'i mai sară „înainte, cu bucurie, cînd se va 'ntoarce, d'aci 'ncolo, de la treburile ei de prin tîrg !.

Cine o să 'I mai ţie de urît, în lungile seri de earnă, cînd vîntul şi zăpada vor bate în fereastră şi cînd va sta ceasuri singură, făcînd scamă, lîngă lampă !

Cine o să 'i mai încălzească picioarele, noaptea, subt plapomă, după ce focul s'a stins şi odaia s'a răcit, gHiaţă!

Ea îşi trecu prîn minte toate deprinderile, toate trebuinţele, toate nimicurile, chiar ale vieţei sale de toate zilele, şi, pretutindeni, la fie-care pas, văzu icoana Lindei strîns legată de ezistenţa ei.

— «Cum o să trăesc fără ea ! îşi repeta sîrmana femee, neputîndu-se împăca cu această idee şi privind ca o mare nenorocire pentru dînsa d'a se despărţi de căţeluşă.

.Pe de altă parte, gîndul i se 'ntorcea spre fiusău.

Cum o să 'l lase să se ducă aiurea ! cine o să 'l îngrijească ! pe ce mîini o să cază !

Şi, afară de acestea, era oare cu putinţă ca, pentru un cîine, să se deslipească ea de Costică, de copilul ei, de rodul pîntecelor sale, de băiatul acela,- unul născut de dînsa, drag ca lumina ochilor, pentru care şi-ar fi jertfit viaţa în orl-ce clipă, cu bucurie 1

Ce o să zică lumea ! cum o să judice Dumnezeu o asemenea faptă 1

Nu, nu ! lucrul nu se putea închipui: ar fi fost o nelegiuire !

Mai bine să sufere ea, ticăloasa 1 să ’şi strivească inima 1 să se lipsească de acea căţeluşă, sămînţă a atîtor neînţelegeri!

Şi apoi, cine ştie? poate chiar norocul Lindeî săse- tragă din, aceasta ! ‘

Ea o să fie mai fericită la alţiî, o să găsească stăpîni cari să o iubească, o să scape de acele bătăi cari .*£ făceau traiul nesuferit !

Proverbul nu zice oare că din rău ese binele ?

Pentru ce n’ar fi el adevărat şi cu dînsa ?

De sigur că Dumnezeu n’o s’o părăsească şi o să- aibă milă de ea ca şi pîn’acum !

Cucoana Zinca nu închise ochii toată noaptea, cîn- tărind aceste gînduri, ce ’î vineau din toate părţile, cătînd să se mîngie singură, luptînd, nehotărîtă, împotriva dragostei ce ’şi simţea pentru căţeluşă, chinuită şi nenorocită cum nu se poate spune.

A doua-zi, pe la zece dimineaţa, se găti să easă..

Mai nainte, fusese în odaia de alături, însă o găsise goală, cu patul nestricat, ceea ce ’i dovedea că Costică nu dormise acasă, în noaptea aceea.

Aceasta ’î băgase un cuţit în inimă.

Ce? el îşi pusese, chiar de acum, amenin̦area la cale, fără să aştepte măcar să treacă termenul ce’i dase ca să se scape de Linda!

Doamne! răi mai sînt copiii!şi puţinămilă malau ei de părinţii lor!

Muncită de aceste idei, ea se ’mbrăcâ repede că. să plece.

Afară, ploua cu găleata.

Era una din acele zile de pe la jumătatea lui Septembrie, posomorită şi umedă, care ’ţi strică ori-c&

-chef, cînd îl ai* necum cînd eşti cu mintea trudită ca biata cucoana Zinca.

Ea chemâ pe Linda, o mîngîe şi o săruta de. mai multe ori, ca pentru o lungă despărţire, legâ de gîtul ei, într'o panglică, o hîrtiuţă, pe care 'i era scris numele, cu rugăciune pentru cine o va găsi să o 'ngrijească bine, o 'nfăşurâ într'un colţ al şalului ce 'şi puse pe umeri şi pleca cu ochii înnecaţi în lacrimi.

Sîrmana femee! pentru dragostea lui fiu-său, se ho- tărîse ' să facă supremul sacrificiu d'a se despărţi de iubita sa căţeluşă!

Totuşi, nevoind s'o dea sau s'o gonească, de teamă d'a nu se întîlni iarăşi cu dînsa, socotise mai nemerit s'o rătăcească prin oraş, încrezătoare în bunătatea lui Dumnezeii şi sperînd că, gingaşă cum era, Linda va 'ntîlni , un stăpîn bun şi milostiv, precum fusese ea pentru dînsa.

Cînd sosi în Podul-Mogoşbaei, la Biserica Albă, cucoana Zinca găsi casele şj‹ prăvăliile toate 'mpodo- bite cu steaguri, poliţia în picioare, iar uliţa înţesată de oştire. .

Mirată, întreba .ce se întîmplase şi afla de la un trecător că se făcea paradă în cinstea moştenitorului Austriei.

Cu o zi mai nainte, în adevăr/ arhiducele Rudolf şi ¡arhiducesa Stefania veniseră în Bucureşti, unde'i aştepta mare primire.

După program, revista armatei, nelipsită în asemenea împrejurări, trebuia să aibă loc la şosea,

la rondul al duoilea; însă ploaia şi timpul protivnic, pe de o parte, pe de alta, o manifestaţie neplăcută, cu steag negru,

organizată de cîţi-va studenţi şi descoperită de poliţie, schimbaseră aceste dispoşiţiuni.

Ceremonia fu deci orînduită să se facă prin faţa Palatului, de unde Regele şi oaspele său; aveau să pri- . vească defilarea trupelor.

Cucoana Zinca se vîrî în lume, cu Lirida în braţe, şi, prin înghesuială, dusă de valul mulţime!, care se 'mpingea fără stavilă înainte, isbuti să sosească .pînă la Palat.

Aci îmbulzeala era nespusă.

Biata femee, ducîndu-se acolo, nu era înboldită de nici o curiositate, căci îi ardea, în acele momente, cu totul de altele de cît de alăiu.

Ea găsise, în acea îngrămădeală, un mijloc prielnic pentru a se scăpa de căţeluşă şi căuta să profite de dînsul.

^ Şi apoîj, afară de aceasta, se simţea aşa de strînsă şi de strivită în cît, fără voie-i, se silea să înainteze, crezînd că, răsbind gloata, vă putea eşi dintr'însa.

Un sergent de oraş, care o cunoştea, îi veni la vreme în ajutor, suihd'o pe scările corpului de gardă, unde înghesuiala era mai mică

Aci, ea fu nevoită să stea pînă la sfîrşit şi privi parada, ca prin vis, printre miile de capete ce'i stau împotrivă, ameţită, asurzită, udă pînă la piele, cu ochi întunecaţi de atîtea străluciri, uimită de luxul şi de scumpetea, de fireturile bogate şi de uniformele muiate în aur ce vedea tîrîndu-se din toate părţile-prin no- roiu, stropite de sus pînă jos, în. bătaia' continuă a ploeî şi 'n defilarea regulată, a regimentelor, cari se urmau

ihtr'una, fără întrerupere, de păreaii că n'au să mai se stîrşească.

Apoi, cînd lumea, apuca să se mai răărească şi cînd[1] putu să 'şi facă niţel loc, ea puse binişor pe Linda jos şi se perdu prin mulţime.

După mii de cotituri, apucînd pe stradele cele mai încurcate, ca să 'şi pearză urma, uitîndu-se mereu îndărăt, de teamă d'a n'o vedea venind după dînsa, cucoana Zinca sosi însfîrşit acasă, străpunsă de mîhnire, sdrobită de ostenealâ.

Acum numai, ea 'şi da bine seamă de ce făcuse, şi, apucată de căinţă, măsurînd întinderea perderei. ce încercase, ar fi dat orl-ce ca să 'şî recapete căţeluşa..

Însă, unde s'o mai găsească !.

În acel haos, în acea îmbulzeală, unde o lăsase, sîr- mana ! mititică cum era, trebuea să fi fost strivită în picioare, afară numai dacă. Dumnezeu nu s'o fi îndurat cu ea să 'î scoaţă' înainte vr'un creştin, omenos, căruia să ,'î fie milă şi s'o iea acasă !

Ea plîngea, gîndindu-se la acestea, cu patru şiroaie şi nu se putea împăca cu nici un chip.

Seara, la masă, îi fu peste putinţă să. bage ceva în gură, deşi fiu-său, vesel şi glumeţ, cum de mult nu '1 văzuse, se silea în toate, felurile s'o mîngîe şi s'o facă să mănînce.

— «Mă mir de dumneata cum nu ţi-e silă, mamă, să te trudeşti atît pentru o javră ca Linda !

«Lasă că, dacă e vorba de cîine, îţi găsesc eu altul, care să 'ţi ajute şi la bucătărie.

«Cunosc unul care face dulceaţă, ba chiar şi

scamă !:

«O să ţi-l aduc negreşit, numai nu te mai boci. astfel.»

Cucoana Zinca căta să zîmbească, însă lacrimele îşî „făceau loc fără voe-î şi curgeau neîncetat pe obrazu-i.

Ele izbucniră cu maî multă furie cînd, culcîndu-se, ea nu mai simţi, la picioarele-! îngheţate, blana moale şi dulce a Lindei, care le încălzea aşa de bine !

În zadar se 'ncercâ să doarmă : somnul nu se lipea de genele ei, şi mintea-i, încordată într'o cugetare unică, stăruitoare «unde-o fi şi ce-o fi făcînd ea acum,» nu se putea lua de la . iubita ei căţeluşă.

Pe la mezul nopţei, i se păru că aude, afară, la uşă> nişte gemete cari o făcură să sară 'n sus. '

Era Linda; dar în ce hal, sărăcuţa! udă, întinată, schimbată de n'ai fi putut-o cunoaşte.

Pe unde umblase, cît rătăcise, ce drum făcuse pînă să 'nnemerească iarăşi la casa stăpîni-sei, părul ei murdar şi picioruşele-î rupte de ostenealâ o spuneau îndestul.

Cucoană Zinca o luâ în braţe, o acoperi de sărutări, ca pe o fiinţă dorită şi de mult aşteptată, şi o băga, – aşa noroioasă, – în aşternutu-i, alb ca fulgul, ca s'o usuce.

Apoi, toată noaptea, nuîncetâ d'a o mîngîea şi d'a o giugiuli, fericită parcă ar fi regăsit o comoară perdută fără speranţă d'a se mai întîlni vre o dată cu dînsa,

Cit-va timp lucrurile merseră mai bine,'însă,- după ce se mai şterse impresia acestor împrejurări,

bătăile şi relele tratamente re’ncepură ca şi mai nainte.

Cucoana Zinca, ca să-şi apere căţeluşa, care, de la ’ntoarcerea ei neaşteptată, îi devenise şi mai dragă, fiindcă vedea un semn bun în acest eveniment, hotărî

s'o încredinţeze unei prietine, pînă s'o mai potoli ura lui Costică.

Cu chipul acesta, era sigură că Linda va fi bine 'ngrijită şi avea mîngîierea să se ducă din cînd în cînd s'o vază.

Pentru a'şi perde şi mai bine urma, o luâ, într'o dimineaţă, în birje . şi o duse în partea cea laltă a. Bucureştilor, pe calea Văcăreşti, lîngă Tăiere, unde: locuea prietina care se însărcinase să i-o ţie.

Două zile în urmă însă, se pomeni cu căţeluşa-, acasă.

Ea profitase d'o ocazie favorabilă pentru a fugi, şi- instinctu-I foarte desvoltat, o făcuse să'şi regăsească drumul şi să 'nnemerească la locuinţa iubitei sale- stăpîne.

Cucoana Zinca o primi, ca tot d'a una, cu mîngîieri,. propuindu-şi, astă dată, să nu se mai desparţă de dînsa, căci, îşi zicea ea, se 'ncercase în de ajuns s'o înlăture, şi, dacă Linda se 'ntorcea mereu, e fiindcă, poate, Dumnezeii i-o trimitea înapoi.

Trecuse Noemvrie, trecuse şi jumătate din Decemvrie.

Era în toiul ernei.

Un timp rece şi senin, cu soare şi cu ger uscat, de scîrţîea locul unde puneai piciorul, .urmase unor viscole grozave, de mai multe zile, cari aduseseră multă zăpadă în oraş.

Cucoana Zinca sta tristă şi plânsă, în odăiţa-i de la Tunari, cu Linda alături.

Ea se sculase de curînd din pat, căci zăcuse o săp- tămînă întreagă, de răceală/spunea ea cui o întreba;.

în realitate, de inimă rea, viaţa devenindu-i de nesuferit.

Purtarea luî Costică, în adevăr, de la o vreme încoace, covîrşise orî-ce răbdare, şi nenorocita mamă. nu ştia ce să mai zică.

El se 'ntorcea acum regulat în stare de beţie, făcea gură pentru cel mai mic lucru, trîntea tot de prin casă,, găsea supa proastă şi bucatele rău gătite; apoi, fiindcă, în urma urmelor, îi trebuea cineva pe care să'şî descarce furia, se năpustea asupra Lindei ş'o schilodea în bătăi, fără cea mai mică vină, sărăcuţa!

Nici rugămintele, nici lacrimele mă-sei nu mai puteau să'l reţie. . '

— «Fiindcă nu vrei s'o goneşti, lasă c'o fac eu să se ducă!

«0 s'o satur de trînteală! repeta el, nebun de turbare, lovind cu înverşunare în biata căţeluşă, care slăbise şi se prostise de n'o mai puteai cunoaşte.

Cucoana Zinca, la rîndul ei, ajunsese cu totul alta.,

Nu mai era acea femee energică şi sănătoasă, tot d'a ana sprintenă şi bine dispusă. '

Îmbătrînise, se sbîrcise, îşi perduse toată veselia!

Şi cum să nu se schimbe, vai de ea! după atîtea necazuri, ce veneau, unul după altul, tocmai la vîrsta aceea cînd omul are mai multă trebuinţă de linişte!

Patima luî fiu-său le pusese vîrf la toate şi o făcea să moară cu zile.

Ei perduse, acu 'n urmă, orî-ce ruşine şi 'şi da

năravul pe faţă, fără nici o sfială..

De două ori, grefierul tribunalului, care zicea că le voeşte binele fiindcă cucoana Zinca îl ţinea din dulceţuri, trimisese răspuns,' printr'un aprod, că Costică

a venit beat la cancelarie şi a făcut scandaL îndemnînd-o, pentru cea din urmă oară, să'l povăţuească să ;se îndrepteze, căci, de unde nu, va fi nevoit să raporteze prezidentului spre a'l da afară.

Sîrmana mamă, speriată, plînsese, se rugase, dar fără folos.

Costică răspundea neschimbat:

— «.Las' să mă dea! ce ? par'că, fără slujba lor, o •să mor de foame!

«Şi, apoi, să'ţi spui dreptul : beau de ciuda căţelei dumitale.

«Dacă o goneai, după cum te-am rugat d'atîtea.ori d'a surda, ai fi văzut, de mai puneam pic de vin în gură!...»

Ea sta nedomirită în faţa acestor răspunsuri, neştiind ce să facă.

Pe de o parte, inima-î de mamă o îndemna să mai încerce o dată pentru dragostea lui fiu-său; pe de alta însă, un glas ascuns îi spunea că totul e de prisos şi că Costică găsise acel pretest numai pentru a se des- vinovăţii în ochii ei şi 'n acelaşi timp pentru a se curăţi de căţeluşă.

În cele din urmă, ea căzu bolnavă.

.După şapte zile de zăcere, în timpul cărora lupta ce se urma în sufletul eî nu înceta un singur moment/ se scula, în ziua aceea, mai sdrobită, mai mîhnită, mai. nenorocită decît ori-cînd.

Ea plînse şi se gîndi multă vreme; apoi, hotărîndu-se d'o dată, se 'mbrăcâ repede, băga pe Linda în manşonu-I de singeap. şi plecâ.

— 236
—

Era după amiazî, şi soarele de Decemvrie, mare,

dar fără putere, lumina o' zi de earnă din cele mai frumoase.. ■

Cucoana Zinca îşi grăbea pasul, îndemnată la mers de drumul cel lung ce avea să facă şi de aerul cel iute şi curat, care 'i ciupea obrajii şi 'i schimba suflarea în chicloră împrejurul nasului.

Ea urma strada Romană pînă. în Podul-Mogoşoaei, trecu prin strada Verde şi a Occidentului, apuca .strada Polizu, care o scoase în calea Tîrgovişteı, lîngă gară, poi, luînd strada Rosetti, la stînga, scoborî podul drumului de fer. şi se 'ndreptâ, prin şoseaua Basara- bilor, afară din oraş, spre Cotroceni.

Cind ajunse în faţa Regiei, stătu un moment, ca pentru a'şi alege drumul.

Dinainte-i, se desfăşura lunca Dîmboviţei, tăiată, în linie dreaptă, de – şoseaua căei ferate . care urcă spre Cotroceni.

La dreapta şi la stînga, printre construcţiunile, rare în această parte de loc şi risipite, un şir neîntrerupt de ¡maidane, peste cari iarna aşternuse vălul său de z: padâ, ocupau tot orizontul.

Cucoana Zinca trecu bariera şi urma-linia drumului de fer pînă la podul de peste Dîmboviţă, în dreptul Cărămidarilor, şi se opri.

De aci, ea domina toată lunca, căci şoseaua pe care se afla se 'nalţă, în acest punct, la aproape zece metri d'asupra apei.

Soarele scăpăta spre amurg.

Priveliştea era''ncîntătoare.

La sud, Cotrocenii, ascunşi după ridicătura ce

le stă ’n drept, arătau, de departe, desişiurile lor, schimbate de frig într‘o vegetaţie fantastică de sticlă şi depromoroacă.

. În partea cea laltă, trecînd pe d'asupra Regiei ş'a clădirilor ei greoaie, ochiul îmbrăţişa reţeaua liniilor ferate şi pătrundea pînă la marginea zarei, colo 'n fund, spre Chitila, Băneasa şi Afumaţi.

La răsărit, perduţl în aburii liliachii ai serei, printre cari răsbeau abia câte-va turle şi clopotniţe, Bucureştii se simţeau în apropiere, clocotind de sgomot şi de mişcare, pecînd, dimpotrivă, liniştea şi singurătatea cea mai adrncă păreau că suflă, de la apus, de spre Golească şi, Grozăveşti.

Cucoana Zinca îşi arunca privirile în jos, măsurînd din ochi, de la 'nălţimea unde se afla, prăpastia ce se deschidea subt picioarele eî.

În. acel loc Dîmboviţa e, în adever, spăimîntătoare.

închisă în canalu-I strimt şi profund, ea se scoboară, în pantă repede, de spre Cărămidari, un moment opritâ, în fuga-i de stăvilarele de fer aşezate în josul podului, ceea ce 'î dă maî.multă putere de scurgere, apoi, dup'o cădere, în formă de cascadă, pe cinci trepte de ciment garnisite cu bolduri, îşi reia drumul, ca o săgeată, şi se perde în direcţia Malmezonului şi a Spirei.

■ Adîncimea ei, subt pod, se zice că e de trei metri; dar ceea ce face primejdia /şi 'ţi dă, în adevăr, ameţeală, e înălţimea de la care o vezi şi obstacolele ridicate la picioarele podului.

O altă cauză mărea încă, în acea zi, spaima ce te cuprinde cînd te uiţi în rîu: sloeţii de ghiaţă grămădiţi împrejurul stăvilarului, ridicînd muchile lor tăioase şi părînd că aşteaptă, ca atîtea guri deschise, o pradă spre a o sarobi înainte d'a o lăsa

să cază în abis!

Cucoana Zinca se simţi apucată de fiori.

Ea ’şi deslipi un minut ochii de pe prăpastie pentru

a-si 'i arunca prin prejur, ca un om care plănueşte o- faptă rea şi caută să vază, înainte d'a o comite, dacă vine cineva ca să '1 surprinză.

Şoseaua era pustie.

Numai nişte copii, la o mare depărtare, în luncă, se jucau cu sania prin zăpadă, abia zărindu-se din acel loc.

Cucoana Zinca scoase pe Linda din manşon, şi apucată, d'o dată, ca de furie, fără să tremure sau să stea la îndoeală, cu îndîrjirea unei inime împetrite de răutate, o aruncâ, pe d'asupra parapetului, în gîrlă.

Căţeluşa se 'nvîrti de două-orî în aer, se lovi, căzînd, de un sloete, care 'I rupse şira spinărei, aluneca în apă, se 'ncercâ să 'nnoate, fu înhăţată de curent şi tîrîtă în direcţia scurgereî, se isbi încă o dată cu capul de stăvilar, apoi fu asvîrlită pe treptele cascadei şi se afundâ în bolboaca de subt ele pentru a nu mai apare.

Toate acestea se petrecură cu repeziciunea fulgerului.

Cucoana Zinca îşi puse mîinele_ la ochi să nu mai vază, şi, îngrozită, o luâ la fugă, ca o smintită, plîngînd şi acuzîndu-se în gura mare.

Cum îşi înnemeri drumul, în starea în care se afla, nu se ştie ; dar era aşa de desperată că lumea de pe strade întorcea capul ca s'o privească, luînd-o drept nebună, şi un sergent de oraş voi s'o ducă la secţie, crezînd că a săvîrşit – vr'o crimă.

Ajunsă acasă, se închise în odaie, de unde nu eşi toată seara, nevoind nici să mănînce, nici să mai vază pe cineva.

A doua-zi, 18 Decemvrie, praznicul mucenicilor

Sevastian şl Zoe, era ziua cucoanei Zinchei, ţinută de dînsa cu mare cinste în toţi anii.

Pe la nouă dimineaţa, Costică, care 'i cumpărase un buchet, după obiceiu, văzînd că nu maî ese din odae, cu toate că o strigase de ma! multe orî, sparse uşa ca să vază ce face.

El o găsi moartă.

Nenorocita, se spînzurase, cu un şiret, de cîrligul de la lampa din tavan !

UN JUBILEU LITERAR[1])

1 Autorul fusese rugat, prin scrisoare, să colabareze al. numărul escepţlonal al *Revistei Literare,* care intra în al şapte-spre-zecelea an al apariţiuneî sale. Drept răspuns, el trimise acest articol.

IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

După ce citiiii scrisoarea, o puseiu dinainte-mi,' pe masă, şi rămăseiu un moment pe gînduri.

Atunci, amicul meu Agenor, cu care stam de vorbă cînd îmi sosise acel mesagiu, îmi zise:

—• «Sâ'ţî spui ce, într'o împrejurare identică, mi ; s'o. 'ntîmplat, acum-cîţi-va ani...

«Fusesem rugat să iau parte la jubileul literar al unei reviste din capitală, care împlinea al două-zeci şi cincelea an al existenţei sale.

«Această împrejurare era pentru mine de o mare însemnătate, căci, prin faptul unei asemenea colaboraţiunî, numele meu trebuia să figureze alături cu al aproape a tot ce literatura noastră posedă ca mai distins.

«Voiam să mă înfăţişez cu cinste într'o asemenea companie, şi, în consecinţă, îmi propusesem să prezint ceva care să fie băgat în seamă.

« Din nenorocire insă, cu cît mă gîndeam mai mult

la ceia ce aş fi voit să scot la iveală cu atît golul se facea mai ladînc în mintea mea.

«Imaginaţiunea-mi, altă-dată aşa de activă, rîndul acesta fusese izbită ca de sterilitate.

«Nici o inspiraţie nu venea să risipească întunerecul ce se lăsa din ce în ce mai opac pe dînsa.

«Ideile se depărtau, dimpotrivă, de mine cu cît mă sileam mai multfsă pun mîna pe ele.

«Pe de altă parte, timpul zorea, căci, tot sperînd o îndreptare, termenul fatal al remitere! manuscriptului sosise, şi nu mai aveam de cît cîte-va zile dinainte-mi «Ce să fac ?

«Eram desperat...»

Agenor se opri un moment pentru a aprinde o ţigară ; apoi urmâ, scandîndu-şi vorbele :

— «În această încurcătură, 'ml aduseiit aminte de. mijloacele la cari recurg scriitorii în situaţiunea mea pentru a dobîndi aţîţarea celebrală ce le lipseşte.

«Unii se adresează eterului, alţii alcoolului.

«Eu, hotîrîiu să 'ncerc nişte hacişiu ce 'mi procurase, ncă de demult, amicul meu Nuri-beî, de la legaţiunea îturcă, hacişiu pe care '1 pusesem de o parte, amînînd mereu luarea lui, cu toate minunăţiile ce mi se spuseseră despre virtuţile lui escitante.

«Era un soiu de praf, de o culoare închisă, bătînd în verde, cu un miros special.

«Nuri-beî mă povăţuise să '1 iaG, sau

fumîndu-l în tutunul unei ţigări, sau înghiţindu-l amestecat în zahăr şi apă.

«În orî-ce caz însă, el îmi recomandase să mă în-

conjur, în momentul absorpţiunei, cu lucruri plăcute, vorbind simţurilor, şi, într'un ast-fel de mediu, să aştept liniştit ca miraculoasa substanţă să 'şi producă efectele sale.

— «Numai cu chipul acesta, adăogase el, vei avea sensaţiuni delicioase, viziuni încîntătoare !...'»

«O sală frumos decorată, cu oglinzi şi cu lumini numeroase, înveselită printr'o muzică discretă, era, după dînsul, centrul cel maî prielnic pentru a gusta, în toată puterea lui, farmecul divinului narcotic, în care Orientalii găsesc beatitudinele raiului, după care lumea suspină.

«Crezuiu că îndeplinesc aceste condiţiuni instalîndu-mă, într'o seară, în salonul de onoare al clubului din care fac parte,'şi care e unul din cele mai bine ţinute din cr 'tală.

i <: Mobile moi şi luxoase, tablouri de valoare, obiecte de artă, im policandru, cu zecimi de lumini, arzînd ca un rug de flăcări, lampadere atîrnate de pereţi, acrotere susţinînd glastre cu flori, oglinzi înalte în cari so resfrîngeau toate detaliile săleî, o muzică dulce şi prtmnzătoare, ce venea de departe, de la nişte concerte vecine, iată decorul cu care mă înconjuraiu şi pe care '1 crezuiu că corespunde destul de bine prescrip- tiunilor amicului meu Nuri-bei.

«Din fericire, în seara aceia, puţini membrii veniseră la club, şi chiar acei cari se aflau faţă, se găseau risipiţi prin cele l'alte încăperi, în sala de

joc, în cea de lectură, sau în cea de biliard.'

«Eram deci singur în salonul cel mare, şi nimeni nu putea să mă deranjeze.

«Ma aşezaiu comod .pe o canapea, scoseiu tabachera şi cutiuţa cu praf dehacişiu, fâcuiu o ţigară, în care amestecaiu din preţioasa substanţă, şi începuiu să fumez.

«După o jumătate de oră, nu simţisem încă nici un efect.

«O a doua ţigară, urmată, la intervale regulate, de o ă treia, de" o a patra, şi aşa mai departe, nu deteră' absolut nici un rezultat.

«Stătuiîi ast-fel, în locul acela, pînă după miezul nopţei fumînd într'una, însă nesimţind nimic, dar cu desă- vîrşire nimic, v

«La unu, mă întorseiu acasă.

«înainte de a mă culca însă, voiiîi să mai fac o es- perienţă.

«Luaiu tot praful dehacişiu ce 'mi mai rămăsese, – o doză ca de. zece grame, —îl amestecaiu cu zeamă de dulceaţă, formaiu ast-fel două hapuri, pe cari le. înghiţiiu succesiv, unul după altul, apoi intraiu în aşternut şi stinseiu luminarea...»

Aci, Agenor mai făcu o pauză, ca spre a'şi aduna , toate suvenirile ; pe urmă, reluâ ast-fel :

— «Somnul, la început, îmi fu destul de liniştit.

«Către ziuă însă, avuiu o serie de vise, ciudate, schimbătoare, confuze, cari se succedau fără ordine, nici logică, şi despre cari nu mî-a rămas nici o întipărire precisă.

«îmi aduc totuşi aminte de unul din ele.

«Era ca o făclie aprinsă venind, cu iuţeală, de

departe, din fundul întunerecului, învîrtindu-se în spaţiu, ca o bombă, şi îndreptîndu-şi sborul spre mine.

«Pe cînd o urmăream din ochi, pentru a evita con-

tactul eî, căci se apropia din ce în ce maî mult, o detunătură teribilă, ca esplozia unei cutii cu dinamită, mâ făcu să sar în mijlocul odăeî.

((Spâimîntat, mă uitaiu împrejuru-mi, ca să'mi dau seamă de ce se întîmplase.

«Nu era nimic estraordinar.

«Se crăpa de ziuă, şi o birje trecuse pe subt feres- . trele mele, pentru a se duce la gară.

«Huruitura roatelor pe pavagiul stradei produsese acel sgotnot disproporţionat, care mă umplusese de groază...

«Din minutul acela,.nu mai putuiu să dorm.

uMâ îmbrăcaiu şi mă aşezaiu la fereastră.

«Fără a suferi de ceva, mă simţeam cu totul altul.

«0- stare de moliciune, pînă atunci necunoscută, îmi. cuprinsese făptura.

i Voinţa nu mai aveam, şah dacă, din cînd în cînd, printr'un rest de energie, scuturam piroteala ce mă învăluia ca o undă, sforţarea ce făceam nu ţinea de cît o secundă, ş'apoi iar cădeam în acel abis de pros- tra ie care 'mi paraliza ori-ce acţiune.

«Atunci lucrurile luau pentru mine forme şi propor- ţiuni cu totul fantastice.

«Un obiect de nimic, o fotografie, de esemplu, privită cît-va timp cu atenţiune, se preschimba în ceva colosal, devenea o compoziţie care acoperea tot peretele.

«Capul unui om, pe care 'mi opream un

moment vederile, începea să crească, să crească pînă atingea dimensiunile neverisimile ale unui balon aerostatic.

«Cel mai mic sgomot tuna în urechile mele ca o . salvă de artilerie.

«Ceia ce era însă mai curios, e că perdusem cu desăvîrşire noţiunile de timp- şi de greutate.

«Imaginile pe cari îmi fixam ochii se succedau cu repeziciune dinainte-mi: cu toate acestea, mi se părea că ele durează ani şi secole.

«Corpul mi-l simţeam aşa de uşor că, la orî-ce mişcare, credeam că mă ridic în slava cerului.

«Pe lîngă aceasta, accese de veselie mă apucau de o dată, şi rîdeam, cu hohot, şi fără cauză, de lucruri de altmintrelea foarte serioase.

«Alte ori, îmi venea să mă strîmb, găsind o adevărată voluptate în contorsiunile dezordonate la cari muşchii mei faciali erau supuşi.

«Această stare ţinu două-zecî şi patru de ore.

«În timpul acesţa, nu luaiu nici hrană, nici odihnă: contemplaţiunea silită la care eram oşîndit, şi din care nu eşeam, prin bruscî tresărituri, de cît pentru a re- cădea de iznoavă într'însa, îmi ţinea loc de orî-ce altă trebuinţă fisică.

«Familia, îngrijată, chemâ doctorul; 'mi se deteră medicamente, ce refuzaiu să iau', şe ţinură sfaturi îm- prejuru-mî, ca la căpătîiul unui om atins de o grea boală.

«În sfîrşit, după o zi şi o noapte de frămîntări, re- dobîndiiu uzul facultăţilor mele; mintea mi se limpezi şi lucrurile luară iarăşi pentru mine adevărata lor valoare.

«încordarea la care fusesem supus, îmi lăsă totuşi o.mare slăbiciune.

«Mă simţeam sfîrşit, organele-mi refuzau de a mai funcţiona în chip normal, fuiu prins de friguri.

«Ce s’o mai lungesc ? după două săptămâni, abia

îmi veniiu în fire; ba fuîîi chiar mulţumit de a fi scăpat numai cu atît, căci doza ce luasem fiind peste măsură de mare, aş fi putut să încerc consecinţe cu mult mai grave! »

— «Cel puţin îl întrebaiii, întrerupîndu-l, dorinţa ta s'a împlinit oare? găsit-ai în sfîrşit inspiraţiunea din care trebuia să iasă articolul ce căutai ?

— «Aş! răspunse Agenor, cine se mai gîndea la asemena lucru în starea în care eram! de aceia, numele meu n'a figurat printre al celor lalţî în numărul jubilar al revistei despre care e vorba!....

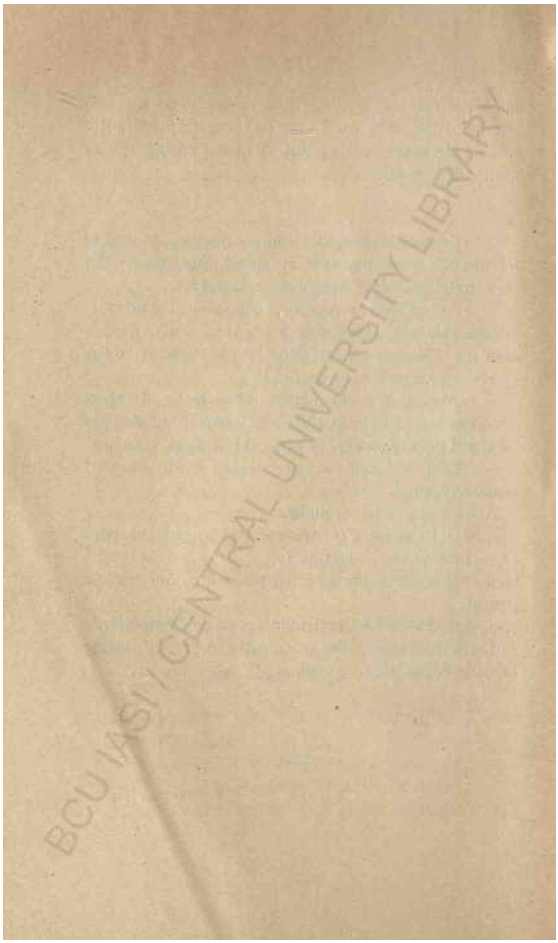
— «Atunci, îi ziseiu, fiindcă ori-ce lucru, fie chiar o nenorocire, trebue să slujească la ceva, îmi dai voe s-î trimit întîmplarea ta, ca răspuns la această scrisoare?

j— «Fără îndoială, şi cu, cea mai mare plăcere ! replică Agenor.

Apoi, după o mică gîndire:

— «Dar ştii că e o idee aceasta! ce rău îmi pare că nu mi-a venita acum trei ani; aş fi scris-o, în timpul boalei, şi ar fi constituit tocmai articolul ce 'mi trebuia pentru.... >

Şi, luându-şî pălăria, eşi, mîhnit încă de împrejurările cari '1 împiedicaseră de a lua parte la jubileul literar la care ţinuse atît' de mult.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUPRINSUL

Pagina

RĂSBUNAREA LUĬ ANASTASE 1

LENDA 195

UN JUBILEŬ LITERAR 221

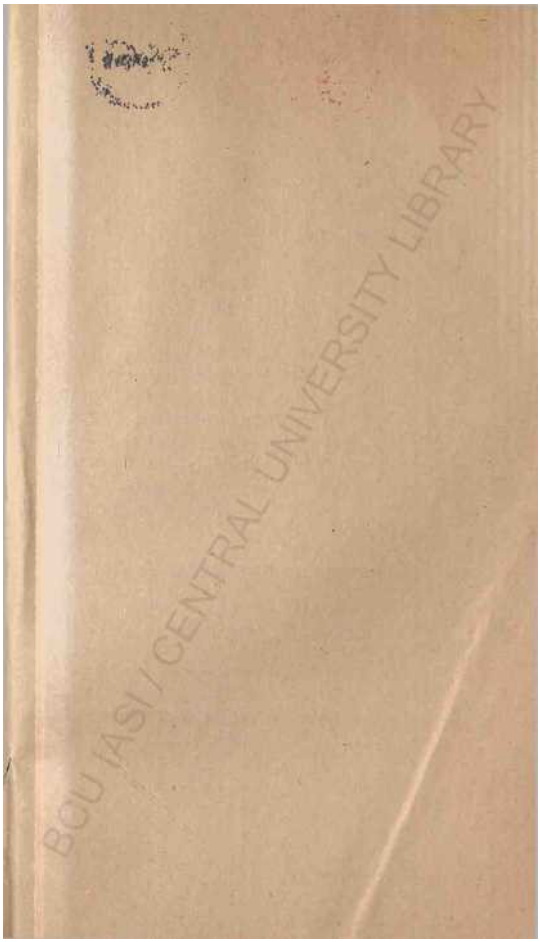
BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII -IAȘI-

1985

1960

TIP. «GUTENBERG», JOSEPH GÖBL, STR. DOMNEI, 23. — BUCUREȘCI

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

A apărut în editura tipografie! GUTENBERG:

L. B,

G. Fratoşlişeanu.—Codul Comercial broşat . . 5 50

— • » » - legat. în piele (flexibil) ... . . 7 – Supl. la Codul Corn., broşat 2 —

— Codul Comercial cu Supli ment, broşate împreună . 7 —

— CodulCivil (complect) bro şat, conţine 1360 pag., 12 – Idem legat în piele (flexibil) 15 – *Gr. Maniu.*— Dreptul Comercial, Vol.. I şi II

(Operă premiată de Academia Română) Voi. 8 – Noua Călăuză a Bucureştilor cu stradele capitalei, lucrată după acte oficiale ale Primăriei Capitalei . * ... ... – 90

În depositul tipografiei GÎITENBERG se află:

Virgilm Popesca.— Curs practic de Limba germană, Partea I 125-

Th. Popescu.—Curs de Cosmografie 350

' — Aritmetica Elementară. ... 1 50

— Aritmetica Teoretică şi practică 4 —
Ion B. Athanasiad —Dreptul Public şi Administrativ,
Vol. I . .. 4 —
- Idem Vol. II. . 0
—